

Предузеће за телекомуникације а.д.

Београд, Таковска 2

СКУПШТИНА

Број: 183730/7-2014

Датум: 30.5.2014. године

На основу члана 329. став 1. тачка 15), а у вези са чланом 367. став 1. тачка б) Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 36/2011 и 99/2011) и чланом 29. Закона о рачуноводству („Службени гласник РС“ бр. 62/2013), као и члана 8.2 став 1. тачка 15) Статута „Телеком Србија“ а.д. („Службени лист Телеком Србија“, број 54/2012), Скупштина „Телеком Србија“ а.д. Београд, на својој 47. редовној седници одржаној дана 30.5.2014. године, доноси

ОДЛУКУ

Тачка 1.

Усваја се Консолидовани годишњи извештај о пословању „Телеком Србија“ а.д. Београд и његових зависних друштава за 2013. годину, који је утврдио Надзорни одбор Одлуком бр. 134253/10-2014 од 24.4.2014. године, у тексту који је приложен овој одлуци као њен саставни део.

Тачка 2.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

Образложење

Скупштина је, у складу са чланом 329. став 1. тачка 15) Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 36/2011 и 99/2011), надлежна да одлучује о другим питањима која су у складу са Законом стављена на дневни ред Скупштине, а што је утврђено и чланом 8.2 став 1. тачка 15) Статута „Телеком Србија“ а.д. („Службени лист Телеком Србија“, број 54/2012).

Према члану 367. став 1. тачка б) Закона о привредним друштвима, јавно акционарско друштво је дужно да за седницу скупштине акционарима достави годишњи извештај о пословању, као и консолидовани годишњи извештај о стању и пословању друштва ако је друштво дужно да га друштво достави у складу са законом којим се уређује тржиште капитала, што не искључује могућност да се такав извештај усвоји и од стране акционарског друштва које није јавно.

Законом о рачуноводству („Службени гласник РС“ бр. 62/2013), чланом 29. уведена је обавеза правног лица да састави годишњи извештај о пословању и предвиђена садржина истог.

У том смислу, и у складу са досадашњом праксом Друштва да објављује ову врсту извештаја, Надзорни одбор је Одлуком бр. 134253/10-2014 од 24.4.2014. године утврдио предлог Консолидованог годишњег извештаја о пословању „Телеком Србија“ а.д. Београд и његових зависних друштава за 2013. годину и предложио Скупштини Друштва усвајање наведеног извештаја.

Имајући у виду наведено, донета је одлука као у диспозитиву.

ПРЕДСЕДНИК

Драган Ђоковић

**КОНСОЛИДОВАНИ ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О
ПОСЛОВАЊУ „ТЕЛЕКОМ СРБИЈА“ А.Д. БЕОГРАД
ЗА 2013. ГОДИНУ**

Кратак приказ

Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. и зависна друштва

Уводна реч генералног директора

Развој и окружење

Историјат

Тржиште

Извештај о корпоративној и друштвеној одговорности

Корпоративно управљање

Корпоративни органи и

Систем корпоративног управљања

Пословање

Стратегија

Услуге

Инвестиције

Корисници

Запослени

Управљање ризицима

Финансијски резултати

Консолидовани извештај

Финансијски извештаји матичног и зависних друштава

Кључни финансијски показатељи

КРАТАК ПРИКАЗ

ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ „ТЕЛЕКОМ СРБИЈА“ а.д. И ЗАВИСНА ДРУШТВА

ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ ТЕЛЕКОМ СРБИЈА а.д., БЕОГРАД
Јавно предузеће ПТТ саобраћаја „Србија“, Београд (ЈП ПТТ или ЈП ПТТ саобраћаја „Србија“) је дана 23. маја 1997. године основало Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д., Београд (у даљем тексту: Телеком Србија или Друштво или Матично друштво) и том приликом предало Друштву сва средства телекомуникација, искључујући некретнине и одређена друга средства и обавезе. Друштво је регистровано 29. маја 1997. године као акционарско друштво, основано на неодређено време.

У складу са Законом о привредним друштвима („Сл. гласник РС,“ бр. 36 од 27. маја 2011. године и бр. 99 од 27. децембра 2011. године), Скупштина акционара Друштва је 2012. године усвојила Статут којим се утврђује да су органи управљања Друштвом: Скупштина, Надзорни одбор и Извршни одбор.

Основна делатност Друштва је пружање телекомуникационих услуга, од којих су најзначајније услуге домаћег и међународног телефонског саобраћаја, фиксне телефонске услуге, транзитирање саобраћаја, пренос података, закуп линија, услуге на целом мрежном подручју, додатне услуге у области мобилне телефоније, фиксне услуге, Интернет и мултимедијалне услуге. Претежна делатност Друштва, сагласно важећој номенклатури делатности, је делатност кабловских телекомуникација.

Друштво такође пружа услуге у области закупа, изградње, управљања и заштите телекомуникационе инфраструктуре, издаје телефонске именике, пружа услуге позива преко оператера и услуге коришћења електронског именика у области фиксних телефонских услуга.

Друштво поседује лиценцу за мобилну телефонију (GSM/GSM1800 и UMTS/IMT-2000). У 2007. години Друштво је обновило лиценцу за фиксну телефонију. Од 2009. године Друштво поседује лиценцу за фиксни бежични приступ (CDMA).

У складу са Законом о електронским комуникацијама („Сл. гласник РС“ бр. 44, од 30. јуна 2010. године) Републичка агенција за електронске комуникације (РАТЕЛ или Агенција) је дефинисала девет тржишта која подлежу претходној регулацији.

Различите обавезе су наметнуте оператору у зависности од тржишта за који је проглашен за оператора са значајном тржишном снагом. Између осталих, следеће обавезе су прописане за оператора са значајном тржишном снагом: објављивање одређених података у форми стандардне понуде, недискриминаторско поступање, омогућавање приступа и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава, контрола цена, примена трошковног рачуноводства, забрана обрачунавања прекомерних цена, тарифна контрола, итд.

Телеком Србија је 2011. године проглашен за оператора са значајном тржишном снагом на свим тржиштима, осим на малопродајном тржишту дистрибуције медијских садржаја.

Телеком Србија је акционарско друштво чији се уписани, ауторизовани, издати и уплаћени акцијски капитал састоји од 1.000.000.000 обичних акција.

Телеком Србија на дан 31. децембра 2013. године има учешће у капиталу следећих зависних друштава

- „Телекомуникације Републике Српске“ а.д. Бања Лука, Република Српска, односно, „Мтел“ а.д. Бања Лука (65% акцијског капитала);
- Друштво за телекомуникације „mtel“ ДОО, Подгорица, Црна Гора (51% капитала);
- Привредно друштво за одржавање и обезбеђивање објеката, имовине и друге услуге „Телус“ акционарско друштво, Београд, Република Србија (100% акцијског капитала);
- Друштво за телекомуникације „FiberNet“ ДОО., Подгорица, Црна Гора (100% капитала);
- TS:NET B.V., Амстердам, Холандија (100% капитала); и
- Друштво за телекомуникације „HD-WIN“ д.о.о., Београд, Република Србија (51% капитала).

ЗАВИСНА ДРУШТВА

ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ акционарско друштво , Бања Лука

„Телекомуникације Републике Српске“ акционарско друштво Бања Лука (даље у тексту: Мтел) са седиштем у Бања Луци, Република Српска, налази се на адреси Краља Петра И Карађорђевића 93. Пуну пословни назив друштва је Телекомуникације Републике Српске акционарско друштво Бања Лука, а користе се и додатна два скраћена пословна имена: Мтел а.д. Бања Лука и Телеком Српске а.д. Бања Лука.

Основна делатност Мтел-а је пружање телекомуникационих услуга, од којих су најзначајније услуге домаћег и међународног телефонског саобраћаја. Поред тога, Мтел нуди и широк спектар осталих телекомуникационих услуга, укључујући остале услуге фиксне и мобилне телефоније, пренос података, закуп линија, приватни водови, услуге на целом мрежном подручју, додатне услуге у области мобилне телефоније, интернет и мултимедијалне услуге. Мтел, такође, пружа услуге у области закупа, изградње, управљања и заштите телекомуникационе инфраструктуре.

На дан 31. децембра 2013. године Мтел је обезбеђивао услуге фиксне телефоније за 291,371 корисника и интернет услуге за 161,008 корисника, укључујући и интегрисане услуге за 56,698 корисника. Такође, на дан 31. децембра 2013. године, Мтел је пружао услуге мобилне телефоније за 1,434,630 корисника.

На дан 31. децембра 2013. године, Мтел је имао 49% учешћа у придруженом друштву Мтел д.о.о. Подгорица (Република Црна Гора). Преосталих 51% акција у власништву је Матичног друштва – „Телеком Србија“ а.д. Београд.

ДРУШТВО ЗА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ „mtel“ ДОО., Подгорица

У конзорцијуму са Огалар Б.В., Амстердам, „Телеком Србија“ а.д. је 2007. године додељена посебна лиценца за грађење, поседовање и експлоатисање мобилне јавне телекомуникационе мреже и пружање мобилних јавних телекомуникационих услуга, као и лиценца за пружање

јавних телекомуникационих сервиса путем фиксног бежичног приступа (WiMAX) у Црној Гори. У циљу стварања услова за пружање услуга за које је додељена поменута лиценца, дана 4. априла 2007. године, основано је ново правно лице, Друштво за телекомуникације „mtel“ ДОО Подгорица (у даљем тексту: мтел).

По добијању лиценце за рад мреже мобилне телефоније подигнута је у року од 77 дана.

Основна делатност mtel је пружање телекомуникационих услуга, у области мобилне и фиксне бежичне телефоније, као и интернет услуга.

ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗА ОДРЖАВАЊЕ И ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ОБЈЕКТА, ИМОВИНЕ И ДРУГЕ УСЛУГЕ „ТЕЛУС“ АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО, БЕОГРАД

У оквиру регистроване делатности, Привредно друштво за одржавање и обезбеђивање објеката, имовине и друге услуге „Телус“ акционарско друштво (у даљем тексту: Телус), пружа услуге:

- обезбеђивања објеката и имовине (физичко техничко обезбеђење - ФТО, против пожарна заштита - ППЗ и пратње новца),
- одржавања хигијене пословног простора и објеката и
- ангажовања извршилаца на помоћним и физичким пословима.

Од 2008. године Телус поседује сертификат о успостављеном и примењеном стандарду СРПС ИСО 9001 – Систем менаџмента квалитетом и од 2012. године стандард ОХСАС 18001 – Систем управљања заштитом здравља и безбедности на раду.

У 2013. години извршена је планирана имплементација стандарда квалитета ИСО 14001 – Систем управљања заштитом животне средине.

ДРУШТВО ЗА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ „FiberNet“ ДОО, ПОДГОРИЦА

Основна делатност Друштва за телекомуникације „FiberNet“ д.о.о. (у даљем тексту: FiberNet) је изградња, поседовање, експлоатација и

одржавање транспортне и телекомуникационе мреже, као и пружање телекомуникационих сервиса.

Намена изграђене комуникационе мреже је обезбеђивање транспортних капацитета за провајдере комуникационих услуга на територији Црне Горе, као и повезивање са иностраним телекомуникационим мрежама.

TS:NET, B.V., АМСТЕРДАМ (Холандија)

Основна делатност привредног друштва TS:NET, B.V., са седиштем у Амстердаму, Холандија (у даљем тексту: TS:NET, B.V. или друштво) је изнајмљивање телекомуникационе опреме и обављање других пратећих делатности, у циљу стварања услова за изградњу и експлоатацију међународне транспортне мреже Матичног друштва.

ДРУШТВО ЗА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ „HD-WIN“ д.о.о., БЕОГРАД

Друштво за телекомуникације HD-WIN д.о.о. Београд (у даљем тексту: HD-WIN или друштво или Аренаспорт) бави се кабловском телекомуникацијом преко ТВ канала Арена Спорт.

HD-WIN је основан 13. марта 2009. године, на основу Одлуке о оснивању као друштво са ограниченом одговорношћу. HD-WIN је носилац права за емитовање спортских канала на територији Републике Србије, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Хрватске.

На дан 21. јула 2011. године, Уговором о приступању извршена је промена власничке структуре HD-WIN, након чега је „Телеком Србија“ а.д. Београд постао власник 51% удела.

УВОДНА РЕЧ ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА

Поштовани,

Пословање Друштва у 2013. години обележили су трендови који су присутни на нашем тржишту већ дужи низ година. Комплетан јавни сектор и привреда се због тешког наслеђа суочава са бројним изазовима, а као последица тога ни положај грађана не може да буде задовољавајући.

Но без обзира на све, ми смо у току 2013. предано радили на испуњењу наших пословних циљева како би били још спремнији за жестоку тржишну утакмицу која се води и која свакодневно постаје израженија. Због тога можемо да будемо задовољни постигнутим резултатима.

Остварили смо значајан раст нето добити, како на нивоу Друштва, тако и на нивоу Матичног и зависних друштава. Томе су, пре свега, допринели стабилизација курса у Републици Србији и значајна отплата кредита.

Успели смо да мерама контроле смањимо ниво пословних трошкова, како у Друштву, тако и на нивоу Матичног и зависних друштава.

Пословни приходи и EBITDA, такође, забележили су благи пад на нивоу Друштва и на нивоу Матичног и зависних друштава.

Притисак конкуренције и регулатора у свим сегментима тржишта су очигледни и одражавају се, како на остварени приход, тако и на број корисника. Без обзира на те околности, у 2013. години успели смо да зауставимо неке од негативних трендова из претходног периода, а пре свега у мобилној телефонији.

Мобилна телефонија је забележила благи раст броја корисника и значајну промену структуре истих у корист *postpaid* корисника. Атрактивни пакети које нудимо нашим корисницима и квалитет мреже и услуге су имали значајан утицај на промену тренда.

Број корисника и саобраћај остварен у фиксној телефонији опадају у складу са глобалним трендом. Број наших *broadband* и IPTV корисника има већ стабилан раст, док наш VOX пакет из године у годину јача и значајно нас диференцира у односу на конкуренцију.

Значајна улагања у 2013. години била су усмерена на одржавање и побољшање квалитета мреже у свим сегментима. Циљ нам је био омогућавање већих брзина у преносу података и квалитета свих осталих услуга, као и увођење нових услуга, између осталог и у домену интегрисаних ICT сервиса.

У 2013. години смо обезбедили финансијску стабилност и уредно измиривали све наше обавезе према повериоцима, спровели смо реорганизацију са циљем постизања ефикасности пословних процеса и приближавања наших услуга корисницима.

У току 2013. донета је одлука о исплати привремене дивиденде (међудивиденде) у износу од 7,6 милијарди динара, која је до овог тренутка и исплаћена нашим акционарима.

Очекујемо да ћемо се и у наредној години суочавати са новим изазовима на тржишту и у друштву. Значајан притисак конкуренције и регулатора нас очекује у свим сегментима, посебно у фиксној телефонији кроз увођење могућности преноса броја.

На те изазове ћемо одговорити даљим инвестирањем у мрежу и увођењем нових услуга и пакета услуга, чиме ћемо нашим корисницима омогућити да на приступачан начин користе широк спектар услуга које нудимо.

То ће захтевати још веће ангажовање и посвећеност, како менаџмента, тако и запослених, постизање стратешких циљева које ћемо дефинисати кроз нови Стратешки пословни план, уз иновације услуга и технологије, као и уз максималну искоришћеност свих ресурса: људских, финансијских и техничко-технолошких и још бољу оптимизацију трошкова пословања.

Намера нам је да добрим стратешким одлукама одржимо позицију регионалног лидера у свим областима пословања.

Телеком Србија ће у наредној години, као и свих претходних година, наставити да се афирмише као једна од водећих друштвено одговорних компанија, која проактивно делује у свим сферама културног, друштвеног и спортског живота, кроз сарадњу и подршку заједници и појединцима.

Захваљујем се свим нашим акционарима, пословним партнерима, запосленима и свима осталима који препознају наше идеје и подржавају нашу визију да „Телеком Србија“ а.д. Београд, као национална компанија,

буде модерна и да прати све трендове на савременом комуникационом тржишту. Посебно се захваљујем нашим верним корисницима који нам указују поверење и због којих и постојимо тако дуго и успешно на тржишту.

Позивам вас да нашу визију делимо и у будућности.

Срдачно

Предраг Ћулибрк

Генерални директор Телеком Србија а.д. Београд

РАЗВОЈ И ОКРУЖЕЊЕ

ИСТОРИЈАТ

Телеком Србија

Мај 1997. - Јавно предузеће ПТТ саобраћаја „Србија“ (у даљем тексту: ЈП ПТТ) основало је, у форми једночланог акционарског друштва, Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. (даље у тексту: Телеком Србија или Друштво или Матично друштво).

Јун 1997. - У оквиру приватизације дела капитала, 49% акција продато је компанији STET INTERNATIONAL NETHERLANDS N.V., холандској филијали италијанске телекомуникационе компаније Telecom Italia (29% акција) и грчкој телекомуникационој компанији HELLENIC TELECOMMUNICATIONS ORGANIZATION S.A. (OTE) (20% акција).

Фебруар 2003. - Закључен је уговор на основу кога је ЈП ПТТ откупио целокупан пакет акција Телеком Србија, у власништву Телецом Италија, и стекао укупно 80% акција Телеком Србија, док је преостали износ од 20% акција остао у власништву ОТЕ.

Септембар 2010. - На основу Закључка Владе Републике Србије, 05 - број 023-6816, од 21. септембра 2010. године и Одлуке Управног одбора ЈП ПТТ, од 20. септембра 2010. године, о преносу, без накнаде, акција Телеком Србија на Републику Србију, ЈП ПТТ и Влада Републике Србије су 24. септембра 2010. године закључили Уговор о преносу без накнаде акција Телеком Србија – Поклону. Закључењем овог уговора, Република Србија је постала већински власник Телеком Србија и стекла право својине на 80% акција у Телеком Србија, док је 20% акција остало у власништву ОТЕ.

Децембар 2011. –Скупштина акционара Телеком Србија донела је дана 16.децембра 2011. године Одлуку о стицању сопствених акција, које су биле у поседу ОТЕ, као мањиског акционара Друштва, док је, полазећи од наведене одлуке дана 29.децембра 2011. године Скупштина акционара одобрила и закључење Уговора о продаји акција између Телекома Србија и ОТЕ Грчка., који је дана 30. децембра 2011. године и закључен.

Јануар 2012. – Дана 25. јануара 2012. године у потпуности су исплаћена средства на име удела мањинског акционара ОТЕ у капиталу Друштва. Након овог датума, Телеком Србија је постао власник 20% акција.

Мај 2012. - Одлуком Владе Републике Србије о преносу акција без накнаде грађанима - носиоцима права, запосленима и бившим запосленима Предузећа за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. Београд, од 27. априла 2012. године, а у складу са Законом о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације („Сл. гласник РС“, бр. 123/07 и 30/10) утврђен је поступак и начин преноса бесплатних акција Телеком Србија на грађане, као носиоце тог права, запослене и бивше запослене Телеком Србија, укључујући запослене и бивше запослене ЈП ПТТ и њихове правне претходнике, и на основу исте извршена подела бесплатних акција. Након поделе бесплатних акција дошло је до промене структуре власничког капитала Телеком Србија, тако да је удео Републике Србије 58,11%, Телеком Србија 20%, грађани Србије стекли су 14,95%, а запослени и бивши запослени су стекли 6,94% акција Телеком Србија.

Мтел

Јавно основно државно предузеће за телекомуникације Републике Српске, Бања Лука – Мтел, регистровано је на дан 20. децембра 1996. године и до 12. децембра 2002. године основано је као државно предузеће у потпуном државном власништву, када је извршена власничка трансформација у акционарско друштво и промењен назив у Телекомуникације Републике Српске, а.д. Бања Лука.

У складу са Законом о приватизацији државног капитала у предузећима, Решењем Основног суда у Бања Луци, од 12. децембра 2002. године, уписана је промена имена у Телекомуникације РС, а.д. Бања Лука, и статусна промена. На основу Решења Основног суда у Бања Луци, од 28. јуна 2007. године, уписана је статусна промена - власничка трансформација, продајом укупног дела државног капитала Телеком Србија а.д. Београд.

Куповином 65% државног капитала, Телеком Србија је постао већински власник Мтел-а.

Тренутно, Мтел има следећу структуру капитала:

- Телеком Србија, а.д. Београд, Србија – 65,01%;
- Пензијски резервни фонд а.д., Бања Лука – 9,47%;
- Фонд за реституцију Републике Српске, а.д. Бања Лука – 5,03%;
- Зептер фонд, а.д. Бања Лука – 4,89%;
- Остали акционари – 15,60%.

Током децембру 2013. године, покренут је поступак спајања, уз припајање зависног правног лица – ТТ Инжењеринга д.о.о. Бања Лука од стране Мтел-а.

Мтел је власник 49% удела у Друштву за телекомуникације мтел ДОО Подгорица.

mtel

Друштво за телекомуникације mtel ДОО Подгорица, регистровано је 4. априла 2007. године у Централном регистру Привредног суда у Подгорици, у складу са Законом о привредним друштвима Црне Горе (“Службени лист РЦГ”, бр. 6/2002, „Службени лист ЦГ“, бр. 17/2007, 80/2008, 40/2010, 73/2010, 36/2011 и 40/2011) под регистрационим бројем 5-0368574/001.

Оснивачи mtel -а били су:

1. Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д., са седиштем у Београду, Република Србија, са 51% власничког удела и
2. Ogalar B.V., са седиштем у Амстердаму, Холандија, са 49% власничког удела.

Мањински оснивач mtel, Ogalar B.V., Амстердам, Холандија је 1. фебруара 2010. године продао свој удео предузећу за телекомуникације Републике Српске Бања Лука, Република Српска.

У складу са Одлуком власника мтел-а о повећању капитала, од 12. марта 2010. године, извршена је докапитализација mtel-а у износу од EUR 40,000,000. Средства докапитализације су уплаћена од стране власника закључно са 15. мартом 2010. године, у зависности од њиховог пропорционалног учешћа у mtel-у.

mtel поседује лиценце за обављање телекомуникационе делатности добијене од Агенције за електронске комуникације и поштанску дјелатност Црне Горе.

Основна делатност mtel-а је пружање телекомуникационих услуга и друге пословне активности.

ТЕЛУС

Телус је основан Одлуком Управног одбора Телеком Србија и почео са радом у мају 2005. године као затворено акционарско друштво, 100% у власништву оснивача – Телеком Србија.

FiberNet

Јул 2008. године - Матично друштво је са Жељезницом Црне Горе закључило Уговор о заједничком улагању за постављање, експлоатацију и одржавање оптичког и енергетског кабла дуж пруге Бар-Врбница.

Децембар 2008. године – У циљу реализације наведеног уговора, Управни одбор Матичног друштва донео је Одлуку о оснивању FiberNet-а.

Април 2013. године – Надзорни одбор Матичног друштва донео је дана 25. априла 2013. године, а у циљу омогућавања повраћаја дела оснивачког капитала, Одлуку број 125658/11-2013 којом се даје сагласност на доношење Одлуке о смањењу основног капитала Фибернет-а.

Јул 2013. године – Дана 30. јула 2013. године надлежни корпоративни орган FiberNet-а донео је Одлуку о смањењу основног капитала.

TS:NET B.V.

Фебруар 2010. године - Извршена је регистрација TS:NET B.V. у форми затвореног акционарског друштва са ограниченом одговорношћу. Мај 2013. године - Надзорни одбор Матичног друштва донео је дана 23.5.2013. године Одлуку бр. 152744/14-2013 којом је дата сагласност на доношење

Одлуке о смањењу основног капитала TS:NET B.V., а у циљу повлачења расположивих средстава у корист Матичног друштва.

Септембар 2013. године – Надзорни одбор Матичног друштва донео је дана 19. септембра 2013. године, Одлуку број 288253/11-2013 којом је дата сагласност у погледу износа одобреног смањења капитала TS:NET B.V.

HD-WIN

Друштво за телекомуникације „HD-WIN“ д.о.о је основано 13. септембра.2009. године.

Од септембра 2010. године у свом 100% власништву има и HD-WIN АРЕНА СПОРТ у Хрватској, које има дозволу за емитовање на територији Хрватске.

ТРЖИШТЕ

Макроекономски подаци

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Током четвртог квартала 2012. године и на почетку 2013. године макроекономски индикатори показују знаке побољшања: привредна активност се благо опоравља, инфлација је нагло заустављена, док се спољни дефицит смањује.

Подаци о економским кретањима у 2013. години процењени су на основу доступних и до сада објављених података. Реални раст БДП, у ценама из претходне године, у четвртом кварталу 2013. године, у односу на исти период претходне године, износио је 2,7%. БДП изражен у текућим ценама у 2013. години износи РСД 3.761,3 млрд.

Потрошачке цене у децембру 2013. године, у односу на исти месец 2012. године, повећане су за 2,2%, док просечан годишњи раст износи 7,8%.

Индустријска производња у Републици Србији у децембру 2013. године већа је за 0,5% у односу на децембар 2012. године, а у односу на просек 2012. године већа је за 9,5%. Индустијска производња у периоду јануар – децембар 2013. године, у односу на исти период 2012. године, већа је за 5,5%.

Посматрано по секторима, у децембру 2013. године, у односу на исти месец 2012. године, забележена су следећа кретања:

- сектор Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација, раст од 5,9%,
- сектор Рударство, раст од 5,7%, и
- сектор Прерађивачка индустрија, пад од 1,9%.

Највећи утицај на раст индустријске производње у 2013. години, у односу на 2012. годину, имале су: производња моторних возила и приколица, производња деривата нафте, производња електричне енергије, и производња хемикалија и хемијских производа.

Укупна спољнотрговинска робна размена Републике Србије за период јануар-децембар 2013. године износи:

- 35.157,4 милиона USD - пораст од 16,6% у односу на исти период претходне године;
- 26.462,1 милиона EUR - пораст од 12,8% у односу на исти период претходне године.

Дефицит износи 5.928,6 милиона USD, што чини смањење од 23% у односу на исти период претходне године.

Покривеност увоза извозом износи 71,1% и већа је од покривености у истом периоду претходне године, када је износила 59,3%.

Инфлаторни притисци су у 2013. години били врло ниски, посебно у другој половини године, када је просечна месечна стопа инфлације износила – 0,1%. Уз ниску агрегатну тражњу, добра пољопривредна сезона и, последично, нижи трошкови у производњи хране били су важан дезинфлаторни фактор, док су притисак навише на инфлацију вршиле

регулисане цене – готово целокупан раст цена у 2013. години (2,2%) дугује се расту регулисаних цена (допринос 2,1 п.п.).¹

Просечна зарада без пореза и доприноса исплаћена у 2013. години у Републици Србији, у односу 2012. годину, номинално је већа за 6,2%, а реално је мања за 1,5%. Просечна нето зарада запослених у Републици Србији је у 2013. години била 43.932 динара.²

Према резултатима Анкете о радној снази из октобра 2013. године, стопа незапослености је у односу на априлске податке смањена за 4,0 п.п., на 20,1%. У истом периоду стопа запослености је повећана за 2,8 п.п., а стопа активности за 1,1 п.п.

Према подацима Националне службе за запошљавање, број незапослених је, након два тромесечја пада, у четвртом кварталу повећан за 10.174, на 769.546 лица.

На почетку 2013. године референтна каматна стопа износила је 11,5% и до краја године је смањена на 9,5%.

Дефицит текућег рачуна платног биланса смањен је на 5,0% БДП-а, захваљујући, пре свега, снажном расту извоза у аутомобилској и нафтној индустрији.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

У току извештајног периода Мтел је, као и већина других привредних субјеката у Републици Српској, био под одређеним утицајем финансијске кризе и погоршаних економских услова на тржишту Републике Српске и Босне и Херцеговине. Вероватно је да ће Мтел и у наредном периоду пословати у отежаним и неизвесним привредним околностима, што је последица слабљења општих економских активности у Републици Српској и Босни и Херцеговини. Утицај ове кризе на пословне активности није могуће у целости предвидети и због тога постоји елемент опште неизвесности.

---

¹<http://www.nbs.rs/internet/cirilica/index.html>

²<http://www.cekos.rs/prose%C4%8Dne-bruto-zarade-plate-decembar-2013-godine>

До сада, текућа финансијска криза је имала веома лимитиран и индиректан утицај на финансијско стање и перформансе Мтел-а, пре свега због пада пословних прихода и слабије наплате потраживања од купаца, што је резултовало повећањем исправке вредности потраживања од купаца, као и смањењем прихода у области фиксне телефоније.

Погоршавајућа економска ситуација ће највероватније утицати и на смањење коришћења телекомуникационих услуга на тржишту Републике Српске и окружења, што ће вероватно резултирати и смањењем пословних активности. Ово може директно утицати на износе очекиваних прихода од основне делатности у 2014. години.

Стопа раста БДП-а и смањење дефицита:

Реални раст БДП у трећем кварталу 2013. године, у односу на исти период претходне године, износио је 1,7%. Такође, раст БДП у трећем кварталу 2013. године износи 0,1% у односу на претходни квартал.³

Укупан индекс потрошачких цена за 2013. годину износи 5,7%.

Укупан број запослених у Босни и Херцеговини у 2013. години износи 689.270, а број незапослених је 553.762.

Просечна бруто плата по запосленом:

- по обрачунском периоду IV квартал 2013. године = 1.302 КМ,
- по обрачунском периоду II полугодиште 2013. године = 1.291 КМ.

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) објавила је статистику платног биланса за други квартал 2013. године, која показује да је у том периоду забележен дефицит текућег рачуна у износу од 321,4 милиона КМ.⁴

---

³ <http://www.bhas.ba>

⁴ <http://www.cbbh.ba/?id=907&lang=bs>

ЦРНА ГОРА

Посматрајући остварене резултате на крају године, 2013. година је била година великих изазова, али и година у којој је дошло до преокрета тренда економског раста и значајног напретка на путу опоравка црногорске привреде.

Расположиви подаци показују да је након 2012. године, у којој је забележен пад БДП-а од 2,5%, за првих девет месеци 2013. године остварена стопа раста БДП-а од 3,1%.

Умерен раст је забележен у свим секторима, сем сектора прерађивачке индустрије, као и у сектору пословања са некретнинама. Полазећи од доступних индикатора, уз очекивања да ће се успостављени трендови задржати до краја године, процењује се да ће црногорска економија у 2013. години остварити реалан раст од 2,6%.

Са аспекта јавних финансија, дошло је до смањења дефицита на 4,6% БДП са 6,7% БДП-а, колико је износио на крају 2012. године, и то захваљујући наплати прихода у износу који су за 10,2% виши у односу на 2012. годину.

Просечна стопа инфлације, у периоду јануар-октобар, износила је 2,6%, што је испод нивоа инфлације пројектоване за текућу годину (3,0%). Након раста цена током 2012. године, годишња стопа инфлације у 2013. години има опадајући тренд и на знатно је нижем нивоу него претходне године. Кретање инфлације у 2013. години доминантно је опредељено растом цена хране, електричне енергије, акциза на дуван, повећањем основне стопе ПДВ-а са 17% на 19%, као и падом цена горива и услуга смештаја.

Просечна бруто зарада у октобру 2013. године износила је EUR 721, а просечна нето зарада EUR 475. У периоду јануар-октобар 2013. године зараде су у односу на исти период 2012. године смањене за 0,4%, нето зараде за 1,8%, док су реалне нето зараде мање 4,3%.

Дефицит текућег рачуна платног биланса за девет месеци 2013. године износио је EUR 231,7 милиона и смањен је за 29,1% у поређењу са истим периодом претходне године, првенствено захваљујући смањењу

спољнотрговинског дефицита за 6,3% и позитивном салду на осталим рачунима.

Повећање извоза роба за 3,8%, уз истовремено смањење увоза за 4,1% утицало је на смањење робног дефицита на годишњем нивоу. На раст извоза највише је утицао извоз електричне енергије или 197,0% више у односу на исти период претходне године.

Регулатива

Телеком Србија

Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д., Београд, у складу са Законом о електронским комуникацијама („Службени гласник“ РС бр. 44/10) и дозволама које је издала Републичка агенција за електронске комуникације, као надлежно регулаторно тело, (у даљем тексту: РАТЕЛ), обавља делатност електронских комуникација, што обухвата: изградњу или постављање, одржавање, коришћење и давање на коришћење јавних комуникационих мрежа и припадајућих средстава, као и пружање јавно доступних електронских услуга.

Дана 28. јула 2006. године, сагласно Закону о телекомуникацијама, Правилнику о броју и периоду на који се издаје лиценца за јавне мобилне телекомуникационе мреже и услуге, као и о минималним условима и најмањем износу једнократне накнаде за издавање лиценци („Службени гласник“ РС бр. 29/06 и 77/06), РАТЕЛ је, у поступку замене важеће GSM/GSM1800 лиценце Друштву, издао Лиценцу за јавну мобилну телекомуникациону мрежу и услуге јавне мобилне телекомуникационе мреже, у складу са GSM/GSM 1800 и UMTS/IMT-2000 стандардом, која је издата на период од 10 година. Након истека наведеног периода, важност Лиценце се продужава на период од наредних 10 година, без захтева Телекома Србија, уколико су услови из Лиценце испуњени.

Друштво је дана 13. априла 2007. године, у складу са Законом о телекомуникацијама, у поступку замене, добило Лиценцу за изградњу, поседовање и експлоатацију јавне фиксне телекомуникационе мреже и пружање услуга јавне фиксне телекомуникационе мреже од стране РАТЕЛ-а, која је издата на период до 9. јуна 2017. године. Након истека

наведеног рока, Телеком Србија може поднети захтев за продужење важења Лиценце, најкасније шест месеци пре истека ове Лиценце.

Дана 16. јуна 2009. године, Друштво је добило Лиценцу за јавну фиксну бежичну телекомуникациону мрежу (FWA) и за говорне услуге, пренос пакета података и истовремени пренос говора и података (CDMA лиценца). Лиценца је издата на период од 10 година, са почетком пружања комерцијалних услуга у року од шест месеци од дана ступања на снагу Лиценце.

Од активности у вези са регулаторним оквиром, са импликацијама на пословање Друштва у 2013. години, издваја се следеће :

- Друштво је вршило административно техничке припреме за процес преноса броја у фиксној мрежи, у складу са обавезом прописаном Правилником о преносивости броја у јавним телефонским мрежама на фиксној локацији, чији почетак је планиран за 1. април 2014. године.
- РАТЕЛ-у је поднет Регулаторни извештај за 2012. годину по новом моделу (модел текућих трошкова – ССА), као један од основа за прописивање цена регулисаних услуга од стране РАТЕЛ-а.

Мтел

Регулисање тржишта телекомуникација у Босни и Херцеговини је у надлежности Регулаторне агенције за комуникације (у даљем тексту: Агенција), а засновано је на Закону о комуникацијама („Службени гласник БиХ“ број 31/03, 75/06, 32/10 и 98/12) и Политици сектора телекомуникација и подзаконским актима.

У 2013. години завршен је процес јавних консултација у вези са Преднацртом закона о електронским комуникацијама који је припремило Министарство комуникација и транспорта БиХ.

У 2013. години Министарство комуникација и транспорта БиХ утврдило је Предлог политике сектора телекомуникација Босне и Херцеговине за период од 2013. до 2017. године којим су дефинисани правци развоја телекомуникационог тржишта. Постојећи регулаторни оквир у БиХ се заснива на регулаторном оквиру ЕУ.

Мтел ради у складу са важећим дозволама које му је доделила Агенција, и то:

- Дозвола за јавног оператора фиксне телефоније, од 1. јуна 2002. године;
- Дозвола за обављање делатности даваоца приступа Интернету, од 15. марта 2013. године;
- Дозвола за пружање GSM услуга, од 12. октобра 2004. године;
- Дозвола за пружање мобилних услуга на универзалним мобилним телекомуникационим системима (UMTS), од 26. марта 2009. године;
- Дозвола за дистрибуцију аудиовизуелних медијских услуга и медијских услуга радија, од 16. марта 2010. године.

У априлу 2013. године, на основу Анализе тржишта позива који завршавају у индивидуалним мобилним мрежама, Агенција је прогласила Мтел а.д. Бања Лука, ВН Телесом д.д. Сарајево и ХТ д.о.о. Мостар за операторе са значајном тржишном снагом на тржишту терминације позива у властиту јавну мобилну телефонску мрежу, независно од мреже у БиХ у којој је позив започео.

Агенција је проглашеним операторима одредила различите регулаторне обавезе, као што су пружања приступа и коришћења елемената мреже, недискриминација, транспарентност, рачуноводствено раздвајање, контрола цена и трошковно рачуноводство.

У складу са Инструкцијом о методологији испитивања квалитета јавних телекомуникационих услуга у фиксним мрежама, Агенцији се достављају редовни шестомесечни извештаји о резултатима мерења квалитета јавних телекомуникационих услуга у фиксној мрежи Мтел-а, почев од 1. јануара 2012. године.

mtel

Пуна примена Закона о електронским комуникацијама ("Сл. лист ЦГ", бр. 40/13, од 13.8.2013. године) почиње од 21. фебруара.2014. године.

Регулисање тржишта телекомуникација у Црној Гори је у надлежности Агенције за електронске комуникације и поштанску дјелатност (у даљем тексту: Агенција). На основу извршене Анализе релевантних тржишта које

се тичу фиксне мреже следећи оператори су проглашени за операторе са значајном тржишном снагом:

- терминација у фиксну мрежу - Црногорски Телеком и mtel
- услуга изнајмљивања инфраструктуре у фиксној мрежи (укључујући и LLU) – Црногорски Телеком.

На тржишту широкопојасног приступа Интернету на нивоу малопродаје, Црногорски Телеком је одређен као оператор са значајном тржишном снагом и наметнуте су му одговарајуће регулаторне обавезе за пословање у 2014. години.

Преносивост бројева је на снази од почетка 2012. године.

Операторима је између осталих, наметнута и обавеза трошковног рачуноводства.

ТЕЛУС

Посебна законска регулатива, када су у питању услуге одржавања хигијене не постоји.

Када су у питању услуге физичко-техничке и противпожарне заштите, ова област се регулише Законом о оружју и муницији ("Сл. гласник" РС број 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98, 39/2003, 85/2005-др.закон, 101/2005-др.закон и 27/2011 - УС), Законом о приватном обезбеђењу („Сл. гласник“ РС број 104/13), Законом о заштити од пожара („Сл. гласник РС“ бр. 111/2009) и неколицином подзаконских аката.

FiberNet

FiberNet послује у складу са Законом о електронским комуникацијама из 2013. године. У 2013. години, изузев новодонетог Закона о електронским комуникацијама („Сл. лист Црне Горе“ 40/2013) није било измена закона који утичу на пословање.

TS:NET B.V.

TS:NET B.V. послује по праву Холандије. Крајем 2012. године ступиле су на снагу измене закона које омогућавају флексибилнију форму пословања компанија у Холандији (*Flex BV act*), и започете су припреме ради усклађивања пословања TS:NET B.V. са наведеним изменама.

HD-WIN

Поред закона и законских регулатива из дела општег пословања друштва, на пословање Аренаспорт ТВ посебан утицај имају: Закон о радиодифузији („Сл. гласник РС“, бр.42/2002, 97/2004, 76/2005, 79/2005-др.закон, 62/2006, 85/2006, 86/2006-испр. и 41/2009), Закон о ауторском и сродним правима („Сл. гласник РС“, бр. 104/2009, 99/2011 и 119/2012) и Закон о јавном информисању („Сл. гласник РС“, бр.43/2003, 61/2005, 71/2009 и 89/ 2010-одлука УС и 41/2011-одлука УС).

У 2013. години није било измена ових закона, али је тренутно у току израда новог Закона о јавном информисању и медијима.

Тржиште телекомуникација

Телекомуникације, као основна делатност Матичног друштва и већине зависних друштава, представљају привредни сектор који и поред отежаних тржишних услова и светске финансијске кризе бележе стабилне приходе, уз благи раст. И поред уочених негативних трендова на економском плану, телекомуникационо тржиште је и даље динамично. Поред изразите конкуренције, превасходно у домену телефоније и интернета, пословање овог сектора је и капитално интензивно.

Специфичност Матичног и зависних друштава је што послују на територији Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе, за разлику од већине локалних оператора на датим тржиштима. Поред наведених земаља, зависно друштво HD-WIN послује и у Хрватској и Македонији, а због специфичне делатности, опис тржишта на којима послује ће бити засебно приказан.

Телекомуникациона тржишта су регулисана и током последње деценије постепено либерализована по сегментима пословања. Значајан показатељ

либерализације тржишта телекомуникација, представља преносивост бројева.

За горе наведена три основна тржишта пословања Матичног и зависних друштава, за фиксну телефонију се може рећи да је са аспекта животног циклуса ушла у фазу благог опадања, превасходно због атрактивности мобилне телефоније и све израженијег преласка на дигиталну телефонију. Све је више телефонских, кабловских и интернет оператера који се у технологији преноса гласа ослањају на Интернет.

Заједничка карактеристика сва три тржишта у мобилној телефонији је чврсто успостављена конкуренција са барем три оператора, као и потпуна либерализација пословања базираног на 3G технологији, иако је тражња за овом врстом услуга још увек на релативно ниском нивоу. За више сегмената мобилне телефоније се може рећи да су у стабилној фази, са благим порастом корисника, пре свега *postpaid* услуга. Пораст броја паметних телефона доприноси јачању овог сегмента и отвара простор за даљи раст.

Коришћење Интернета данас представља незаменљив сегмент савременог друштва и ефикасну подршку развоју информационог друштва. Интернет технологије су један од изузетно важних чинилаца економског раста и напретка једне земље јер повећање броја прикључака широкопојасног приступа Интернету директно утиче на повећање БДП-а. Стопе пенетрације интернет услуга карактерише континуирани раст, што је пре свега условљено фиксним широкопојасним приступом. Услуге се у овом сегменту пословања непрестано развијају кроз повећање приступних брзина, увођење различитих пакета за специфичне категорије корисника и смањење цена пакета.

Тржишта дистрибуције медијских садржаја се по структури и технологијама преноса нису значајно мењала у односу на претходну годину. Конкуренција је у овом сегменту на свим појединачним тржиштима изузетно интензивна, са великим бројем дистрибутера.

Заједничка карактеристика сва три основна тржишта Матичног и зависних друштава чија је основна делатност из области телекомуникација је даљи развој и проширење *bundle* услуга односно пакета који обједињују више услуга, што као последицу има пораст пакетских претплатника у 2013. години.

СРБИЈА

Тржиште телекомуникација у Републици Србији је регулисано и постепено либерализовано по сегментима пословања од 2006. године. Према прелиминарним подацима Републичке агенције за електронске комуникације, укупно учешће телекомуникација у БДП-у Републике Србије и у 2013. години остаје на стабилном нивоу од скоро 5%, са укупним приходом од 1,6 милијарди ЕУР и инвестицијама које бележе раст од 13,4%, у износу од 262 милиона ЕУР.

Највеће учешће у укупним приходима имају мобилна телефонија са 56,3% и фиксна са 20,9%. Следе интернет услуге са учешћем од 11,9% и дистрибуција медијских садржаја са 7,53%.

Развој ИТ сектора прате и законска и регулативна активности и либерализација регулаторног режима, укључујући доношење Стратегије развоја информационог друштва у Србији до 2020. године, као и увођење програма е-управе у многим државним институцијама.

За тржиште фиксне телефоније се може рећи да је ушло у фазу либерализације, коју ће заокружити увођење преноса броја од 1. априла 2014. године. Као и на другим тржиштима фиксне телефоније, приметан је тренд преласка на дигиталну телефонију. Такође, приметан је и смањени обим саобраћаја преко фиксних мрежа због све израженијег учешћа мобилне телефоније. Ипак, значај овог тржишта је и даље велики, што показује и чињеница да постоје компаније које у овај сегмент тек улазе.

Поред Телекома Србија, на тржишту фиксне телефоније од 2009. године послују и Орион телеком д.о.о., Београд, раније Media Works, затим Теленор д.о.о., Београд који је лиценцу за јавну фиксну телекомуникациону мрежу и услуге добио 2010. године. Током 2012. године лиценцу добијају и Serbia Broadband – Српске кабловске мреже д.о.о., Београд, ИКОМ д.о.о. Београд и Инвест Инжењеринг д.о.о., Нови Сад, а у 2013. години на тржиште фиксне телефоније у Србији улазе и Беогрид д.о.о., Београд, Knight Development Support, Нови Сад и JET TV, Шабац, чиме се број оператора који имају лиценцу за фиксну телефонију увећава на девет оператора.

Према прелиминарним подацима РАТЕЛ-а за 2013. годину, у Србији је било око три милиона фиксних корисника. Пословање Телекома Србија у

сегменту фиксне телефоније остаје доминантно, како у финансијском, тако и у техничком смислу.

На тржишту мобилне телефоније су и даље присутна три оператора: Телеком Србија а.д., Теленор д.о.о. Београд и Вип мобиле д.о.о. Београд. Сва три оператора поседују лиценце за јавну мобилну телекомуникациону мрежу и услуге јавне мобилне телекомуникационе мреже у складу са GSM/GSM1800 и UMTS/IMT-2000 стандардом које је издао Рател. Лиценце су издате за територију Републике Србије, и то на период од 10 година, а после истека тог периода важност лиценце се продужава на период од наредних 10 година, без захтева имаоца лиценце, уколико су сви услови из лиценце испуњени.

За више сегмената мобилне телефоније се може рећи да су у стабилној фази, са благим порастом корисника, пре свега *postpaid* услуга.

Републичка агенција за електронске комуникације је објавила да је у Србији у 2013. години из једне у другу мрежу мобилне телефоније пренето 5% више бројева него у претходној години.

Тржиште Интернета у Републици Србији је и у 2013. години наставило тренд раста из претходних година. Најзаступљенији начин приступа Интернету и даље је ADSL приступ. Приступ Интернету је могуће остварити и путем кабловског модема, директно, преко Eterneta, путем оптичког кабла, бежичним путем у фреквенцијским опсезима од 2,4 GHz и 5,8 GHz, који су у слободном режиму употребе, у мањем броју коришћењем опсега 3,4-3,6 GHz и путем UMTS (3G) мреже мобилних оператора.

Према подацима Републичког завода за статистику, у 2013. години у Србији 59,9% домаћинстава има рачунар, што представља повећање од 4,7%, док 55,8% домаћинстава поседује интернет прикључак, односно 8,3% више него претходне године. Више од 2,6 милиона лица користи рачунар сваког дана, а интернет свакога дана користи више од 2,4 милиона лица. Део истраживања које је спровео Републички завод за статистику, а односи се на предузећа показује да 100% користи рачунар у пословању, интернет прикључак има 99,6%, а 87,6% користи електронске сервисе јавне управе.

Сегмент ADSL малопродаје ће и у наредном периоду бити значајан генератор раста.

Тржиште дистрибуције медијских садржаја у Републици Србији није се у 2013. години значајно променило. Оператори су своје услуге пружали преко следећих јавних телекомуникационих мрежа:

- кабловске дистрибутивне мреже (коаксијалне, хибридне и оптичке) – KDS, које укључују и аналогну и дигиталну KDS;
- јавне фиксне телефонске мреже – IPTV;
- сателитске дистрибутивне мреже (*Direct to Home*) – DTH.
- у Србији је у 2013. години пословало 36 оператора, доминантно OpenIPTV и ПТТ KDS. Дигитална платформа је неразвијена, па самим тим и Pay пакети. Користи се DTH платформа Polaris Media, уједно и главни вид дистрибуције Аренаспорт канала, у власништву зависног друштва HD-WIN, а покривеност тржишта од стране овог зависног друштва је око 50%.
- ради унапређења услуге и њеног квалитета, задржавања корисника, одбране тржишне позиције, као и јачању имиџа Друштва као оператора који пружа све врсте услуга, Телеком Србија непрестано обогађује Vox пакете односно *bundle* услуге, обједињавањем више услуга у јединствену понуду.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Учешће телекомуникационг сектора у оствареном БДП-у Босне и Херцеговине, износи 5,5%. Према подацима Централне банке БиХ, процењена вредност тржишта телекомуникација за 2013. годину износи 1,4 милијарде КМ.

Структура остварених прихода на телекомуникационом тржишту континуирано се мења у корист услуга мобилне телефоније и преноса података у фиксној и мобилној мрежи. Приход од услуга мобилне телефоније у 2013. години износио је око 55% од укупно процењених прихода тржишта.

Тржиште фиксне телефоније је са аспекта животног циклуса ушло у фазу опадања. Истовремено, тржиште широкопојасних услуга улази у фазу

зрелости, са изузетком сегмента преноса података путем мобилне телефоније.

На тржишту фиксне телефоније БиХ, на дан 31. децембар 2013. године, деловало је 13 оператора, од чега су три оператора са значајном тржишном снагом, Мтел а.д. Бања Лука, БХ Телеком и ХТ Мостар.

Број претплатника фиксне телефоније доминантних оператора у БиХ је на крају 2013. године износио око 850 хиљада (што је 5% мање у односу на претходни период). Процењено тржишно учешће Мтел-а, са аспекта броја корисника износи 34,2%.

Либерализација телекомуникацијског тржишта БиХ, посебно услуга преносивости телефонских бројева за кориснике фиксних јавних телефонских услуга, довела је до пренесених више од 8.000 бројева у 2013. години. Стопа пенетрације фиксне телефоније у БиХ опада и у 2013. години износи 22,5%, а у односу на број домаћинстава у БиХ износи 77,0%.

Услуге мобилне телефоније користи 92% грађана БиХ, што указује да је тржиште мобилне у фази зрелости, а посебно у сегменту говорних и SMS услуга. Процењује се да је удео паметних телефона на тржишту мобилне телефоније у овој години достигао износ од 40%. У 2013. години дигитализација мреже у БиХ је у потпуности завршена.

Тржиште мобилне телефоније у Босни и Херцеговини карактерише деловање три доминантна оператора и четири *service provider*-а. Носиоци дозволе за пружање GSM услуга у БиХ су: БХ Телеком д.д. Сарајево, Мтел а.д. Бања Лука и ХТ д.о.о. Мостар (Еронет), као и *service provider*-и: Izi, Нарру, Haloo и Blic net. Већина наведених *service provider*а нуди услуге из домена *prepaid* сегмента.

Преносивост бројева у мобилној мрежи почела је од 1. јануара 2013. године, са укупно око 7 хиљада пренесених бројева.

Стопа пенетрације услуга мобилне телефоније у БиХ успорава раст и у 2013. години процењена је на 92%, са бројем корисника услуга мобилне телефоније од око 3,5 милиона.

Тржишно учешће Мтел-а према интерним проценама, са аспекта броја корисника на нивоу БиХ, износи 43,0%, са учешћем *postpaid* корисника од око 17%.

Стопа пенетрације корисника широкопојасног приступа у мобилној мрежи је 4%.

У току 2013. године доминатни оператори су наставили активности на развоју UMTS мрежа у Босни и Херцеговини. Постојеће UMTS мреже покривају становништво Босне и Херцеговине са око 60%.

У мају 2013. године Мтел је постао први оператор у Босни и Херцеговини који је реализовао LTE пилот пројекат и по том основу полаже право на ослобађање дигиталне дивиденде.

На дан 31. децембар 2013. године у Босни и Херцеговини деловао је 71 *provider* интернет услуга (2012: 64).

Стопу пенетрације интернет услуга на тржишту БиХ карактерише континуиран раст, пре свега због фиксног широкопојасног приступа. Број корисника услуга фиксног широкопојасног приступа у БиХ за 2013. годину је износио око 507.000, што значи да је стопа пенетрације у односу на број становника у БиХ износила 13%. Стопа пенетрације фиксног широкопојасног приступа у односу на број домаћинстава у БиХ, износила је 44%. Тржишно учешће Мтел-а на нивоу БиХ, у области фиксног широкопојасног приступа, интерно се процењује на 23%.

ЦРНА ГОРА

На тржишту Црне Горе директно послују mtel, FiberNet и HD-WIN, и то у сегменту мобилне телефоније, фиксне телефоније (путем Wi-Max мреже), дистрибуције медијских садржаја и обезбеђења транспортних капацитета за *provider*-е комуникационих услуга, као и повезивања са иностраним телекомуникационим мрежама.

Тржиште мобилне телефоније карактерише значајна конкуренција, са три присутна оператора, који теже потпуној модернизацији мобилне мреже, ширењу радио спектра, већој понуди телефонских апарата на тржишту и развојем сервиса и мултимедијалних садржаја. На тржишту фиксне телефоније је приметна доминација друштва Т-сop, као и велики број

оператора који услуге пружају путем дигиталне технологије. Мтел услуге фиксне телефоније пружа путем Wi-Max мреже.

Пројекат преносивости бројева (*number portability*) је присутан на овом тржишту.

У Црној Гори послују 4 кабловска оператора, доминантно ExtraTV (Т-com) и ВВМ, са развијеном пакетском продајом. Од стране зависног друштва HD-WIN, користи се DTH платформа ТоталТВ која нема Аренаспорт канале.

HD-WIN послује на још два тржишта, у Хрватској и Македонији.

Хрватско тржиште кабловске дистрибуције карактерише ексклузивно присуство на IPTV и DTH MaxTV платформи Хрватског Телекома и развијена пакетска продаја. Као и на претходним описаним тржиштима, од стране овог зависног друштва се користи DTH платформа ТоталТВ-а, а покривено је око 60% тржишта.

У Македонији је HD-WIN ексклузивно присутан на IPTV MaxTV платформи Македонског Телекома. Платформа која се користи и на овом тржишту је ДТХ од ТоталТВ-а, уз покривеност тржишта од око 30%.

Главни конкурент на тржиштима где послује Аренаспорт је ИКО медиа са својим СпортКлуб каналима, чланица United Group-а.

За разлику од свих горе наведених друштава, зависно друштво Телус се бави услугама редовног одржавања пословног простора и физичког обезбеђења објеката и имовине и послује на територији Републике Србије. У 2013. години главни купци су Телеком Србија и ЈП ПТТ (85% прихода од продаје) као и остали неповезани купци.

КОРПОРАТИВНО УПРАВЉАЊЕ

Корпоративно управљање представља систем за управљање и контролу привредних друштава. Захваљујући оваквом приступу управљању, Телеком Србија долази до бољих механизма организације и контроле, као и до ефикасне расподеле надлежности. Оваквим приступом Телеком Србија, такође, улива веће поверење код инвеститора. Раздвајање права својине и руковођења Телекома Србија, одговорност према акционарима, реаговање на њихове интересе, транспарентност и захтеви обавезног извештавања, актуелни су принципи који доводе до бољих резултата.

Пракса доброг корпоративног управљања доприноси и одрживом економском развоју, јер побољшава пословни резултат Друштва, његов раст и профитабилност. Као привредно друштво које покрива једну од основних инфраструктурних функција друштва, Телеком Србија овим путем даје подстрек бројним пословним партнерима и друштву у целини.

КОРПОРАТИВНИ ОРГАНИ И СИСТЕМ КОРПОРАТИВНОГ УПРАВЉАЊА

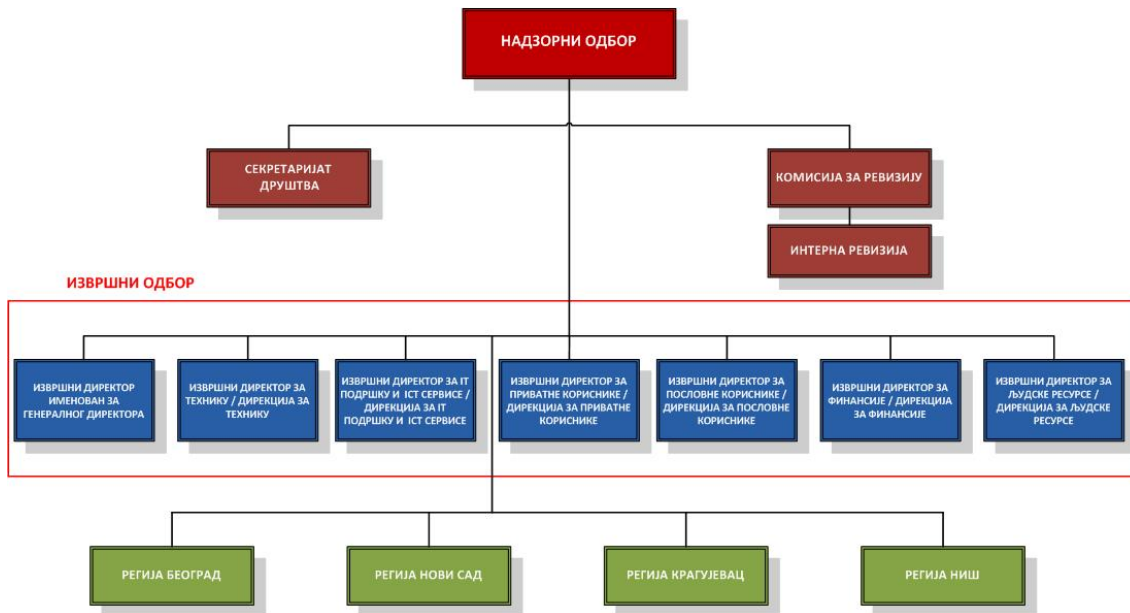
Телеком Србија

Како би на најбољи могући начин организовао управљање Друштвом и одговорио изазовима пословања, Телеком Србија, као одговорно друштво, организовано је по принципу дводомног управљања. Органи Телеком Србија су:

- Скупштина
- Надзорни одбор
- Извршни одбор.

Друштво представља јединствен пословни систем структуриран по функционалном и територијално-тржишном принципу, које своје пословне циљеве остварује кроз пословне целине којима руководе извршни директори.

Шема у прилогу приказује организациону структуру Телеком Србија

СКУПШТИНА

Скупштина је корпоративни орган Друштва у којем акционари остварују своја власничка права. Скупштину чине сви акционари Друштва. У 2013. години су одржане две седнице Скупштине 45. редовна седница Скупштине одржана 27. јуна 2013. године и 46. ванредна седница Скупштине одржана 18 децембра 2013. године.

ПРАВА АКЦИОНАРА

Друштво гарантује остваривање имовинских и неимовинских права акционара утврђених Законом, Оснивачким актом, Статутом и другим актима Друштва.

Друштво се руководи принципом равноправног и једнаког третмана акционара и предузима мере у том погледу, укључујући нарочито:

- обезбеђивање да акције исте класе дају иста права,
- правовремено и редовно добијање релевантних информација о Друштву (укључујући и информације доступне путем веб-сајта Друштва),
- учешће и гласање на Скупштини,
- благовремено, истинито и потпуно информисање о питањима која су од посебног значаја за рад Друштва, а која се тичу битних

- корпоративних промена, а нарочито измена и допуна Статута, смањења или повећања капитала, значајних промена у власничкој структури, статусних промена и промена правне форме и располагања имовином велике вредности,
- обезбеђивање равноправног третмана свих акционара (укључујући мањинске и стране акционаре), а посебно ефикасну правну заштиту права мањинских акционара од злоупотребе права од стране акционара који имају већину акција.

Друштво забрањује и стално ће спречавати недозвољена трговања акцијама на основу поверљивих (инсајдерских) информација, као и могуће злоупотребе које се заснивају на међусобном пословању.

НАДЗОРНИ ОДБОР

Надзорни одбор је корпоративни орган Друштва. Број чланова Надзорног одбора утврђује се Статутом Друштва, а полазећи од принципа да утврђен број омогућава континуиран рад и састав неопходан да обезбеди вештине и знања потребна за рад Надзорног одбора. Надзорни одбор има 7(седам) чланова, од којих је најмање један независни члан, у смислу важећег Закона о привредним друштвима.

Надзорни одбор и његови чланови дужни су да поступају савесно и лојално према Друштву и акционарима и да послове из свог делокруга обављају са дужном пажњом и у разумном уверењу да делују у најбољем интересу Друштва.

Чланови Надзорног одбора:

- своје одлуке заснивају на објективном и компетентном просуђивању, на основу свих доступних информација и мишљења лица стручних за одговарајућу област,
- поштују правила у вези са закључењем послова у којима постоји лични интерес и забрана конкуренције у било ком правном послу и/или трансакцији у које Друштво ступа или о коме одлучују Органи,
- за време и по истеку мандата, поступају са подацима и материјалима Друштва као са поверљивим информацијама, без обзира да ли те информације припадају категорији поверљивих, у

складу са политиком и интерним актима Друштва о поверљивости информација.

Чланове Надзорног одбора бира Скупштина, обичном већином присутних или представљених акционара са правом гласа, као и акционара који, у складу са Законом и Статутом, гласају писаним путем.

Кандидате за избор чланова Надзорног одбора предлажу Надзорни одбор, Комисија за именовање, уколико постоји, или акционари Друштва који имају право на предлагање дневног реда Скупштине.

КОМИСИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ НАДЗОРНОГ ОДБОРА

У циљу повећања ефикасности рада, а у складу са Статутом Телеком Србија, Надзорни одбор је дана 13.12.2012. године, донео Одлуку о образовању Комисије за ревизију Надзорног одбора „Телеком Србија“ а.д. Комисија за ревизију, за свој рад одговара Надзорном одбору Друштва и дужна је да подноси извештаје о пословима и активностима које предузима, у складу са надлежностима утврђеним важећим законским прописима, најмање два пута годишње, као и сваки пут када Надзорни одбор захтева достављање таквих извештаја. Комисија за ревизију има 3 (три) члана, од којих је један председник Комисије.

Комисија за ревизију надзире, а не управља процесом финансијског извештавања. Њена улога се, превасходно, односи на обезбеђивање да су процедуре, поступци и контроле које спроводе пословодство и спољни ревизор такве да обезбеђују уочавање и спречавају грешке и нерегуларности, односно да им омогућавају правично и адекватно припремање и објављивање финансијских извештаја. Такође, Комисија за ревизију врши надзор над спровођењем послова у области унутрашњег надзора Друштва и предлаже руководиоца организационе целине надлежне за унутрашњи надзор у Друштву.

Надзорни одбор је настојао да у Комисију именује лица одговарајућих професионалних и личних карактеристика и стручњаке из релевантних области.

ИЗВРШНИ ОДБОР

Чланове Извршног одбора, укључујући и Генералног директора, бира Надзорни одбор. Чланови Извршног одбора су извршни директори. Извршни одбор има 7 (седам) чланова. Извршни директори, односно Извршни одбор воде послове Друштва у оквирима својих надлежности утврђених Законом и инерним актима Друштва.

СЕКРЕТАР ДРУШТВА

Телеком Србија има Секретара Друштва, кога именује Надзорни одбор. Надлежности Секретара Друштва уређене су Статутом Друштва и одговарајућим одлукама Надзорног одбора.

ИЗЈАВА О ПРИМЕНИ КОДЕКСА КОРПОРАТИВНОГ УПРАВЉАЊА

Телеком Србија примењује Кодекс корпоративног управљања Друштва који је усвојен на 1. седници Надзорног одбора Друштва одржаној дана 26. јуна 2012. године и објављен на интернет страници Друштва www.телеком.rs.

Друштво настоји да развије праксу корпоративног управљања која је заснована на савременим и општеприхваћеним принципима корпоративног управљања, искуствима и најбољој пракси у овој области, а уз поштовање захтева предвиђених важећим прописима, као и уважавање глобалних тржишних услова и кретања на домаћем телекомуникационом тржишту и дефинисаних развојних циљева Друштва.

Надзорни одбор Друштва надлежан је за примену и тумачење Кодекса корпоративног управљања Друштва (у даљем тексту: Кодекс), редовно праћење спровођења Кодекса и усклађеност корпоративне организације и деловања Друштва са Кодексом.

Примена принципа адекватног уважавања интереса свих постојећих и потенцијалних акционара, инвеститора, поверилаца, корисника услуга, запослених, чланова органа Друштва, обезбеђује се кроз, интерним актима дефинисане, поступке рада и одлучивања корпоративних органа Друштва, као и кроз комуникацију и координацију рада између свих органа Друштва,

руководилаца у пословном седишту Друштва и целинама његове територијалне организације, запослених, акционара и јавности.

У имплементацији система корпоративног управљања, није било одступања од правила предвиђених Кодексом корпоративног управљања.

Права акционара

Све акције Друштва су обичне акције и свака акција даје право на један глас у Скупштини Друштва.

Право да лично учествују у раду Скупштине и расправи о свим питањима која су на дневном реду седнице Скупштине, укључујући и право на подношење предлога, постављање питања која се односе на тачке дневног реда седнице Скупштине и добијање одговора, имају акционари који поседују најмање 0,1% акција од укупног броја акција Друштва, односно њихови пуномоћници који представљају најмање 0,1% акција од укупног броја акција Друштва.

Увођење претходно наведеног цензуса за лично учешће у раду седнице Скупштине опредељено је околностима постојања веома бројног корпуса акционара Друштва (више од 4,8 милиона). У таквим условима, статутарно инсистирање на цензусу представља императив, јер би његово одсуство могло да има за последицу угрожавање ефикасности и рационалности у поступку организовања и одржавања седнице Скупштине Друштва.

Наравно, напред наведени цензус не ограничава права акционара који појединачно поседују мање од 0,1% од укупног броја акција Друштва, да учествују у раду седнице Скупштине, преко заједничког пуномоћника или да гласају у одсуству.

Друштво се руководи принципом равноправног и једнаког третмана акционара и, у том смислу, предузима мере којима се, између осталог, омогућава:

- правремено и редовно добијање свих релевантних информација о Друштву, у складу са обавезама предвиђеним важећим прописима (укључујући и информације доступне путем интернет странице Друштва),
- учешће и гласање на Скупштини,

- благовремено, истинито и потпуно информисање о питањима која су од посебног значаја за рад Друштва, а која се тичу битних корпоративних промена, нарочито измена и допуна Статута, смањења или повећања капитала, значајних промена у власничкој структури, статусних промена и промена правне форме и располагања имовином велике вредности,
- одлучивање о избору и разрешењу чланова Надзорног одбора,
- утврђивање накнада лицима именованим у Надзорни и Извршни одбор Друштва,
- обезбеђивање равноправног третмана свих акционара (укључујући мањинске акционаре).

Друштво настоји да подстиче учешће акционара у раду Скупштине, и у том смислу:

- благовремено заказује седнице Скупштине, како би омогућило акционарима да се упознају са дневним редом Скупштине и припреме за учешће на седници,
- предвиђа механизам који омогућава акционарима да гласају у одсуству, тако да лично и гласање у одсуству, имају једнако дејство.

Све релевантне информације и материјали за седницу Скупштине, укључујући и формуларе за давање пуномоћја и формуларе за гласање у одсуству, доступни су на интернет страници Друштва www.телеком.rs, у законским роковима пре одржавања седнице Скупштине.

У актуелним условима постојања већег броја акционара, Друштво у великој мери користи своју интернет страницу у процесу комуницирања ка акционарима.

Надзорни одбор

Надзорни одбор послове из свог делокруга обавља у складу са важећим законским прописима, Статутом Друштва и Пословником о раду Надзорног одбора, настојећи да делује у најбољем интересу Друштва.

Пословником о раду који је донео Надзорни одбор Друштва уређени су: организација, начин рада, укључујући рокове и начин достављања материјала за седницу члановима Надзорног одбора, начин израде и садржај записника, процедура гласања (кворум за одржавање седница и

кворум за доношење одлука) и друга питања од значаја за ефикасан и квалитетан рад Надзорног одбора.

Надзорни одбор има 7 (седам) чланова, које бира Скупштина Друштва, од којих је један независан од Друштва, у смислу важећих прописа (независан члан Надзорног одбора), а председника бира Надзорни одбор између својих чланова већином гласова, од укупног броја чланова Надзорног одбора, на предлог чланова Надзорног одбора, које предлаже контролни акционар Друштва. Приликом предлагања лица за избор председника Надзорног одбора, чланови Надзорног одбора које предлаже контролни акционар, руководе се принципом изузетности кандидата на плану професионалног угледа, личног интегритета, поверења акционара и других чланова Надзорног одбора.

Надзорни одбор је образовао Комисију за ревизију (Одлука бр. 380052/6 од 13.12.2012. године), која предузима послове и активности у складу са надлежностима утврђеним законским прописима и наведеном одлуком о њеном образовању. Поменутом одлуком, између осталог, детаљно су утврђени: кворум за одржавање и начин одржавања седница Комисије за ревизију, њен састав и мандат, као и право на накнаду за рад чланова Комисије. Комисија за свој рад одговара Надзорном одбору и извештава га о пословима и активностима које предузима најмање два пута годишње, као и сваки пут када Надзорни одбор захтева достављање таквих извештаја.

Извршни одбор

Извршни одбор Друштва има 7 (седам) чланова - извршне директоре именује Надзорни одбор, а једног од извршних директора, овлашћених за заступање Друштва, Надзорни одбор именује за генералног директора Друштва. Приликом избора извршних директора, Надзорни одбор води рачуна о њиховим професионалним, организационим и личним квалитетима, а приликом избора генералног директора, руководи се организационим способностима кандидата, које се посебно огледају у ефикасном организовању пословања Друштва и рада Извршног одбора, као и координирању рада извршних директора. Организација, начин рада и одлучивање Извршног одбора су детаљније регулисани Пословником о раду, који је у складу са својим законским и статутарним надлежностима донео Извршни одбор.

Накнаде и награде члановима органима Друштва

Скупштина Друштва је донела Одлуку бр. 117294/12 од 20. априла 2012. године којом је утврдила накнаде за рад председника и чланова Надзорног одбора (са изменама и допунама бр. 203325/11-2013 од 27. јуна 2013. године) и Одлуку бр. 117294/13 од 20. априла 2012. године о утврђивању политике накнада за рад извршног директора именованог за генералног директора и осталих извршних директора Предузећа за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. (укључујући и уговоре о раду генералног директора и осталих извршних директора) (са изменама и допунама бр. 203325/12-2013 од 27. јуна 2013. године). Надзорни одбор је донео Одлуку о образовању Комисије за ревизију Надзорног одбора „Телекома Србија“ а.д. бр. 380052/6 од 13. децембра 2013. године којом је, између осталог, утврдио и право на накнаду за рад председнику и члановима Комисије.

Послови унутрашњег надзора

У Друштву је формирана организациона целина надлежна за послове унутрашњег надзора (под називом: Интерна ревизија), која спроводи активности контроле усклађености пословања Друштва са законом, другим прописима и актима Друштва. Интерна ревизија обавља послове из сегмента унутрашњег надзора који обухватају: контролу усклађености пословања друштва са законом, другим прописима и актима друштва; надзор над спровођењем рачуноводствених политика и финансијским извештавањем; проверу спровођења политика управљања ризицима; праћење усклађености организације и деловања друштва са кодексом корпоративног управљања; вредновање политика и процеса у друштву, као и предлагање њиховог унапређења. Директор Интерне ревизије о спроведеном надзору пословања редовно извештава Комисију за ревизију. Надзорни одбор је својим интерним актима, уредио начин спровођења и организацију рада интерне ревизије пословања, укључујући и услове које морају да испуњавају лица која обављају послове интерне ревизије пословања, у погледу професионалног или стручног знања, искуства и поштовања етичких норми који их чине подобним за обављање наведених послова у Друштву.

Надзорни одбор је својом Одлуком бр. 152744/18-2013 од 23. маја 2013. године усвојио Повељу интерне ревизије, која је неопходна ради обезбеђења независног и објективног функционисања организационе

целине надлежне за послове интерне ревизије, којом се уређује сврха, овлашћења, дужности, одговорности свих учесника у спровођењу рада, начин спровођења рада и остала питања која се односе на интерну ревизију у Друштву. Поред тога, Надзорни одбор је усвојио и Правилник о интерној ревизији у Предузећу за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. (бр. 152744/17-2013 од 23. маја 2013. године), којом је успоставио принципе којих се лица, која обављају активности ревизије, морају придржавати.

Комуникација са јавношћу, обелодањивање података и транспарентност

Друштво обезбеђује транспарентност свог пословања уз испуњавање предвиђених обавеза у погледу извештавања и објављивања тачних и потпуних информација, и уз поштовање принципа редовног и благовременог информисања путем своје интернет странице. Акционари и јавност се, првенствено, путем интернет странице Друштва извештавају о финансијским резултатима Друштва, као и о свим битним догађајима у вези са Друштвом, за које је обавеза таквог извештавања предвиђена важећим законским прописима и интерним актима Друштва.

Остале активности у примени Кодекса

Друштво улаже максималне напоре за стално унапређење корпоративног система који ће гарантовати поступање свих органа Друштва, њихових чланова, запослених и Друштва у целини, у складу са правилима Кодекса, посебно у доменима који регулишу:

- Постојање личног интереса и дужности избегавања сукоба интереса
- Сарадњу корпоративних органа Друштва
- Сузбијање и спречавање корупције и подмићивања
- Ангажовање спољних консултаната
- Пословну етику

Ова изјава представља саставни део Консолидованог годишњег извештаја о пословању Друштва за 2013. годину.

Мтел

Пословање Мтел-а, као друштва капитала, односно акционарског друштва, дефинисано је одредбама Закона о привредним друштвима Републике Српске. Сагласно овим одредбама и Статуту Мтел, органе Мтел чине:

- Скупштина акционара,
- Управни одбор,
- Генерални директор,
- Извршни одбор,
- Одбор за ревизију,
- Интерни ревизор.

Управни одбор има 7 (седам) чланова, од којих је два изабрано у марту 2013. године на основу Одлуке Скупштине акционара.

Извршни одбор чине генерални директор и извршни директори и то:

- Извршни директор за финансије,
- Извршни директор за технику,
- Извршни директор за корпоративне послове,
- Извршни директор за маркетинг и продају.

Као функција подршке у Мтел је организована Функција за стратегију.

Одбор за ревизију има 3 (три) члана и задужен је за контролу извештаја Мтел.

Изјава о примени стандарда корпоративног управљања

У циљу унапређења корпоративних односа између заинтересованих страна који произилазе из важећих законских прописа и међународно прихваћених начела и искустава најбољих у пракси корпоративног управљања, Мтел је усвојио сопствени Кодекс понашања и корпоративног управљања, којег у потпуности примењује. Овим кодексом су детаљније утврђени механизми функционисања органа акционарског друштва и заштита интереса у међусобним односима различитих носилаца интереса у Мтел. Кодекс је утврђен на основу Закона о привредним друштвима Републике Српске, одредбе Стандарда корпоративног управљања, Принципа корпоративног управљања, усвојених од стране Организације за економску сарадњу и развој (OECD).

На све што није регулисано Кодексом, директно се примењују одредбе Закона о привредним друштвима, одредбе Стандарда корпоративног управљања које доноси Комисија за хартије од вредности, одредбе Статута и других општих аката акционарског друштва.

Циљ акционарског друштва је да сталном применом прописаних стандарда, као и добрим и одговорним управљањем и надзирањем пословних и управљацких функција унапреди конкурентску способност и обезбеди повољнији амбијент за инвестициону активност акционарског друштва.

У току 2013. године, Мтел је применом Стандарда корпоративног управљања и сопственог Кодекса понашања и корпоративног управљања, обезбедио ефикасну примену принципа корпоративног управљања акционарског друштва кроз понашања која су се односила на:

- осигурање основа за ефикасну примену принципа управљања акционарским друштвима;
- права акционара и кључне власничке функције;
- равноправан третман акционара;
- улогу заинтересованих страна носилаца интереса у управљању акционарским друштвима;
- објављивање и јавност информација и,
- улогу и одговорност одбора.

Изјава акционарског друштва о усклађености организације и деловања са кодексом понашања, односно стандардима корпоративног управљања, чини саставни део овог извештаја и објављена је на интернет страници, у секцији „Инвеститори“:

<http://www.m:tel.ba> и интернет страници Берзе: <http://www.blberza.com>.

mtel

Сходно Старту мtel-а, органи мtel -а су :

- Одбор директора, кога чине Председник Одбора и још четири члана и
- Извршни директор.

Извршни директор именује директоре одговорне за поједине области пословања.

ТЕЛУС

Управљање у Телус је организовано као једнодомно.

Органи Телус су:

- Скупштина и
- директор

Организациону структуру Телус чине:

- Дирекција и
- Територијални центри

Дирекција је подељена на четири организационе целине:

- Кабинет директора:

Помоћник директора за област одржавања хигијене и редовно одржавање

Помоћник директора за област физичко техничког обезбеђења

- Стручна служба за правне и опште послове
- Стручна служба за комерцијалу
- Стручна служба за финансије.

Територијални центри друштва су организовани у:

- Београду,
- Нишу,
- Краљеву и
- Новом Саду,

а њима руководе шефови Територијалних центара.

FiberNet

Органи FiberNet су:

- Оснивач и
- Извршни директор.

TS:NET B.V.

Органи TS:NET B.V. су:

- Скупштина акционара и
- Одбор извршних директора.

TS:NET-ом B.V. управља, са овлашћењима и надлежностима Одбора извршних директора, правно лице Sovereign Trust B.V., из Амстердама, на основу посебно закљученог Уговора о управљању, док послове из надлежности Скупштине акционара обавља генерални директор Матичног друштва у функцији оснивача.

HD-WIN д.о.о.

Органи ХД-ВИН су: Скупштина и директор, тако да је управљање HD-WIN -ом организовано у форми једнодомног управљања.

HD-WIN је организовано у следећим целинама:

- Кабинет Генералног директора
- Сектор за технику
  - Служба студијске технике
  - Служба сателитске режије
  - Служба за ИТ и развој
- Сектор за продукцију
- Сектор за програм
  - Служба редакције
- Сектор за маркетинг и продају
- Сектор за економске и правне послове

У HD-WIN Н као једини корпоративни орган друштва постоји Скупштина Друштва сачињена од свих акционара/чланова Друштва. Путем Скупштине Друштва сви чланови Друштва остварују своја власничка права. Периодично се одржавају седнице скупштине Друштва, на којима се утврђују основни правци развоја Друштва, стратегије аквизиције спортског садржаја, наступ на тржишту и доносе остале одлуке од стратешког значаја за Друштво. На седницама се такође и члановим Друштва представљају резултати пословања и, сходно томе, предлажу даљи правци развоја.

Скупштина Друштва је такође та која даје сагласност и одобрење за потписивање Уговора вредности преко 1 милиона еур пошто је Уговором о приступању дефинисано да Генерални директор Друштва има овлашћења да закључује Уговоре вредности до 1 милион евра, а да за Уговоре преко овог износа мора имати сагласност Скупштине Друштва.

ПОСЛОВАЊЕ

СТРАТЕГИЈА

Матично и зависна друштва уживају јединствену позицију у домену телекомуникација пре свега на тржиштима Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе, пружајући својим корисницима интегрисане услуге засноване на испоруци најширег спектра висококвалитетних конвергентних услуга. Истовремено, пружају подршку укупном економском опоравку и даљем развоју региона, подржавајући остале привредне сегменте, ширећи на тај начин пословну делатност и препознатљивост.

У бројним сегментима пословања, пре свега на поменутиим тржиштима у региону, Матично и зависна друштва имају водећу позицију, коју непрестано бране иновативним развојем мрежа и услуга интегрисаног оператора.

Висок ниво пословних амбиција се огледа у тежњи за непрестаним даљим растом и развојем, уз јаку спрегу са корисницима чије жеље и потребе у домену телекомуникација пратимо и остварујемо. Настојимо да им омогућимо неке од основних погодности модерног друштва, а то су глобална повезаност и висок ниво средстава комуникације и забаве.

Савремено тржишно пословање поред материјалних вредности све више карактеришу и нематеријалне, од којих се пре свега истичу:

- Људски капитал, односно вештине и знања која су неопходна запосленима да подржавају стратегију пословања,
- Информациони капитал, или информациони систем, базе података, технике и методе које су неопходне за остварење стратегије и
- Организациони капитал, способност организације да спроводи процес промена које су неопходне за примену стратегије стварања вредности.

Конкурентни капацитет Матичног и зависних друштава се непрестано унапређује, уз сагледавање тренда и развоја технолошке основе, привредног амбијента и афинитета корисника. Ово се пре свега односи на друштва која пружају шири спектар телекомуникационих услуга, а то су Телеком Србија, Мтел и mtel. Њихово стратешко опредељење је развој

свих сегмената пословања, односно фиксне и мобилне телефоније, интернета и мултимедије.

Менаџмент и запослени Матичног и зависних друштава су константно ангажовани на унапређењу и јачању како квалитета и разноврсности услуга, тако и организационе ефикасности, како би одговорили на високе захтеве клијената у изузетно конкурентном пословном окружењу.

Поред непрестаног развоја техничко-технолошке основе, један од основних модалитета развоја у сектору телекомуникација је унапређење обједињених услуга и њихово прилагођавање специфичним групама корисника за које се формирају пакети услуга. Даљи развој комерцијалних пакета услуга и унапређење портфолија услуге ће трасирати и осигурати перспективу лидера на тржиштима на којима друштва послују.

Како је мобилност постала један од основних захтева данашњег корисника, Матично и зависна друштва улажу значајна средства у мултимедијалне услуге које су све чешће обавезан део пакета. У истом духу, уводе се и *on-line* канали продаје као и услуге мобилног плаћања. Додатни сегмент корисника за који се креирају специфични пакети су пословни корисници.

Задржавању постојећих и привлачењу нових корисника значајно доприноси даљи развој мобилних апликација, често у синергији са друштвеним мрежама, и све већа понуда *smart* телефона. У наредном периоду, Матично друштво је у домену понуде *smart* телефона припремило изненађење за своје кориснике, увођењем потпуно новог произвођача врхунске опреме на тржиште Србије.

Специфични стратешки циљеви FiberNet-а су, поред чвршћег повезивања са *mtel*-ом кроз оптичку инфраструктуру, повезивање путем оптике са Албанијом и Републиком Српском и изнајмљивање оптичких влакана. Повезивањем са Албанијом би се отворило ново тржиште за продају Интернета.

Стратегија пословања TS:NET B.V. је усмерена на стварање услова за изградњу и експлоатацију међународне транспортне мреже Матичног друштва.

Основни стратешки циљ зависног друштва HD-WIN је задржавање и проширење *premium* садржаја који се емитује на каналима друштва на

сваком појединачном тржишту, затим проширење базе корисника/дистрибутера и евентуално проширење на нова тржишта.

На комерцијалном нивоу, Матично и зависна друштва ће настојати да кроз оптимизацију брендова остваре јасније препознавање вредности и функционалности маркетиншких и продајних операција од стране корисника.

У домену маркетинга, промовисаће се иновативност пре свега у области мобилних апликација и Интернета са циљаним кампањама, што је у складу са глобалним трендом повећања коришћења Интернета и друштвених мрежа.

Специфичност делатности Телуса намеће потребу засебног осмишљавања стратегије пословања, која је пре свега усмерена на задржавање постојећих клијената, уз даље постепено ширење на тржишту услуга из регистроване делатности, циљајући средње и велике привредне субјекте.

УСЛУГЕ

Телеком Србија

Телеком Србија као водећа телекомуникациона компанија у региону нуди својим корисницима широки спектар услуга: мобилна, фиксна, интернет, мултимедијални сервиси, пренос података.

Друштво тежи да тенденциозним увођењем нових услуга, а у складу са непрестаним напретком технологије у овој области, одговори на многобројне захтеве својих корисника и да одржи конкурентност на тржишту.

Пословни корисници

Како би се задовољиле потребе бизнис корисника и употпунила понуда Телеком Србија, у првом кварталу 2013. године уведена је услуга Антивирус заштита којом је корисницима омогућено коришћење већег броја антивирусних софтверских производа за све врсте корисничке опреме и података.

У фебруару 2013. године уведени су нови интернет тарифни пакети (NET пакети) за приватне и пословне кориснике, брзина до: 5/1 Mbps, 10/1 Mbps, 20/1 Mbps, 30/2 Mbps, 50/2 Mbps и 100/2 Mbps.

У марту 2013. године уведени су пакети услуга BOX 3 и BOX 4 намењени СОНО корисницима, у које су укључени фиксни телефонски прикључак, услуга асиметрични приступ Интернету, мобилна телефонска линија и/или основни пакет IPTV сервиса за бизнис кориснике отвореног типа.

Пословном сегменту корисника у августу 2013. године понуда је проширена увођењем услуге Wifi BUS као комплетног решења, где корисник има могућност куповине MiFi уређаја (WiFi модем са GSM модулом и SIM картицом) уз изабране WiFi Bus пакете.

Услугом CCaaS (*Contact Center as a Service*) пословним корисницима је понуђено комплетно *outsourcing* решење Контакт и Корисничких центара коришћењем инфраструктуре Контакт центра Телеком Србија са опционим ангажовањем запослених у радном односу у Друштву.

Из области мобилне пакетске комуникације уведена је услуга Мобилни Нет пакети где се користе најновије методе пружања услуге корисницима употребом система за E2E QoS пружањем FUP (*fair user policy*) начина обрачуна пакетске комуникације. На овај начин се кориснику који потроши бесплатни пакетски саобраћај у оквиру пакета прекомерни саобраћај не наплаћује, већ се омогућава наставак коришћења, без накнаде, али по знатно нижој брзини протока од 64kb/s.

У области услуга преноса података, у септембру 2013. године, уведена је услуга Издајмљивање таласне дужине која омогућава повезивање различитих локација корисника на првом слоју ОСИ модела и пренос података великим брзинама преко DWDM технологије. Топологија повезивања је тачка-тачка (*point to point*) на међумесним релацијама. Услуга је намењена пословним корисницима и најчешће се користи за повезивање дата центара, односно SAN мрежа, у циљу реализације *Disaster Recovery* решења.

У циљу унапређења продаје услуга бизнис корисницима уведена је услуга *BlackBerry BES 10* увођењем *BlackBerry 10* платформе и новог *BlackBerry 10* оперативног система, којом је омогућено да се врши контрола не само *BlackBerry 10 smart* телефона већ и телефона са одређеним верзијама

Андроид и IOS оперативних система. Новина коју услуга доноси је могућност да се на самом телефону могу раздвојити приватно и пословно окружење.

Крајем 2013. године почело је пружање услуге Номадски BizFon прикључак, који има могућност да остварује позиве у националном и међународном саобраћају путем Интернета, коришћењем одговарајућег клијентског софтвера. Номадски BizFon прикључак је део BizFon групе.

На основу већег броја заинтересованих корисника, крајем године уведена је услуга е-подаци којом је омогућен приступ подацима који се налазе у бази јавног телефонског именика и који се налазе на порталу 11811.rs пословним корисницима који имају специфичне потребе у погледу коришћења појединих или свих јавно доступних података у сврху ступања у контакт и остваривања комуникације са корисницима Телеком Србија, а у складу са прописима којима се уређује област електронских комуникација, као и заштита података и личности.

Приватни корисници

У оквиру партнерског пројекта X Factor, уведен је X Factor додатак који омогућава корисницима гледање ексклузивних *live stream* садржаја и галерија из X Factor серијала. Садржаји обухватају снимке са аудиција, читање вести, гласање, прилоге са снимања емисија и слично. У оквиру додатка постоје 3 нивоа приступа садржајима.

Увођењем *Fair Usage Policy (FUP)* функционалности *mt:s prepaid* и *postpaid* корисницима је у понуди неограничени Интернет. Корисници могу *surfovati* Интернетом по максималној брзини док имају дата квоту, а након потрошене дата квоте имају могућност да наставе да бесплатно користе интернет по смањеној брзини (64/32 kb/s).

Андроид апликација Фарма је апликација која је кориснику омогућавала да гледа пренос четвртог по реду ријалити програма Фарма. Ова апликација ради на телефонима са Андроид оперативним системом – верзије 2.1. или напредније верзије. Фарма ливе апликацију су могли преузети сви наши приватни *prepaid* и *postpaid* корисници. Апликација је пуштена у продукцију у априлу 2013. године, а окончана је у јулу исте године, када се завршио шоу.

Од јуна 2013. године корисницима мобилне телефоније на располагању је редизајнирана *mt:s* центар Андроид апликација са новим могућностима и сервисима, као што су *streaming* ТВ канала преко апликације која омогућава корисницима да бесплатно гледају програм на 7 канала преко мобилне мреже: РТС 1, РТС 2, Прва Српска Телевизија, Пинк, Б92, Б92 инфо, Студио Б, сервис у којој мрежи је корисник и могућност да се препоручи апликација.

У јулу месецу Web TV сервис, који омогућава корисницима приступ различитим видео садржајима са Интернета (ТВ канали, Видео клипови, итд), постаје самосталан сервис који је омогућен свим корисницима Интернета.

У 2013. години портал КликСпорт, који омогућава уживо праћење ексклузивних спортских догађаја путем рачунара, обogaћен је АБА лигом (регионална лига Балкана у кошарци) и Јелен Супер лигом (домаћа фудбалска лига).

HBO GO је мултимедијална услуга видео на захтев (sVOD) која IPTV претплатницима омогућава приступ филмовима, серијама, документарним садржајима и оригиналној HBO продукцији путем десктоп рачунара, таблет уређаја или *smart* телефона (Iphone и Андроид уређаји).

Upload Booster је услуга која нуди могућност корисницима Net 20, Net 30, Net 50 или Net 100 пакета да повећају *upload* брзину до 5, 10 или 15 Mb/s у зависности од тога који Net пакет користе. Од децембра 2013. године измењена је верзија сервиса Express допуна тако што корисници имају могућност да добију 60 динара кредита, у односу на претходних 40 динара. Корисници који имају три допуне у последњих годину дана имају право коришћења сервиса.

mMarket представља виртуелну продавницу Телеком Србије где сви корисници, *prepaid* и *postpaid*, могу купити или бесплатно преузети различите мултимедијалне садржаје за мобилни уређај. mMarket је званично кренуо са радом крајем 2013 и тренутно је доступан само у war варијанти. Куповина је омогућена свим корисницима који имају регистрован МојТелеком налог уз задужење месечног рачуна за *postpaid* кориснике или умањење кредита за *prepaid* кориснике.

Мтел

У 2013. години зависно друштво Телеком Српске је подигло лествицу пословног успеха јер је први у БиХ, али и међу првима на регионалном тржишту, представио LTE, мрежу нове генерације. Покренут је и развој регионално јединствене музичке апликације m:music.

Током читаве 2013. године Мтел је имао атрактивне понуде за *prepaid* кориснике, као што су Prepaid Friend стартни пакет, а затим и промотивна понуда X Factor, где је корисницима омогућен приступ X Factor HUB и преглед ексклузивног садржаја. Развијена је и m:go андроид апликација са новим сервисима.

У циљу даљег раста корисничке базе, креирана је понуда за све *postpaid* кориснике који свој број пренесу из других мобилних мрежа у мрежу Мтел и изаберу неки од тарифних модела МОЈ MIX Flat и МОЈ MIX Flex. Креиран је нови тарифни модел X Factor Мој MIX са атрактивним мобилним апаратима и посебном X Factor апликацијом. Осмишљена је промотивна понуда нових тарифних модела m:music МОЈ MIX.

Степен диференцијације производа у фиксној телефонији у БиХ је мали, чему у највећој мери доприноси регулатива која не омогућава креирање услуга у складу са идентификованим потребама, жељама и преференцијама потрошача, као и њиховом моделу понашања, већ строго у претходно наведеним регулаторним оквирима.

Понуда Open услуге подразумева Open duo, Open trio и од септембра 2013. године Open Quadro пакете. Мтел је у оквиру Open duo и Open trio пакета понудио интегрисану услугу фиксне телефоније, широкопојасног приступа Интернету путем ADSL и IPTV, као предуслов за очување базе корисника фиксне телефоније, пораст броја ADSL корисника и пласман новог сервиса IPTV-а. Истовремено услуга је осмишљена и са циљем да понудом *flat* саобраћаја компензира пад физичког обима саобраћаја фиксне телефоније. У тарифном погледу пакети су креирани са јединственом месечном претплатом за пакет услуга.

Као једна од најзначајнијих активности у 2013. години је комерцијализација Open Quadro услуге која обједињује услуге фиксне и мобилне телефоније, интернет приступ и IPTV услуге. Корисницима је омогућена интеграција *postpaid* услуга и обједињавање телефонског рачуна. Комерцијализација

услуге праћена је ТВ кампањом и атрактивном понудом *hardware*-а (LCD TV, мобилних и фиксних телефона).

У циљу што квалитетније испоруке IPTV услуге инвестирано је у најсавременију IPTV платформу, која ће омогућити да се корисницима понуди право искуство дигиталне, full HD телевизије доступне на свим њиховим уређајима - мобилном телефону, таблету, рачунару и ТВ-у.

mtel

mtel својим корисницима нуди услуге мобилне телефоније, као и услуге фиксне телефоније и Интернета путем WiMax технологије.

Како би се задовољиле потребе свих корисника, примарно са циљем да се задрже постојећи, као и стекну нови корисници, а водећи се сегментираним циљним групама, пажљиво су планиране нове услуге.

У циљу веће синергије са Матичним и зависним друштвом Мтел, mtel је увео посебно повољне тарифе за све кориснике који су у *roaming*-у у Србији, на mt:s мрежи.

Уведена је повољност за *prepaid* кориснике – СОС кредит који им омогућава да, уколико се нађу у ситуацији да немају могућност допуне кредита, а телефон им је неопходан, коришћењем услуге СОС кредит добију на рачуну износ од 50 центи. Активација СОС кредита се врши путем USSD кода *105#, а наплаћује се од следеће допуне.

У складу са савременим трендовима, у марту је промовисана Андроид m:tel мени апликација која има назив m:go и једина је аутентична апликација мобилног оператора на црногорском тржишту. Апликација m:go омогућава преглед и куповину актуелних сервиса из mtel понуде као и активацију/куповину специјалних повољности доступних искључиво путем ове апликације. Због иновативних могућности бесплатних разговора и SMS-ова кроз саму апликацију, m:go је конкуренција савременим светским апликацијама попут Viber-а. Активацијом опције m:call корисници имају могућност да бесплатно разговарају док се налазе у Црној Гори или иностранству са пријатељима из mtel-ове мреже. За успостављање позива користи се m:go апликација и потребно је да се корисник конектује на WiFi или 3G мрежу. За слање SMS-а путем андроид апликације није потребна

интернет конекција и може се послати свим корисницима, без обзира да ли имају преузету апликацију. У тестном периоду било је омогућено и праћење ТВ канала. У делу m:сервиси кориснику су на располагању, између осталог, и списак важних бројева, именик, сервис помоћу којег је могуће проверити на којој се мрежи налази корисник тј. да ли је број мењао матичну мрежу или не и на којој се налази тренутно. Имајући у виду могућност преноса броја, m:препука омогућава кориснику упознавање са актуелним акцијама, кампањама и новостима mtel-a, а m:USSD даје кориснику преглед понуде прилагођене навикама и жељама корисника појединачно.

У априлу су уведене нове групе пакета: Одабери више и Одабери Office, које су обогатиле понуду mtel-a у делу *postpaid* резиденцијалних и пословних корисника. Нову групу пакета карактеришу јединствени бенефити који кориснику дају потпуну слободу одабира комбинација услуга (разговора, порука), уз неограничени Интернет и неограничене разговоре у оквиру мреже mtel.

У јуну је за летњу сезону уведен нови *prepaid* пакет m:go турист, намењен првенствено туристима у Црној Гори, којег карактеришу повољности за SMS и *voice* комуникацију ка иностраним мрежама.

Даље, настављају се кампање за *roaming* повољности у Србији, сада под називом m:roaming. Сви корисници mtel -a који су се налазили у *roaming* -у у Србији (mt:s мрежа) могли су да одаберу један од m:роминг додатака, за 1 дан, 7 дана или 30 дана. У склопу понуде, корисници су имали неограничену комуникацију ка мрежама Телеком Србија и mtel-a, као и неограничени Интернет. Активација је вршена путем USSD менија.

У августу је покренута кампања за *roaming* повољности у Словенији, у сусрет Европском првенству у кошарци. У промотивној кампањи сви корисници mtel -a, који су се налазили у *roaming*-у у Словенији (Телеком Словенија мрежа) имали су могућност да активирају неограничене минуте ка мобилној и фиксној мрежи Телеком Словенија и ка 068 и 078 mtel мрежи, неограничене SMS поруке са бројевима из Телеком Словенија и mtel 068 мреже, а за све *postpaid* кориснике у понуду је био укључен и неограничени мобилни Интернет. Активација понуде се вршила путем USSD менија. У понуди су била три m:roaming додатка: 1 дан, 7 дана и 30 дана.

Посебна пажња се посвећује приходима од *prepaid* корисника, па је надограђен USSD сервис за *prepaid* кориснике, са граном m:me мени. Грана m:me мени садржи понуде које су креиране за сваког корисника појединачно, са персонализованом понудом повољности у зависности од досадашњих навика и преференција (позиви, SMS или Интернет). Оно што разликује овај мени је да се сваком кориснику учитава персонализована понуда повољности, прилагођена његовим потрошачким навикама.

У бизнис сегменту покренута је кампања за све split кориснике – специјална VIP понуда. Уз прелазак на пакет Vip plus, корисници добијају: неограничене разговоре у mtel мрежи и неограничене SMS-ове у mtel мрежи за одређену претплату.

У октобру је уведен нови *prepaid* пакет m:go плус, којег карактерише могућност бесплатног Интернета у зависности од допуне рачуна, као и најповољније цене позива у мрежи m:tel-а и најповољније цене SMS-а ка свим мрежама у Црној Гори.

У октобру је уведена нова услуга – m:екипа. У питању је SMS сервис, у којем група корисника има на располагању групну SMS комуникацију – *chat*, по изузетно повољним условима - члан шаље поруку свим осталим члановима групе по цени само једне поруке. Максималан број чланова екипе је 68 (до 68 SMS-ова по цени једног SMS-а). Пријава се врши слањем SMS-а на кратки код. Сервис m:екипа могу користити само корисници mtel-а.

Крајем октобра покренута је кампања на нивоу Матичног и зависног друштва, у виду партнерске сарадње са продукцијом X Factora, популарне музичке емисије. Кампања се састоји у понуди X Factor телефона уз Одабери више пакете и X Factor премиум додатака који омогућавају коришћење X Factor апликације. Апликација X Factor кориснику даје могућност приступа премиум садржајима и деловима емисија који нису емитовани на ТВ.

Такође, у октобру су уведени и Office surf пакети за бизнис кориснике. Нови *postpaid* пакети Office surf 1, Office surf 2, Office surf 3, Office surf 5 и Office surf 10 имају неограничен Интернет проток и, у зависности од претплате, одређену количину података по највећој остваривој брзини преноса података коју омогућава мрежа. Уколико корисник потроши количину података, предвиђену претплатом, наставља се до краја месеца

неограничено коришћење Интернета са смањеном брзином преноса података до 128kb/s. Корисник има могућност да докупи додатну количину података, са највећом остваривом брзином преноса података, путем SMS-а.

Паралелно са развојем телекомуникационих услуга, развијају се и мултимедијалне услуге. Партнерском сарадњом омогућено је праћење Пинк и Арена Спорт канала путем mobile TV услуге. У понуди су *postpaid* пакети ПИНК и ПИНК МЕГА, као и *prepaid* пакет ПИНК *prepaid*. Уз *postpaid* пакете, корисници добијају неограничен приступ и коришћење Пинк и Арена Спорт канала, као и мобилни Интернет и друге бенефите. Добијени код (шифру) корисник може користити за приступ каналима на андроид апликацији, мобилној и *web* верзији сајта.

У децембру, mtel је пратећи трендове у телекомуникацијама, као и потребе савременог корисника, омогућила Web Shop сервис за своје кориснике. Овим сервисом је омогућена потпуна угодност куповине, без потребе одласка у пословницу мтел-а. У понуди путем Web Shop-а су најбољи телефони из понуде мтел. Web Shop-у се приступа директно са сајта www.mtel.me уз плаћање VISA или Master Card картицама свих банака. Нови вид куповине сигуран је и једноставан начин да корисници у било ком тренутку, било где да се налазе, одаберу телефон по својој жељи и изврше уплату, или допуне *prepaid* рачун.

ТЕЛУС

У оквиру регистроване делатности, Телус пружа услуге:

- обезбеђивање објеката и имовине (ФТО, ППЗ и пратње новца),
- одржавање хигијене пословног простора и објеката и
- ангажовања извршилаца на помоћним и физичким пословима.

У 2013. години уведен је и стандард квалитета ИСО 14001 – Систем управљања заштитом животне средине.

FiberNet

Национални дигитални вод омогућава дигиталну конективност и повезивање две корисникове тачке на територији Црне Горе и ово је услуга коју FiberNet пружа на територији Црне Горе. Предметна услуга не

зависи од протокола и обезбеђује транспарентан пренос сигнала траженог капацитета између крајњих тачака корисника. Користи се за пружање телефонских услуга или других услуга преноса података између локација корисника којима је неопходан висок квалитет услуге. FiberNet нуди националне и међународне дигиталне водове капацитета: 2Mbps, FETH (4Mbps, 6Mbps....100Mbps) и STM-1, у зависности од локација крајњих тачака корисника.

Услуга изнајмљивања оптичких влакана dark fiber омогућава корисницима повезивање локација у Црној Гори или повезивање локације у Црној Гори са локацијом у иностранству.

Услуга закуп транспортних капацитета представља услугу закупа капацитета већих протока реализованих преко SDH/DWDM мреже FiberNet и његових партнера у иностранству. Транспортни капацитети који се закупљују могу бити национални и међународни.

Предметна услуга је намењена операторима (велепродајним) корисницима за повезивање крајњих тачака своје мреже или своје мреже са мрежом другог оператора.

HD-WIN

Аренаспорт припрема и емитује следеће канале:

- Аренаспорт 1, 2, 3 и 4 за територије Србије, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Македоније
- Аренаспорт 5, тренутно само за потребе OpenIPTV платформу Телеком Србија
- Аренаспорт WEB канал, ексклузивно за потребе www.svenaklik.com сервиса.

У току 2013. године сва 4 канала Аренаспорт су присутна и на територији Македоније.

Сви канали су доступни у SD и HD формату (1920x1080i).

Канал Аренаспорт 1 се дистрибуира код свих оператора у оквиру основне понуде, а остали канали су део Pay пакета.

Од почетка емитовања програм Аренаспорт ТВ је базиран на ексклузивном *premium content*-у из света спорта. На Аренаспорт каналима емитују се,

између осталих, спортска дешавања од којих су најзначајније утакмице Лиге Шампиона, Лиге Европе, Јелен Супер Лиге, АБА кошаркашка лига, БПЛ, КЛС и остало). Аренаспорт је ангажована на производњама разних спортских дешавања испуњавајући високе стандарде квалитета преноса које нека такмичења постављају (као што су Лига Шампиона и Лига Европе).

Сва значајна такмичења покривена су и студијским емисијама и специјалним емисијама које су у сопственој производњи.

Канали су на крају 2013. године присутни у мрежама преко 65 дистрибутера на територијама на којима Аренаспорт послује, као и на платформама свих главних телекомуникационих оператера (Т-Сом Црна Гора, Т- Сом Македонија, Т- Сом Хрватска, ВН Telecom, Мтел РС, ХТ Еронет, Телеком Србија).

ИНВЕСТИЦИЈЕ

МАТИЧНО И ЗАВИСНА ДРУШТВА

Укупна инвестициона улагања у 2013. години Матичног и зависних друштава износе 18,8 милијарди динара. Упоредни преглед инвестиционих улагања остварених у појединачним предузећима Матичног и зависних друштава у 2013. и 2012. години је приказан у следећој табели:

Укупне инвестиције

U milionima RSD	2013.	Stopa rasta	2012.
Telekom Srbija	12.944	4,9%	12.339
Telekom Srpske	5.207	107,8%	2.506
Mtel	667	70,0%	392
Telus	1,5	-18,8%	1,9
Fibernet	1	-80,8%	7
HD Win	5	-91,0%	57
Ukupno	18.826	23,0%	15.303

Посматрано по чланицама Матичног и зависних друштава, највеће инвестиције у 2013. години остварене су у Телеком Србија (12,9 милијарди динара), а најниже у зависном друштву FiberNet (1 милион динара).

Од укупно остварених инвестиција Матичног и зависних друштава у 2013. години, 72% је било издвојено за технички напредак чланица Матичног и зависних друштава, а 28% за инфраструктуру.

Укупне инвестиције

U milionima RSD	2013.	Stopa rasta	2012.
Tehničke investicije	13.577	10,2%	12.324
Infrastrukturalne investicije	5.249	76,2%	2.979
Ukupno	18.826	23,0%	15.303

У оквиру техничких инвестиција на нивоу Матичног и зависних друштава, највише је инвестирано у бежичну мрежу, приступну мрежу и Интернет и мултимедију, затим следе инвестиције у комутациони управљачки систем и транспортну оптичку мрежу.

Техничке инвестиције

U milionima RSD	2013.	Stopa rasta	2012.
Komutacioni upravljački sistemi	2.033	50,4%	1.352
Pristupna mreža	3.195	30,2%	2.453
Bežična mreža	3.220	-0,2%	3.228
Transportna optička mreža	1.881	29,4%	1.454
Internet i multimedija	3.116	-14,4%	3.639
Ostale tehničke investicije	132	-33,3%	198
Ukupno	13.577	10,2%	12.324

На нивоу Матичног и зависних друштава у 2013. години, реализоване су укупне инфраструктуралне инвестиције у вредности од 5,2 милијарде динара.

Инфраструктуралне инвестиције

U milionima RSD	2013.	Stopa rasta	2012.
Investiranje u IT	3.191	136,2%	1.351
Investicije u logističku podršku	2.059	26,4%	1.628
Ukupno	5.249	76,2%	2.979

Од укупних инфраструктуралних инвестиција на нивоу Матичног и зависних друштава, 61% се односи на инвестиције у информационе технологије, а 39% на инвестиције у логистичку подршку. Највеће учешће у инфраструктуралним инвестицијама Матичног и зависних друштава има Телеком Србија са 66%, затим следи Мтел са 30% и mtel са 4%.

У оквиру инвестиција у информационе технологије, које износе 3,2 милијарде динара, 58% се односи на улагања Телеком Србија, 37% представљају улагања зависног друштва Мтел, док 5% представљају улагања зависног друштва mtel.

Посматрајући улагања у логистичку подршку, Телеком Србија је највише инвестирао у агрегате и изградњу RBS стубова, зависно друштво Мтел је највише инвестирао у возни парк и изградњу RBS стубова, док су зависна друштва HD WIN и Телус највише инвестирали у опрему за рад.

Телеком Србија

У циљу задржавања лидерске позиције Телеком Србија на тржишту телекомуникација у Србији реализована су инвестициона улагања у износу од 13 млрд динара, што је 5% више у односу на претходну годину.

Инвестиције су биле усмерене у технички развој и креирање флексибилне и поуздане мреже која ће бити адекватна основа за исправан рад услужних платформи како би се обезбедио виши квалитет услуга нашим корисницима и очувала постојећа конкурентска предност.

За инвестирање у технички развој мреже Друштво је издвојило 73% средстава, док је за инвестирање у ИТ и логистичку подршку издвојено 27% укупних средстава.

Инвестиције

U milionima RSD	2013	Stopa rasta	2012
Tehničke investicije	9.495	-6,3%	10.134
Infrastrukturne investicije	3.449	56,5%	2.204
Ukupno	12.944	4,9%	12.339

Значајне инвестиције планиране су у свим сегментима пословања. У 2013. години развој техничких инвестиција био је усмерен на следеће активности:

У фиксној телефонији инвестиције су првенствено намењене за проширење и модернизацију капацитета приступне мреже чиме се корисницима омогућавају сервиси на савременом *Broadband (BB)* приступу. Осавремењивањем мреже из употребе се избацују стари системи и повећава број корисника којима су доступни савремени и квалитетни сервиси. Степен дигитализације укљученог претплатничког капацитета у 2013. години износи 99,50% (2012. година: 99,11%).

У мобилној телефонији инвестиције су биле усмерене ка ширењу мреже у смислу капацитета и покривености, како територије, тако и становништва. Извршено је проширење и унапређење *core* мреже у циљу стварања предуслова за повећање пакетског и говорног саобраћаја. Током 2013. године настављено је проширење RAN мреже. Покривеност GSM сигналом износила је 82,05% територије и 87,55% становништва. Покривеност UMTS сигналом износила је 72,34% територије и 80,15% становништва.

У области Интернета инвестиције су усмерене на проширење националне IP/MPLS и мултисервисне мреже. У 2013. години повећан је укупан број ADSL портова за 7%, што утиче на повећање слободног капацитета за 12,5%.

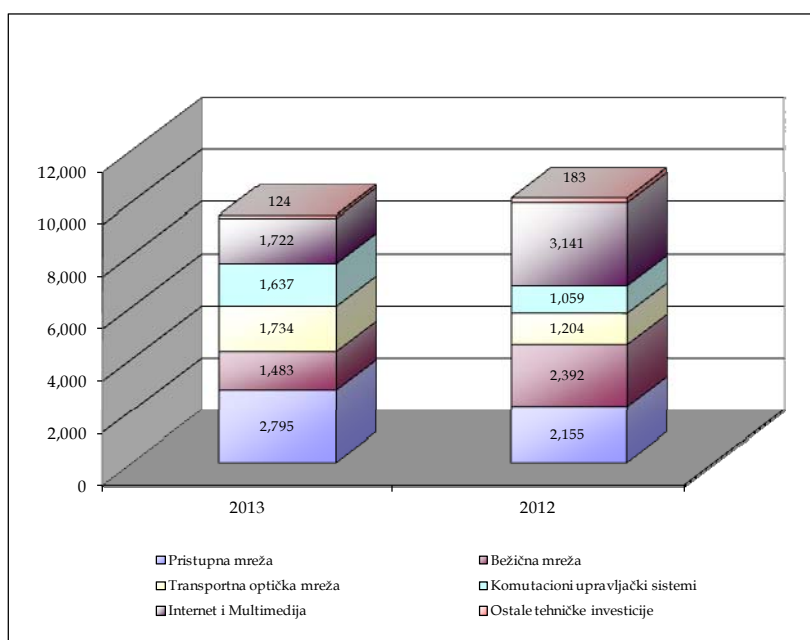
У области мултимедијалних услуга инвестиције су усмерене према проширењу *Headend* и *Middleware* платформе.

Инвестиције у техничке капацитете телекомуникационе мреже у 2013. години највећим делом се односе на приступну мрежу (29%), а затим у Интернет и мултимедију (18%), транспортну оптичку мрежу (18%), комутационе управљачке системе (17%) и бежичну мрежу (16%).

Техничке инвестиције

U milionima RSD	2013	Stopa rasta	2012
Komutacioni upravljački sistemi	1.637	54,7%	1.059
Pristupna mreža	2.795	29,7%	2.155
Bežična mreža	1.483	-38,0%	2.392
Transportna optička mreža	1.734	44,0%	1.204
Internet i Multimedija	1.722	-45,2%	3.141
Ostale tehničke investicije	124	-32,1%	183
Ukupno	9.495	-6,3%	10.134

Реализација инфраструктуралних инвестиција у 2013. години износи 3,4 милијарде динара. Улагања у инфраструктуру се својим највећим делом односе на инвестиције у ИТ (54%).

Инвестиције у инфраструктуру

U milionima RSD	2013	Stopa rasta	2012
Investiranje u IT	1.857	97,1%	942
Investiranje u logističku podršku	1.592	26,2%	1.262
Ukupno	3.449	56,5%	2.204

Најзначајнији пројекти у овом периоду односе се на замену *prepaid* платформе, проширење *Billing* система, замену опреме за Принтинг центар, систем за обрачун националне интерконекције и опреме за *Cloud computing Management* платформу.

Инвестиције у логистичку подршку односе се пре свега на адаптацију и инсталацију радио базних станица, адаптацију простора, набавку агрегата и набавку опреме за рад. Уговорена је испорука 334 возила која се набављају у циљу несметаног одвијања процеса рада у Друштву. Крајем године започета је адаптација пословне зграде, која је у власништву Друштва.

Мтел

Укупне инвестиције зависног друштва Мтел у 2013. години износе 5,2 милијарде динара (90,1 милион КМ).

Ukupne investicije			
U milionima RSD	2013.	Stopa rasta	2012.
Tehničke investicije	3.610	82,0%	1.984
Infrastrukturalne investicije	1.597	206,2%	521
Ukupno	5.207	107,9%	2.505

Током 2013. године највећи део инвестираних средстава у фиксну телефонију се односио на улагања у приступну мрежу и то у изградњу спојних путева оптичким кабловима (СПОК), за прикључке MSAN опреме и прикључке пословних претплатника. Такође, значајан део улагања се односи на набавку приступне опреме MSAN, која уз истовремену изградњу приступних мрежа са краћом претплатничком петљом, омогућава доступност широкопојасних сервиса свим заинтересованим претплатницима.

Паралелно са проширивањем капацитета приступних мрежа, у 2013. години инвестирано је у транспортну мрежу (изградња магистралних СПОК-ова, проширење OTN/DWDM и SDH/MSPП транспортне мреже, набавка SDH опреме у локалној транспортној равни), као и у комутационе системе фиксне телефоније (проширење капацитета, функционалности и софтверска надоградња NGN и IMS система, те набавка опреме за проширење капацитета и функционалности апликационог сервера за резидентне кориснике у IMS систему).

Као најзначајнији пројекат у оквиру инвестиција у мобилну телефонију издваја се реализација пројекта модернизације постојећих мрежних

елемената у регијама Бијељина и Добој (SWAP Фаза I), набавка и испорука опреме за модернизацију постојећих мрежних елемената у регијама Сарајево и Бања Лука (SWAP Фаза II), те успешно завршени радови на инсталацији новог GSM900 фреквентног плана (*Refarming*).

Извршено је проширење CS Core система, као и проширење HLR система. Такође, извршена је набавка PC Core Network Security система, као и модификација на систему за преносивост бројева.

Извршени су радови на проширењу капацитета и функционалности ADC OTA Provisioning и mGw система, набавка и инсталирање хардвера за mPayment/ePayment ситем, набавка и инсталација софтвера за *Travelers Messaging* систем, као и исплата једнократне накнаде за радове поводом трајног уступања права на коришћење софтвера, апликација и софтверских лиценци намењених за музички *streaming*.

У структури инвестиционих улагања у интернет и мултимедију, највећа су улагања у IPTV и приступну опрему за приватне кориснике.

Извршена је набавка интегрисаног система за дистрибуцију IPTV садржаја, који треба да омогући пораст броја корисника и понуду најсавременијих мултимедијалних сервиса.

Извршена је набавка приступне опреме за приватне кориснике широкопојасних сервиса (STB и IAD приступна опрема), у складу са потребама, као и проширење IP/MPLS мреже.

Tehničke investicije

U milionima RSD	2013.	Stopa rasta	2012.
Komutacioni upravljački sistemi	331	44,6%	229
Pristupna mreža	374	17,9%	317
Bežična mreža	1.385	96,3%	705
Transportna optička mreža	145	-40,0%	242
Internet i multimedija	1.375	180,4%	490
Ostale tehničke investicije	0	-	0
Ukupno	3.610	82,0%	1.984

У структури инвестиционих улагања у информационе технологије, највећа су улагања у кориснички *software* и лиценце и инвестиције у сервере и *storage*.

Infrastrukturalne investicije

U milionima RSD	2013.	Stopa rasta	2012.
Investiranje u IT	1.186	415,4%	230
Investicije u logističku podršku	411	41,1%	291
Ukupno	1.597	206,2%	521

Kao najznačajnija investiciona stavka 2013. godine u segmentu informacionih tehnologija je nabavka i integracija modula za konvergentni bilinng, koji treba da omogući konvergenciju servisa fiksne i mobilne telefonije.

У сврху припремних радњи за имплементацију конвергентног билинга извршена је: набавка и унапређење постојећих функционалности система за међуоператорски обрачун-репозиторијум клиринг Уговора за VAS SMS, NBG, SMS/MMS InterWorking; набавка система за сервисне платформе мобилне мреже и набавка софтвера и услуга израде централног репозиторија података о корисницима, сервисима и ресурсима.

Такође, у 2013. години извршена је набавка HRMS система, који треба да омогући ефикасније управљање људским ресурсима Друштва.

Од битних инвестиционих улагања у 2013. години треба поменути и проширење интеграционе платформе, набавку Network Inventory OSS система, набавку DB сервера и Oracle Exdata система.

У структури инвестиционих улагања у логистичку подршку, највећа су улагања у RBS стубове и возни парк.

mtel

Укупне инвестиције зависног друштва mtel у 2013. години износе 667 милиона динара (EUR 5,9 милиона) и усмерене су ка развоју нових функционалности у мрежи, како би се обезбедио висок квалитет услуга.

Ukupne investicije

U milionima RSD	2013.	Stopa rasta	2012.
Tehničke investicije	471	137,4%	198
Infrastrukturalne investicije	196	1,3%	194
Ukupno	667	70,1%	392

Инвестиције у мрежу мобилне телефоније, највећим делом се односе на изградњу радио приступне мреже, модернизацију окоснице транспортне мреже, имплементацију новог RNC *controler*-а и *lu over IP interface*-а, проширење BSC *controler*-а и унапређења пакетског језгра мобилне мреже проширењем лиценци и модернизацијом SGSN платформе.

У 2013. години је изграђено 30 нових RBS локација. На 11 локација је извршена модернизација базних станица. Значајна улагања су усмерена у оптимизацију мреже, са циљем повећања капацитета и покривености. Тренутна покривеност насељене територије GSM сигналом је преко 90%.

Набављена је нова опрема на CCBS-у и као и нови SAPC мрежни елемент, како би се подржало напредно тарифирање пакетског саобраћаја диференцирано према URL-у.

Инвестиције у рачунарску опрему се односе на проширење капацитета HP ZPAR корпоративног складишта података зато што је искоришћеност постојећег била 95%, као и на набавку резервних и додатних делова за Аваја контакт центар, HP ZPAR складиште података и EMC складиште података и набавку два видео *transcoder* сервера за пројекат Mobile/Web TV. У октобру је реализован тендер за набавку нове рачунарске опреме, која је заменила старе десктоп и лаптоп рачунаре.

Инвестиције у грађевинске радове односе се на адаптацију локација за базне станице, у складу са планом изградње мреже, у циљу повећања покривености територије сигналом. Завршена је адаптација простора за смештај RBS-ова на 30 локација. У циљу смањења трошкова за напајање електричном енергијом и климатизацију, извршена је адаптација пет контејнера на удаљеним локацијама.

ТЕЛУС

У 2013. години, зависно друштво Телус није имало значајнијих инвестиција.

Набављена су као основна средства машине и опрема за пружање услуга.

Планирана набавка возила одложена је за 2014. годину због неизвесне економске ситуације.

У 2013. години, укупна вредност инвестиционих улагања Телус-а износи 1,5 милиона динара и односи се на инвестиције у логистичку подршку друштву, на набавку опреме за рад (тримери за кошење траве, машине за прање подова и машине за чишћење).

FiberNet

У 2013. години, укупна вредност инвестиционих улагања зависног друштва FiberNet износи 1,4 милиона динара (EUR 12.721). Од тог износа 95% се односи на техничке инвестиције, а 5% на инфраструктуралне.

Инвестиције зависног друштва FiberNet у 2013. години односе на изградњу оптичког привода, као и на набавку канцеларијске опреме.

HD-WIN

У 2013. години, укупна вредност инвестиционих улагања зависног друштва HD-WIN износи 5,1 милион динара.

Највећи део инвестиционих улагања односи се на Microsoft лиценце у износу од 2 милиона динара. Додатно, набављен је Cisco HD encoder у износу од око 850 хиљада динара, као и проширење излазног система за нови канал у износу од око 1 милион динара. За потребе графике (*on screen* и анимације) набављене су графичке машине у укупном износу од око 1 милион динара.

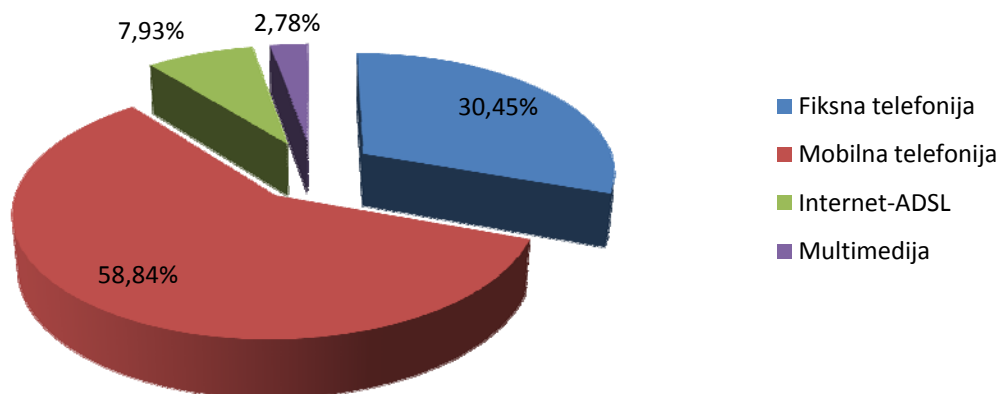
КОРИСНИЦИ

МАТИЧНО И ЗАВИСНА ДРУШТВА

На нивоу Матичног и зависних друштава у 2013. години остварено је повећање броја корисника мобилне телефоније, Интернета и мултимедијалних услуга и смањење укупног броја корисника у фиксној телефонији.

Графикон у прилогу приказује структуру корисника Матичног друштва и зависних друштава, по линијама услуга:

Struktura korisnika Matičnog društva i zavisnih društava po linijama usluga u 2013. godini

Број корисника фиксне телефоније, на крају 2013. године, достигао је 3,1 милион, мобилне телефоније 5,9 милиона корисника, у сегменту Интернета 796 хиљада, док је мултимедија имала 279 хиљада корисника.

Корисници фиксне телефоније

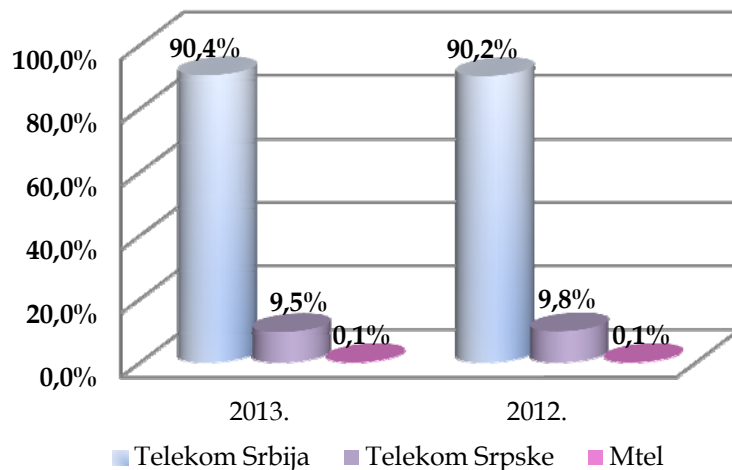
Услуге фиксне телефоније Матичног и зависних друштава користи 3,1 милион корисника.

Учешће чланица Матичног и зависних друштава у укупном броју корисника фиксне телефоније Матичног и зависних друштава приказано је у наредној табели:

Укупан број корисника фиксне телефоније

U hiljadama	2013.	Stopa rasta	2012.
Telekom Srbija	2.764	-2,0%	2.820
Telekom Srpske	291	-4,5%	305
Mtel	2,2	-8,5%	2,4
Ukupno	3.057	-2,3%	3.127

Процентуално учешће чланица Матичног и зависних друштава у укупном броју корисника фиксне телефоније приказано је на следећем графикону:

У 2013. години Матично и зависна друштва имају нешто мање од 3 милиона POTS корисника. Остатак се односи на IP Centrex кориснике (11 хиљада), ISDN BRI кориснике (75 хиљада), ISDN PRI кориснике (3 хиљаде) и WiMax кориснике (2 хиљаде).

WiMax корисници се односе на кориснике мтел-а и укључују кориснике фиксне телефоније, као и кориснике пакета услуга фиксне телефоније и Интернета путем WiMax технологије.

Укупан број корисника фиксне телефоније

U hiljadama	2013.	Stopa rasta	2012.
POTS korisnici	2.966	-2,2%	3.031
IP Centrex	11	30,6%	8
ISDN BRI korisnici	75	-9,1%	83
ISDN PRI korisnici	3	0,0%	3
WiMax korisnici	2,2	-8,5%	2,4
Ukupno	3.057	-2,3%	3.127

У структури POTS корисника, 91% се односи на приватне и 9% на пословне кориснике, док се у структури ISDN BRI корисника 59% односи на приватне и 41% на пословне кориснике.

Корисници мобилне телефоније

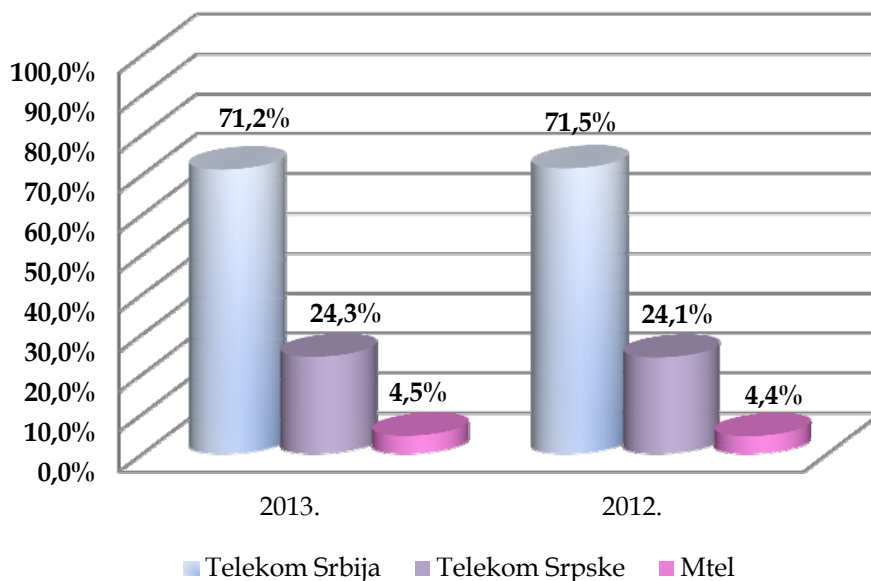
Укупан број корисника мобилне телефоније на нивоу Матичног и зависних друштава у 2013. години износи 5,9 милиона.

Учешће чланица Матичног и зависних друштава у укупном броју корисника мобилне телефоније приказано је у наредној табели:

Укупан број корисника мобилне телефоније

U hiljadama	2013.	Stopa rasta	2012.
Telekom Srbija	4.207	0,2%	4.199
Telekom Srpske	1.435	1,4%	1.415
Mtel	265	2,9%	257
Ukupno	5.906	0,6%	5.871

Учешће чланица Матичног и зависних друштава у укупном броју корисника мобилне телефоније

У укупном броју корисника мобилне телефоније Телеком Србија учествује са 71,2%, зависно друштво Мтел са 24,3% и зависно друштво mtel са 4,5%.

У 2013. години, број *prepaid* корисника износи 3,8 милиона и чини 64% укупног броја корисника, а број *postpaid* корисника износи 2,1 милион и учествује са 36% у укупном броју корисника.

Укупан број корисника мобилне телефоније

U hiljadama	2013.	Stopa rasta	2012.
Prepaid	3.794	-4,9%	3.990
Postpaid	2.112	12,3%	1.881
Ukupno	5.906	0,6%	5.871

*Prepaid корисници су активни корисници и подразумевају кориснике који су извршили допуну или имали регистровану активност у последња 3 месеца.

У 2013. години остварен је пораст *postpaid* корисника у односу на претходну годину, при чему се повећање *postpaid* корисника највећим делом односи на Телеком Србија.

ADSL и IPTV корисници

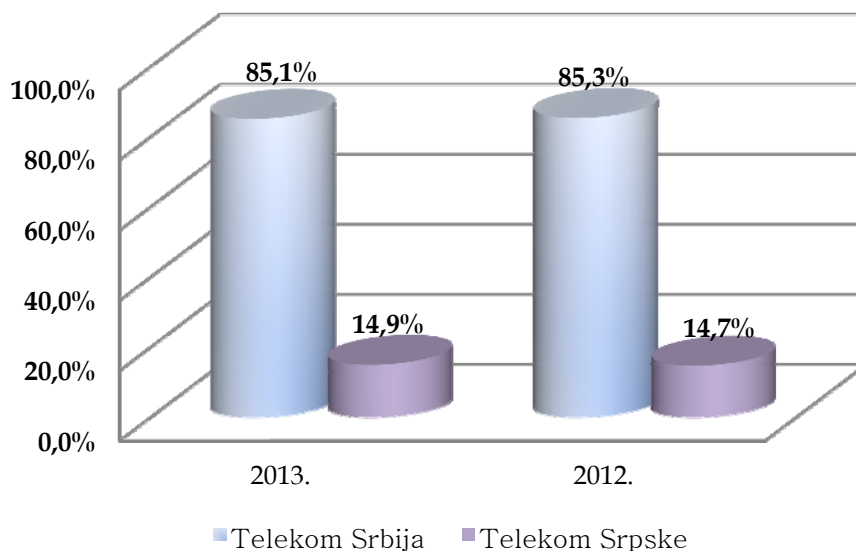
Што се тиче ADSL приступ, као најзаступљенији начин приступа широкопојасном Интернету, на нивоу Матичног и зависних друштава у 2013. години бележи пораст од 44,7 хиљада корисника, тако да укупан број корисника износи 796 хиљада. Од тога, 84% је у малопродаји и 16% у veleпродаји.

Зависно друштво Мтел има само малопродају која чини 18% малопродаје Матичног и зависних друштава, док зависно друштво mtel не пружа ADSL услуге.

Укупан број ADSL корисника

U hiljadama	2013.	Stopa rasta	2012.
Telekom Srbija	677	5,6%	641
Telekom Srpske	119	7,8%	110
Ukupno	796	6,0%	751

Структура ADSL корисника у 2013. и 2012. години приказана је на следећем графикону:

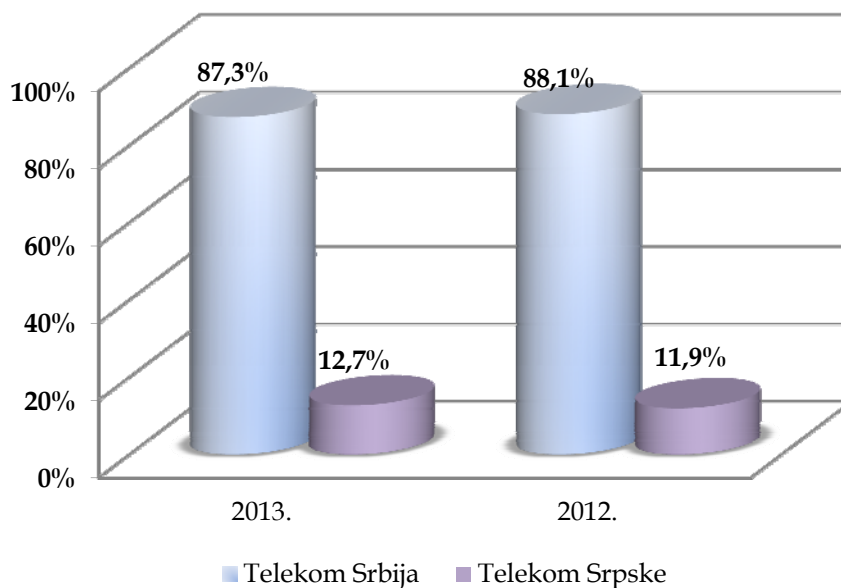

Број IPTV корисника на крају 2013. године износи 279 хиљада. Телеком Србија је почео са пружањем IPTV услуге 15.10.2008. године, док се са пружањем услуге у Републици Српској започео у јуну 2010. године.

IPTV корисници

U hiljadama	2013.	Stopa rasta	2012.
Telekom Srbija	244	36,9%	178
Telekom Srpske	36	47,0%	24
Ukupno	279	38,1%	202

У 2013. години од укупног броја IPTV корисника 87,3% се односи на кориснике Телеком Србија, а 12,7% на кориснике зависног друштва Мтел.

Телеком Србија

Упркос изазовима јаке конкуренције Телеком Србија има значајан број корисника⁵ у фиксној и мобилној телефонији, као и све већи број интернет корисника.

Корисници фиксне телефоније

U hiljadama	2013	Stopa rasta	2012
POTS	2.687	-1,9%	2.738
ISDN	69	-7,7%	75
Ostali*	8	25,0%	7
Ukupno	2.764	-2,0%	2.820

*IP Centrex, Business trunking i E1

На крају 2013. године услуге фиксне телефоније Телеком Србија користи 2,8 милиона корисника. У 2013. години Друштво је забележило смањење броја корисника за 2% у односу на 2012. годину, између осталог и због алтернативних видова комуникације као што је мобилна телефонија и Интернет.

⁵ Активни прикључци/корисници на крају периода.

Мобилна телефонија

	2013	2012
Tržišno učešće*		
Telekom Srbija**	44,8%	45,3%
Telenor	33,8%	34,6%
Vip	21,5%	20,1%

* подаци припремљени на основу Извештаја мобилних оператора

**приказани су активни прикључци на крају периода

И у 2013. години Друштво је лидер на тржишту са тржишним учешћем од око 45%.

Корисници мобилне телефоније*

U hiljadama	2013	Stopa rasta	2012
Prepaid**	2.412	-7,4%	2.604
Postpaid	1.795	12,5%	1.595
Ukupno	4.207	0,2%	4.199

* укључују и кориснике мобилног интернета

**активни корисници у последња 3 месеца посматране године

У 2013. години повећање укупног броја корисника мобилне телефоније у односу на 2012. годину условљено је већим бројем *postpaid* корисника. Одређени број *prepaid* корисника прешао је на *postpaid* због атрактивне понуде телефона у *mt:s* пакетима или се одлучио за конвергентни (Box) пакет.

Корисници мобилног интернета (USB)

U hiljadama	2013	Stopa rasta	2012
Prepaid	32	24,1%	26
Postpaid	61	20,7%	50
Ukupno	93	21,8%	76

Корисници мобилног интернета, приказани у оквиру *prepaid* и *postpaid* корисника мобилне телефоније, остварили су повећање од 22% у односу на 2012. годину. Друштво на крају 2013. године има 93 хиљаде корисника мобилног интернета путем USB модема.

Интернет и мултимедија

U hiljadama	2013	Stopa rasta	2012
ADSL maloprodaja	550	7,4%	513
ADSL veleprodaja	126	-1,4%	128
IPTV	244	36,9%	178
Web TV*	20	24,0%	16
Ukupno	941	12,7%	835

* број претплата

На Интернет тржишту су присутне све веће потребе корисника за широкопојасним Интернетом, што указује на заинтересованост корисника за услугу која омогућава квалитетнији и лако доступан садржај.

Друштво је на крају 2013. године имало 550 хиљада ADSL корисника у малопродаји, што представља 81% тржишта ADSL Интернета. Друштво је у односу на претходну годину забележило раст ADSL корисника у малопродаји за 7,4%.

У 2013. години забележен је значајан раст IPTV корисника (за 37%), на који је утицала и понуда конвергентних пакета. На крају 2013. Друштво је имало 244 хиљаде IPTV корисника.

Мтел

У 2013. години зависно друштво Мтел се истиче као лидер у сегменту мобилне телефоније у БиХ, а процват доживљава у сегменту интегрисаних услуга и мобилног интернета.

Фиксна телефонија

Укупан број корисника фиксне телефоније зависног друштва Мтел, на дан 31.12.2013. године, износи 291 хиљаду.

Ukupan broj korisnika fiksne telefonije

U hiljadama	2013.	Stopa rasta	2012.
Privatni korisnici - neintegrisani	207	-11,1%	232
Privatni korisnici - integrisani	53	31,3%	41
Ukupno Privatni korisnici	260	-4,8%	273
Poslovni korisnici - neintegrisani	31	-2,6%	32
Poslovni korisnici - integrisani	0,09	-	0,03
Ukupno poslovni korisnici	31	-2,4%	32
Ukupno	291	-4,5%	305

У структури корисника фиксне телефоније, приватни корисници учествују са 89,2%, а пословни корисници са 10,8%, што је директан показатељ економских прилика на тржишту Босне и Херцеговине.

Корисници неинтегрисаних услуга у фиксној телефонији су корисници основних говорних услуга (POTS, ISDN, CLL), а корисници интегрисаних услуга су корисници *bundle* пакета (корисници најмање две услуге).

У 2013. години забележено је смањење броја корисника од 4,5% у односу на 2012. годину, што је у складу са карактеристиком тржишта фиксне телефоније.

Мобилна телефонија

Услуге Мтел-а у сегменту мобилне телефоније користи 1,4 милиона корисника, што је рекордан број упркос динамичном тржишту и деловању шест *brand*-ова на подручју БиХ.

Ukupan broj korisnika mobilne telefonije

U hiljadama	2013.	Stopa rasta	2012.
Prepaid	1.187	-0,6%	1.195
Postpaid	117	14,4%	102
M2M	44	0,5%	44
M.net	11	29,0%	8
VPN	75	12,7%	66
Quadro	2	-	0
Ukupno	1.435	1,4%	1.415

*Prepaid корисници су активни корисници и подразумевају кориснике који су извршили допуну или имали регистровану активност у последња 3 месеца

Мтел је својим успешним пословањем, односно понудом нових услуга и најновијих модела паметних телефона, као и промотивним акцијама у

2013. години успео очувати лидерску poziciju на тржишту БиХ. Тржишно учешће Мтел-а на нивоу БиХ у мобилној телефонији износи 43%. .

Интернет и мултимедија

Укупан број ADSL корисника на дан 31.12.2013. године износи 119 хиљада, што је 7,8% више у односу на претходну годину. У 2013. години изражен је тренд преласка корисника са самосталних ADSL пакета на Open пакете.

Укупан број ADSL корисника

У хиљадима	2013.	Стопа раста	2012.
ADSL privatni korisnici	108	7,9%	100
ADSL poslovni korisnici	11	6,5%	10
Укупно	119	7,8%	110

Тржишно учешће Мтел-а на нивоу БиХ у области фиксног широкопојасног приступа и даље расте, и у 2013. години процењује се на 23%, док је стопа пенетрације у РС на нивоу од 14%.

Свим корисницима Мтел нуди напредну верзију ADSL стандарда (ADSL 2+) која омогућава веће протоке у односу на стандардни ADSL (до 24 Mbps према кориснику и до 1,4 Mbps од корисника).

Укупан број IPTV корисника на дан 31.12.2013. године износи 36 хиљада.

Укупан број IPTV корисника

У хиљадима	2013.	Стопа раста	2012.
Privatni korisnici u okviru integrisanih usluga	35	46%	24
Open duo IPTV+fiksna	7	32%	5
Open duo ADSL+IPTV	3	349%	1
Open Trio	23	28%	18
Open Quadro	2	-	0
Poslovni korisnici	0,3	228%	0,1
IPTV poslovni - korisnici u okviru integrisanih usluga	0,13	306%	0,03
IPTV poslovni - korisnici neintegrisanih usluga	0,13	177%	0,05
IPTV korisnici	36	47,0%	24

mtel

Мобилна телефонија

Остварено тржишно учешће на крају децембра 2013. године износи 26,34%, уз пенетрацију од 160,3% на тржишту мобилне телефоније Црне Горе (према дефиницији Агенције за телекомуникације).

Број претплатника мобилне телефоније на крају 2013. године је већи за 3,1% у односу на 2012. годину.

Број корисника мобилне телефоније, на крају 2013. године, износио је 265 хиљада. Од тога, на *prepaid* кориснике се односи 71,7%, док *postpaid* корисници учествују са 28,3% у укупном броју корисника мобилне телефоније.

Укупан број корисника мобилне телефоније

У хиљадама	2013.	Стопа раста	2012.
Prepaid	190	1,1%	188
Postpaid	75	8,5%	69
Укупно	265	3,1%	257

*Prepaid корисници су активни корисници и подразумевају корисника који је извршио допуну или имао регистровану активност у последња 3 месеца.

Корисници Biznet услуга имају посебан значај, пре свега јер се ради о великим компанијама, страним представништвима и просперитетним предузећима, који су уједно и препорука за добру пословну сарадњу. У оквиру овог сегмента, постоји изузетно јака конкуренција, с обзиром на то да је mtel трећи оператор и да је конкуренција на тржишту већ освојила највећи број великих корисника.

Раст броја Biznet корисника у 2013. години остварен је путем понуде читаве лепезе додатних услуга (Autocrack, Observer, Интернет приступ, GPRS пакети, Мој поглед итд.) којима се велики корисници анимирају да пређу на mtel мрежу.

WiMax корисници

WiMax корисници обухватају 3 категорије корисника: кориснике који користе само услуге фиксне телефоније путем WiMax технологије, кориснике који користе само услуге Интернета путем WiMax технологије, и

комбиноване кориснике, оне који користе услуге фиксне телефоније и Интернета путем WiMax технологије.

Укупан број Wimax корисника

У хиљадама	2013.	Стопа раста	2012.
Корисници који користе само услуге фиксне телефоније	0,42	9,9%	0,38
Корисници који користе само услуге интернета	5,3	16,4%	4,5
Комбиновани корисници (фиксна и интернет)	1,7	-12,0%	2,0
Укупно	7,4	7,9%	6,9

На крају 2013. године укупан број WiMax корисника износио је 7,4 хиљаде, што је у односу на 2012. годину више за 7,9%.

ТЕЛУС

Поред предузећа Телеком Србија и ЈП Пошта Србија, као највећег купца на тржишту, Телус је нарочито у периоду од 2010. године почео значајније да се развија на тржишту услуга одржавања хигијене.

Услуге обезбеђења се претежно пружају друштву Телеком Србија и ЈП Пошта Србија.

У поступцима јавних набавки, добијени су послови, између осталог, са ЈП ПТТ саобраћаја Србија, Агенција за контролу летења Србије и Црне Горе, ГО Нови Београд, ГО Савски Венац, Дринско-лимске ХЕ, Републички геодетски завод, Електродистрибуције (Шабац, Краљево, Ваљево, Лазаревац, Ужице, Нови Пазар, Лозница), експозитуре Министарства Финансија - Управе за Трезор и Пореске Управе

Такође, на основу спроведених интерних процедура набавке корисника услуга, закључени су уговори са: ДДОР Нови Сад, Делта Генерали осигурање а.д.о., Банка Поштанска штедионица, Финдоместиц банка а.д., Пираеус банка а.д., Алфа банка а.д., Опортуниту банка а.д., експозитуре Дунав Осигурања а.д.

FiberNet

Добијањем употребне дозволе од надлежних органа Републике Црне Горе и пуштањем оптичког кабла у комерцијалну експлоатацију, FiberNet је склопио следеће уговоре:

- Уговор са mtel-ом о закупу капацитета 2,5 Gbit/s, на период од 3 године,
- Уговор са mtel-ом о закупу једног пара оптичких влакана на релацијама Подгорица–Сутоморе/Сутоморе-Бар, на период од 3 године,
- Уговор са Телеком Србија о закупу капацитета STM, трајање закупа је 1 година,
- Уговор са Телеком Србија, о закупу *Gb Ethernet*, трајање закупа је 1 година,
- Уговор са Теленором Подгорица о неопозивом праву коришћења једног пара оптичких влакана на релацији Врбница-Бар по моделу IRU 15, на период трајања права коришћења од 15 година.

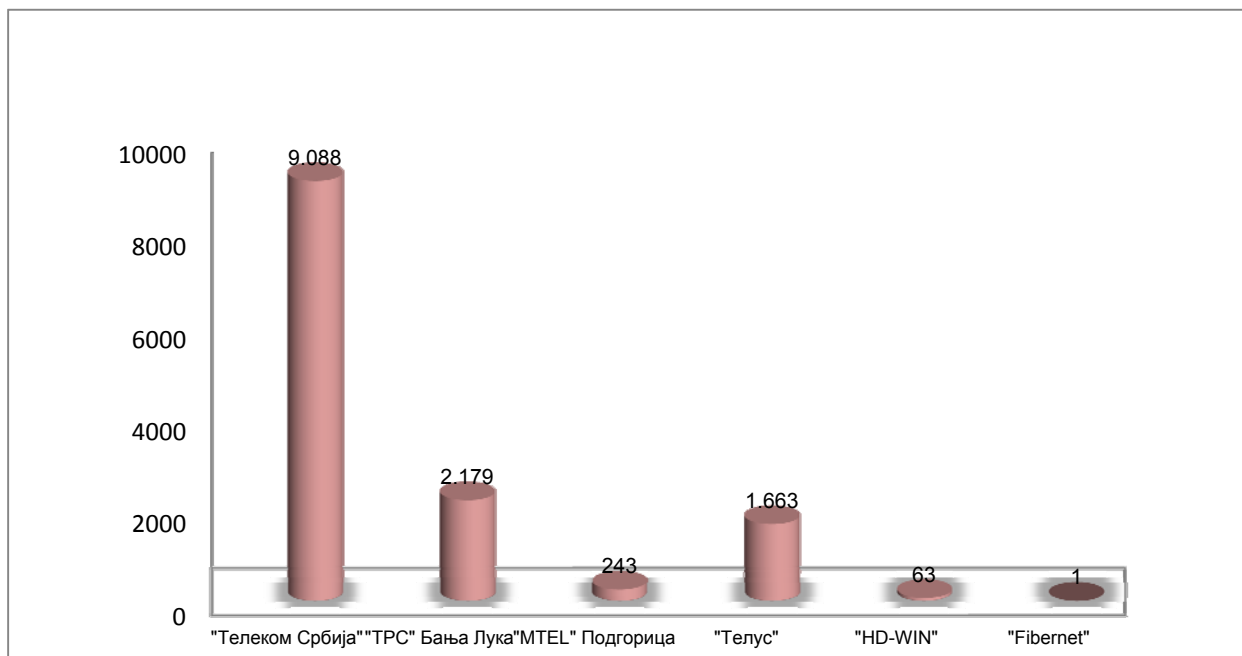
ЗАПОСЛЕНИ

Управљање и развој људских ресурса су у самом врху циљева и задатака друштва Телеком Србија. Брига о запосленима подразумева бригу о укупном задовољству запослених, јачању њихове мотивације и осећаја припадности Друштву. Телеком Србија увек настоји да за своје запослене обезбеди бољу будућност, адекватне услове рада, равноправни третман запослених, заштиту на раду, здравствену заштиту и могућност даљег усавршавања и образовања.

Укупан број запослених у Матичном и зависним друштвима износи 13.239, узимајући у обзир и запослене којима мирује радни однос (20 на нивоу Матичног и зависних друштава). Од наведеног броја највећи проценат се односи на Телеком Србија а.д. (68,65%), 16,46% на Телеком Српске, 1,85% на mtel, 12,56% на Телус, 0,48 на HD-WIN, док се 0,08% односи на зависно друштво FiberNet.

Због природе посла 6 запослених из Телеком Србија упућени су у зависна друштва и због тога су приказани у Матичном и у зависним друштвима.

Укупан број запослених у Матичном и зависним друштвима на дан 31.12.2013. приказан је на следећем графикану:

Поред запослених на одређено и неодређено време у Матичном и у зависним друштвима, на основу различитих уговора о ангажовању ван радног односа (привремени и повремени послови, заступање и посредовање) ангажовано је укупно 2.070 лица, од чега је највећи број у Телусу 44,4%, у Телекому Србија 44,01%, 7,05% у Телекому Српске, 4,35% у HD-WIN-у, док је 0,05% ангажовано у FiberNet-у.

Образовна структура запослених у Матичном и зависним друштвима

Посматрајући образовну структуру запослених у Матичном и зависним друштвима уочава се највеће учешће запослених са средњом стручном спремом (65,92%), затим са високом стручном спремом (25,70%) где су у укупан број укључени и специјалисти, магистри и доктори наука.

Најмање су заступљени запослени са вишом стручном спремом (8,38%).

Старосна структура запослених у Матичном и зависним друштвима

Што се тиче старосне структуре запослених у Матичном и зависним друштвима, примећује се највеће учешће запослених старости између 40 и 49 година (40,28%), затим од 50 до 59 година старости (27,37%), од 30 до 39 година (26,17%), од 20 до 29 година (3,14%), са 60 и више година (3,01%) и најмање учешће запослених старости до 20 година (0,02%).

Телеком Србија

Јубиларне награде

Исплата јубиларних награда врши се запосленима и бившим запосленима, који у периоду од 2.6. претходне године до 1.6. текуће године навршавају:

- 10 година непрекидног рада у Телекому Србија;
- 20 година непрекидног рада у ПТТ систему Србије;
- 30 година непрекидног рада у ПТТ систему Србије;
- 35 година непрекидног рада у ПТТ систему Србије.

Основ за исплату јубиларних награда представља просечно исплаћена бруто зарада у Друштву за месец јун за запослене који остварују 20 година непрекидног рада у ПТТ систему Србије, односно, $\frac{1}{2}$ просечно исплаћене бруто зараде за 10 година, 2 просечно исплаћене бруто зараде за 30 година и 3 просечно исплаћене бруто зараде за 35 година. У 2013. години извршена је исплата за 845 лица.

Образовање

Екстерне едукације у земљи и иностранству

У току 2013. године, на екстерне едукације у земљи и иностранству упућено је укупно 1.039 полазника, који су на едукацијама провели укупно 4.144 дана, што износи приближно 4 дана по кориснику.

Екстерне едукације у земљи похађало је 682 корисника, од чега је на референтне семинаре било упућено 225 полазника, на стручне обуке и семинаре 126, обуке обавезне по закону (Безбедност и здравље на раду) 17, на обуке из пословних вештина 60 и едукације руководиоца 101 полазник. Полазници су на едукацијама у земљи провели 2.195 дана, што износи 3,22 дана по човеку.

На образовне догађаје у иностранству било је упућено укупно 357 полазника, од којих је 186 похађало конференције, конгресе и семинаре, 115 је упућено на обуке за рад са опремом по основу закључених уговора са добављачима опреме и услуга, 27 је похађало форуме, 26 стручне обуке и радионице и 3 сајмове. Полазници су на путовањима у иностранству провели 1.949 дана, што износи 5,45 дана по кориснику.

Са запосленима који се упућују на различите врсте обука у земљи и иностранству, закључују се уговори са обавезом останка у Друштву до 24 месеца, тако да број запослених којима траје уговорна обавеза на дан 31.12.2013. године износи 976 (845 за обуке реализоване у земљи и 131 за обуке по основу уговора са добављачима које су реализоване у иностранству).

Интерне едукације

У организацији Тренинг центра Дирекције за људске ресурсе, током 2013. године, кроз програме интерне едукације прошло је укупно 325 полазника,

при чему је стручним едукацијама присуствовало 59 запослених, тренинзима из пословних вештина 106 запослених, интерном наставом енглеског језика обухваћен је 71 корисник (39 - групна настава запослених и 32 - индивидуална настава са директорима сектора), док је кроз *e-леарнинг* обуке прошло 89 запослених. У оквиру *e-леарнинг* обука реализовано је и тестирање запослених у области ИТ безбедности и заштите. Сви полазници интерних обука на истима су провели 2.238,25 дана, што износи 11,8 дана по кориснику.

Укупан број корисника интерних и екстерних едукација у земљи и иностранству износи 1.275.

Школовање

Са запосленима који се упућују на додатно школовање закључују се уговори којим се регулишу међусобна права и обавезе током трајања студија и у периоду уговорног обавезивања, тако да број активних уговора о школовању на дан 31.12.2013. године износи 60 полазника (7 за струковне студије I степена, 12 за академске студије I степена, 24 мастер студија, 3 струковне студије II степена, 6 MBA студија и 8 магистарских, докторских и специјалистичких академских). Од наведеног, у 2013. години, одобрено је 26 нових школовања, и то: 9 за академске студије I степена, 6 за струковне студије I степена, 4 за мастер студије, 4 за специјалистичке струковне, 2 за специјалистичке академске и 1 за MBA студије.

Лиценце, сертификати, чланарине

Друштво је у 2013. години финансирало различите врсте лиценци, сертификата, стручних испита и учлањења, за укупно 679 корисника, и то: обнова чланарине Инжењерској комори за лиценце одговорног пројектанта и одговорног извођача радова за 503 корисника, стицање нових лиценци за 29 корисника, стручни испити за 16 корисника, стицање CISCO и других стручних сертификата за 40 запослених, ПМИ чланарина за 47, ресертификација за 5 и полагање ПМП испита за 1 запосленог, чланарина Удружењу интерних ревизора за 15 корисника, чланарина Савезу рачуновођа и ревизора за 20 корисника, полагање 1 правосудног испита, чланарина Комори овлашћених ревизора за 1 запосленог и чланарина ГИАЦ за 1 запосленог.

Базе знања

У току 2013. године Друштво је обновило чланство у базама знања међународних организација и то:

1. Gartner Ireland Limited (модули: Gartner Executive Program ЕНР чланство – CIO ESSENTIAL; Gartner for Business Leaders, Програм Management&Marketing), за период трајања Уговора бр. 218519/14, од 20.12.2012. године (2012-2014);

2. TeleManagement Forum - NGOSS програм, за период 30.11.2013. до 29.11.2014. године;

3. Information Security Forum, за период 1.7.2013. до 30.6.2014. године.

ПРОЦЕНА РАДНЕ УСПЕШНОСТИ ЗАПОСЛЕНИХ – ПРУ ЗА 2012. ГОДИНУ

У току 2013. године завршен је поступак Процене радне успешности руководиоца и запослених за 2012. годину (друга фаза), сачињен интерни извештај о резултатима на нивоу Друштва, организационих целина и групација запослених и спроведене прелиминарне припреме за ПРУ за 2013. годину.

ПРОЦЕНА РАЗВОЈНИХ ПОТЕНЦИЈАЛА РУКОВОДИЛАЦА

У сарадњи са спољним консултантом, спроведен је пројекат процене развојних потенцијала руководиоца четврте линије руковођења и координатора регија Друштва, сачињени су извештаји и резултати на нивоу компаније су презентовани Извршном одбору.

РЕГРУТОВАЊЕ И СЕЛЕКЦИЈА

Током 2013. године у Друштву је ангажовано 136 екстерних кандидата од укупно 418 екстерних кандидата који су обухваћени селекционим поступком.

По основу интерних огласа реализовано је распоређивање 15 запослених - на основу обављених интерних селекција са 209 запослених. На основу

анализе се може закључити да је број оглашених радних места у 2013. години већи за 40% у односу на претходну годину.

СТРУЧНЕ ПРАКСЕ

Током 2013. године стручну праксу у Друштву обавило је 59 студената и 11 ученика средњих школа. Поступак реализације студентских и ученичких пракси уређен је и иновиран документом *Смернице за организовање стручне праксе ученика и студената у Друштву и стипендирање талената*.

Потписан је Уговор о сарадњи са Универзитетом у Београду, као и са следећим високообразовним установама: Факултетом организационих наука, Високом школом струковних студија за информационе и комуникационе технологије, Високом школом електротехнике и рачунарства струковних студија и Високом струковном школом за предузетништво у Београду.

У склопу активности регрутовања младих талената потписан је Споразум о сарадњи са Министарством омладине и спорта којим се стипендистима Фонда за младе таленте омогућава обављање летње двомесечне праксе у Друштву, у циљу лакшег преласка са формалног образовања на практични ангажман.

БЕНЕФИЦИЈЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Спровођење политике материјалне и социјалне и здравствене заштите запослених

Програм колективног осигурања – Сви запослени у Друштву су осигурани од последица несрећног случаја (незгода), тежих болести и хируршких интервенција на раду, и ван рада (24 часа), уз додатно осигурање запослених, који су распоређени на радна места са повећаним ризиком.

Програм се спроводи на основу уговора/полиса осигурања, које је Друштво за 2013. годину закључило са осигуравајућим друштвима ДДОР „Нови Сад“ а.д.о. од последица несрећног случаја (незгода) и „Делта генерали осигурање“ а.д.о. за случај тежих болести и хируршких интервенција. У

току 2013. године по основу закључених полиса осигурања од стране осигуравајућих друштава исплаћене су осигуране суме за 322 запослена и чланове уже породице запослених.

Програм добровољног пензијског осигурања – Свим запосленима у Друштву су обезбеђене редовне месечне уплате на име пензијског доприноса за добровољно пензијско осигурање, до висине неопорезивог износа, у складу са Законом. Програм је спроведен на основу уговора о пензијским плановима које је Друштво, почев од 2007. године, закључило са акционарским друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима „Delta generali“ а.д. и „Дунав“ а.д.

Програм стипендирања деце умрлих запослених - У складу са интерним актима Друштва, којима је регулисана област новчане помоћи деци умрлих запослених, за време редовног средњег и високог образовања (стипендирање), Друштво је по основу закључених уговора у 2013. години одобрило редовну месечну исплату стипендија за 117 деце умрлих запослених.

Програм доделе солидарне помоћи и других врста помоћи – У складу са интерним актима Друштва, којима је регулисана област доделе солидарне и других врста помоћи, Друштво је по свим основима за одобравање права у 2013. години извршило исплату укупно 296 солидарних помоћи запосленима и члановима уже породице запослених.

Програм помоћи у решавању стамбених потреба запослених – У складу са интерним актима Друштва, којима је регулисана област доделе стамбених зајмова запосленима у Друштву, закључено је око 70 уговора о стамбеним зајмовима.

Специјалистички прегледи, здравствена рехабилитација и рекреација

У циљу превенције и побољшања здравственог стања запослених, Друштво је организовало специјалистичке лекарске прегледе за 2.754 запослена, као и здравствену рехабилитацију за 641 запосленог и рекреацију за укупно 190 запослених.

СПРОВОЂЕЊЕ ПОЛИТИКЕ ХАРМОНИЗАЦИЈЕ ОДНОСА СА ЗАПОСЛЕНИМА

Свим запосленима у Друштву су на располагању стручни тимови правника, психолога и социјалних радника у виду радно-правног и психолошког саветовалишта. У току 2013. године на интерном сајту објављено је 24 текста – кратке стручне теме и актуелности из домена радног права, и објављен 21 одговор по питањима запослених у оквиру рубрике „Радно-правно саветовалиште“. У оквиру психолошког саветовалишта, у току 2013. године реализовано је 53 захтева запослених, и на интерном порталу, у оквиру рубрике „Психолошко саветовалиште“, објављено је 11 текстова.

Спровођење политике интерног информисања запослених

Спровођење политике интерног информисања запослених представља програм сталног, тачног и благовременог информисања запослених путем интранета и компанијског *Newsletter*-а. Интранет подразумева редовно и континуирано припремање, обрађивање и објављивање информација на интерном сајту „Мој Портал“. Информације које се пласирају разврстане су по категоријама: *ad hoc* информације - које се тичу важних обавештења из области људских ресурса (права запослених), обавештења о актуелним дешавањима у компанији - које се пласирају свакодневно и информација које се пласирају два пута месечно (Актуелне манифестације из области културе и спорта, телекомуникација у земљи и иностранству, рубрика Посетите Србију, Свет, Знаменити Срби, Мисли великих људи, Из угла лектора, Психолошко саветовалиште, Радно-правно саветовалиште, *Funny press clipping*, Тестови из немачког и енглеског језика, Анкета и Нове технологије). У 2013. години регистрована је посећеност од 94,547 јединствених посетилаца и 2.154.462 појединачних посета, извршено прослеђивање компанијског *Newsletter*-а (укупно 12 бројева), са најновијим вестима из зависних друштава, презентацијом нових услуга и актуелних дешавања у области културе и телекомуникација и објављено је 13 службених листова.

Друштвене активности

Програм спортских такмичења запослених – У складу са интерним актима, Друштво је у току 2013. године, у сарадњи са репрезентативним синдикатима, спровело Програм спортских такмичења запослених.

Програм спортске рекреације запослених – У складу са интерним актима Друштва, у 2013. години, финансиран је Програм спортске рекреације запослених, који је реализован на основу уговора о пружању услуга спортске рекреације, које су репрезентативни синдикати закључили са пружаоцима услуга.

Поклон за 8. март – Поводом 8. марта, Дана жена, у 2013. години, у складу са интерним актима, Друштво је одобрило право на једнократну исплату средстава – поклона за жене, запослене/ангажоване ван радног односа.

Поклон за децу запослених поводом Нове 2014. године – Друштво је у 2013. години одобрило право на једнократну исплату средстава – поклона запосленима/лицима, ангажованим ван радног односа, за куповину новогодишњих пакетића за децу, узраста до 10 година, поводом Нове 2014. године, укључујући и организацију новогодишњих представа које су одржане тим поводом у Београду, Новом Саду, Крагујевцу и Нишу.

Друштвено одговорно понашање

Хуманитарно удружење запослених у Телеком Србија „Од срца“ у току 2013. године у Београду и свим већим местима на подручју Републике Србије, организовало је укупно 45 акција добровољног давања крви, којима се одазвало укупно 1.120 запослених и 4 акције потписивања донаторских картица, којима се одазвало 46 запослених у Друштву.

Мтел

На дан 31. децембар 2013. године Мтел је имао 2.179 запослених, што је у односу на крај претходне године мање за 40 запослених.

По квалификационој структури у Мтел-у, највеће је учешће средње стручне спреме са 38,4% или 829 запослених, док висока стручна спрема учествује са 33,5% или 724 запослена.

Од укупног броја запослених жене чине 37,1%, односно мушкарци 62,9%.

По старосној структури највеће учешће у укупном броју запослених има старосна доб од 40-49 година са 36,65% учешћа, као и старосна доб од 30-39 година са 29,76% учешћа.

Током 2013. године у Мтел је примљено 60 лица у радни однос, док је са радом престало укупно 100 запослених, од чега 56 у циљу рационализације пословних процеса рада.

Континуиран рад на пољу развоја и образовања људских ресурса је остало опредељење Мтел-а и у 2013. години. Имајући у виду да је успешним менаџерима потребно развити и заокружити компетенције у једну целину, која одликује лидере, реализоване су обуке које су имале за циљ да их науче како да промене свој рад и пословање из ефективног у ефикасан, боље воде своје тимове, организују време и приоритете, науче их како да побољшају резултате на личном и пословном плану, развију продуктивније међуљудске односе и постигну баланс пословног и приватног. Такође, обукама је омогућено да руководиоци препознају важност система управљања учинком у постизању стратешких и развојних циљева организације. Развијањем оваквих лидера, Мтел побољшава укупну продуктивност тима и побољшава људске и пословне односе.

Путем обука из продајних вештина омогућено је продајном особљу да разумеју процесе у комуникацији, те да применом бројних алата у продајним разговорима открију потребе, намере, менталне стратегије и мотивације потенцијалних корисника. Указује се на важност потребе да се увиди вредност сваког купца и важност одржавања њиховог задовољства, пре свега, због одржавања високог квалитета услуга и позитивног имиџа лидера на тржишту, али и због тога што је сваки купац битан.

Добрим услуживањем клијената развијају се дугорочни односи и зато се запослени у продаји обучавају како би увидели шта је добро услуживање, да исто представља оно што издваја организацију из масе сличних будући да се квалитет производа у данашњем свету подразумева.

На пољу одржавања и унапређења посвећености запослених, израђени су појединачни акциони планови, како би запослени пошли од себе и проактивним препознавањем и деловањем унапређивали оне сфере радног окружења које доприносе већем задовољству и мотивацији.

И ове године организоване су *team building* активности са циљем развоја и унапређења тимског рада као и интерне комуникације, доминантно унутар пројектних тимова.

Покренут је пројекат увођења новог система зарада са циљем да он буде заснован на реализацији, чиме ће се додатно утицати на мотивацију запослених, а тиме и консеквентно на већу ефикасност Мтел-а.

Подржавајући знање и тежећи да се оно дели и умножава са другима, наставља се са пројектом м:стипендиста и са бројним праксама у Мтел-у.

mtel

Приликом оснивања mtel-а, априла 2007. године, заснивање радног односа је спроведено путем јавног оглашавања, преко Завода за запошљавање или споразумом о преузимању. Формирана је кадровска база података запослених у друштву и персонална досијеа. Извршено је и колективно осигурање запослених.

Запослени који су засновали радни однос на пословима који подразумевају рад под посебним условима рада, утврђених Правилником о безбедности и заштити на раду, одрадили су систематске лекарске прегледе за утврђивање посебне здравствене способности. Спроведен је и поступак учлањења у Унију послодаваца Црне Горе.

Поред наведеног, 2011. године је потписан Колективни уговор између послодавца и репрезентативне организације Синдиката.

Број запослених у октобру 2013. године износио је 169, док је у периоду јануар-октобар 2013. године повећан за 3,6% у односу на исти период прошле године, да би достигао 243 запослена на крају 2013. године. Три лица ангажована су ван радног односа.

mtel има политику запошљавања да особама, које су ангажоване на одређено време, дуже од једне године и које су показале добре резултате,

регулише радно-правни статус, тако што ће са њима засновати радни однос на неодређено време.

ТЕЛУС

Политика Телуса према запосленима условљена је, пре свега, тржишним условима, али при том потпуно посвећена поштовању високих стандарда, постављених од стране оснивача.

Права и обавезе запослених регулисане су Колективним уговором, од 23.7.2009. године, чије важење је продужено Споразумом бр 4426 од 29.6.2012. године, којима су запосленима гарантована већа права од права предвиђених законом (увећање за сменски и ноћни рад, број дана годишњег одмора, плаћено одсуство, већи проценат увећања зараде за минули рад, отпремнину у случају проглашења технолошким вишком и сл.).

На крају 2013. године, Телус је имао 1.663 запослена и 919 лица ангажованих ван радног односа.

HD-WIN

И поред високе техничке и технолошке опремљености саме телевизије и аутоматизованог система за емитовање, посебан акценат у пословању ставља се на свеукупном задовољству запослених, њиховом осећају припадности телевизији, мотивацији и усавршавању у послу који обављају. HD-WIN настоји да обезбеди сигурне и адекватне услове за рад, здравствену и личну заштиту на раду, равноправност свих запослених, као и могућност даљег усавршавања и образовања.

У протеклом периоду није било отпуштања запослених, напротив, обзиром да се друштво раније ослањало углавном на ангажовање спољних сарадника (лица ангажована ван радног односа), на радним местима, која су у процесу рада препозната као кључна за функционисање једне телевизије, закључени су Уговори о раду са запосленима, чиме је обезбеђен континуитет и неопходна доза сигурности у пословању друштва.

HD-WIN Београд, на крају 2013. године броји укупно 129 запослена и то 53 лица у радном односу и 76 лица ангажованих ван радног односа (техника, коментатори и продукција), а HD-WIN Arenasport – Загреб, укупно броји 24 запослена и то 10 у радном односу и 14 лица ангажованих ван радног односа.

Сви запослени у друштву су осигурани од последица несрећног случаја (незгода), тежих болести и хируршких интервенција на раду, и ван рада (24 сата). Овај програм се спроводи на основу Уговора/полиса осигурања.

УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА

Матично друштво и зависна друштва су у свом редовном пословању, у различитом обиму, изложена одређеним финансијским ризицима, и то:

- тржишном ризику (који обухвата: ризик од промене курса страних валута, ризик од промене каматних стопа и ценовни ризик),
- ризику ликвидности и
- кредитном ризику.

Управљање ризицима у Матичном и зависним друштвима је усмерено на минимизирање потенцијалних негативних утицаја на финансијску позицију и пословање друштава у ситуацији непредвидивости финансијских тржишта и дефинисано је финансијским и рачуноводственим политикама појединачних друштава, усвојеним од стране надлежних органа управљања. У 2013. години није било значајних промена у политикама управљања ризицима које се преиспитују да би одражавале промене у условима на тржишту и делатностима друштава.

ТРЖИШНИ РИЗИК

Тржишни ризик је ризик од промена у тржишним ценама као што су: девизни курсеви, каматне стопе и цене инструмената капитала, које могу имати негативан ефекат на приходе Матичног и зависних друштава или вредност њихових финансијских инструмената. Циљ управљања тржишним ризиком је контрола изложености тржишном ризику у оквиру прихватљивих параметара, уз остварење оптималног приноса.

Матично и зависна друштва су изложена ризицима који кроз ефекте промена висине тржишних каматних стопа делују на њихову финансијску позицију, резултат пословања и токове готовине.

Ризик од промене каматних стопа углавном проистиче из дугорочних кредита од банака и кредита од добављача са варијабилном каматном стопом. На дан 31. децембра 2013. и 2012. године обавезе по кредитима су углавном изражене у EUR са варијабилном каматном стопом, која је везана за Euribor.

Матично и зависна друштва су изложена ризику од промене цена услуга, јер се суочавају са интензивном конкуренцијом у области мобилне телефоније, интернета и мултимедије, као и у области фиксне телефоније што се настоји нодоместити увођењем разноврсних услуга.

Матично и зависна друштва нису изложена значајном ризику од промена цена власничких хартија од вредности.

РИЗИК ЛИКВИДНОСТИ

Ризик ликвидности представља ризик да друштва неће бити у стању да измире своје финансијске обавезе по њиховом доспећу и централизовано је на нивоу сваког појединачног друштва.

Приступ управљању ризиком ликвидности има за циљ да се увек обезбеди, у мери у којој је то могуће, адекватна ликвидност за измирење обавеза по њиховом доспећу, како под уобичајеним, тако и под ванредним околностима. Матично и зависна друштва својом имовином и обавезама управљају на начин који им обезбеђује да у сваком тренутку испуњавају све своје обавезе.

У циљу управљања ризиком ликвидности, усвојене су финансијске политике којима је дефинисан максимални износ авансног плаћања испоручиоцима радова, опреме и услуга, грејс период и дужина отплате.

Друштва такође, прате очекиване новчане приливе од потраживања, заједно са очекиваним новчаним одливима по основу обавеза.

КРЕДИТНИ РИЗИК

Кредитним ризиком се управља предузимањем одговарајућих активности и мера на нивоу сваког појединачног друштва, као што је процена ризика клијента, праћење пословања клијента и његовог финансијског стања, као и управљање потраживањима. У случају неиспуњења обавеза према Матичном или зависном друштву, обуставља се даље пружање услуга клијенту. Не постоји значајна концентрација ризика, будући да друштва имају широку базу купаца који су неповезани са појединачно малим износима обавеза према друштву.

УПРАВЉАЊЕ РИЗИКОМ КАПИТАЛА

Политика Матичног и сваког зависног друштва је да обезбеди довољан ниво капитала како би се очувало поверење инвеститора, кредитора и тржишта, као и да се одржи будући развој пословања.

Циљ управљања капиталом је да Матично односно зависно друштво задржи способност да настави са својим пословањем у неограниченом периоду, у предвидљивој будућности, како би очувало оптималну структуру капитала, са циљем да смањи трошкове капитала, а акционарима обезбедило дивиденде. Матично и зависна друштва прате капитал на основу коефицијента задужености, који се израчунава као однос нето дуговања датог друштва и његовог укупног капитала.

ИЗВЕШТАЈ О КОРПОРАТИВНОЈ И ДРУШТВЕНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

Компаније које послују друштвено одговорно представљају својеврсни покретач напретка читавог друштва. Друштвена одговорност није само етичка дужност компанија, већ подразумева обострано разумевање између компанија и заједнице у којима послују.

Посвећеност младима и образовању, запосленима, корисницима услуга, интеракција са акционарима, као и интегрисање социјалне бриге и бриге о животној средини у свакодневно пословање, представљају основне принципе на којем почива пословна стратегија Друштва - Телеком Србија и зависних привредних друштава.

Телеком Србија жели да буде модерно регионално друштво у свим аспектима корпоративног управљања. Истовремено, Друштво своју мисију види као лидерску међу друштвима и компанијама и у области друштвено одговорног пословања (ДОП), али не само кроз реализацију конкретних активности, већ и као мисију зачетника едукације у тој области.

Поред Етичког кодекса, усвојеног 2003. године и Кодекса корпоративног управљања, усвојеног 2012. године, као полазних основа у спровођењу друштвено одговорне праксе и корпоративне филозофије, Друштво се, у оквиру постојеће, а и приликом израде нацрта средњорочне стратегије ДОП-а, руководило смерницама, које су изнете у следећим документима: „Стратегија развоја и промоције друштвено одговорног пословања у Републици Србији за период од 2010. до 2015. године“, „Стратегија за смањење сиромаштва“, „Национални програм заштите животне средине“, „Национална стратегија одрживог развоја Републике Србије за период 2009-2017. године“. Исто тако, у документ су укључени препоруке и стандарди међународних организација, попут Европске комисије и њене „Стратегије друштвено одговорног пословања“ за период до краја 2014. године, Принципа корпоративног управљања Организације за европску безбедност и сарадњу (OECD) и Принципа Глобалног договора UN, чије смернице Друштво следи од 2010. године, када је приступило тој међународној мрежи компанија које негују принципе друштвено одговорног пословања.

Оквири деловања

Сагледавајући потребе окружења и следећи вредности за које се Друштво залаже, као кључне области деловања у области ДОП-а издвојени су следећи оквири деловања: унутар компаније, кроз корпоративно управљање и радно окружење; према заједници, путем улагања у образовање, здравство, културу и уметност и науку; према пословном окружењу, које подразумева неговање односа са корисницима, добављачима и конкуренцијом; у складу са природом, путем покретања иницијатива у области заштите животне средине, одрживог развоја и обновљивих извора енергије.

Друштво своје активности реализује кроз три вида друштвено одговорног деловања:

- корпоративну филантропију,
- интеграцију у пословање,
- иновативност

Корпоративна филантропија углавном подразумева добротворне активности у облику донација које немају непосредан утицај на пословне резултате, али имају позитиван утицај на углед компаније. Дефинисане су и области од посебног интереса за Друштво а то су: здравство, спорт, образовање, вера, хуманитарна давања, наука, култура и животна средина. Поред донација, додатни механизми улагања у заједницу су јавни конкурси и пројекти од националног интереса.

Интеграција друштвено одговорног аспекта у пословање подразумева све активности којима Друштво настоји да унапређењем корпоративног управљања уједно повећа и квалитет услуга, одговорност према пословним партнерима, обим активности на смањењу трошкова, као и учешће у разним истраживањима од значаја за Друштво.

Иновативни вид пословања подразумева спровођење оних активности у оквиру ДОП-а које стварају нови амбијент за ублажавање свих друштвених проблема.

. Друштво је истовремено посвећено активном укључивању свих запослених и менаџмента у спровођење смерница Стратегије, како кроз активно учешће у имплементацији у оквиру своје области, тако и кроз

иницирање пројеката на годишњем нивоу, који ће се уврстити у пословне планове као обавезан сегмент пословања.

Друштво наставља да унапређује своје друштвено одговорне активности и да успоставља партнерства од интереса за заједницу и ширење концепта друштвено одговорног пословања међу својим запосленима, као и међу привредним субјектима са којима сарађује.

Од 2011. године Друштво је члан Форума пословних лидера, прве мреже друштвено одговорних компанија у Србији, која је формирана са мисијом да стимулише развој друштвено одговорног пословања и успостави трајне и стабилне праксе друштвене одговорности у домаћем пословном сектору. На основу чланства, Друштво је учествовало у редовним годишњим активностима Форума.

Током 2013. године Друштво је покренуло више друштвено одговорних пројеката, од којих су два имала доминантан одјек и утицај у јавности.

Кампања „Када возиш, паркирај телефон!“

У складу са пословном стратегијом и нацртом стратегије ДОП-а, Друштво је новембра 2013. године покренуло кампању усмерену на повећање безбедности у саобраћају са посебним освртом на одговорну употребу мобилних телефона током вожње. С обзиром да Друштво настоји да се услуге које пружа користе одговорно, кампања је покренута са циљем да се утиче на подизање свести возача о опасностима које са собом носи употреба мобилног телефона током вожње, било да је у питању разговор мобилним телефоном, претраживање интернета или размена СМС порука. Друштво се на тај начин одриче дела профита и промоције сопствених услуга у корист веће безбедности у саобраћају и коначно, добробити целог друштва.

У циљу подизања опште свести јавности о опасностима употребе мобилног телефона током вожње, Друштво је заједно са партнерима, Управом саобраћајне полиције МУП-а Србије и Српским комитетом за безбедност саобраћаја, развило све канале комуникације – ТВ спот, радијске рекламе, *on-lin* садржаје, *print* решења у виду билборда и флајере, како би порука кампање стигла до сваког возача. Током кампање организована је акција истовремено у четири града - Београду, Новом Саду, Крагујевцу и Нишу када су познати спортисти заустављали

возаче и делили им *хандс-фрее* уређаје, истовремено их подсећајући на одговорну употребу мобилног телефона током вожње. Друштво је обезбедило *hands-free* уређаје и за своје кориснике. Наиме, 5.000 грађана који су при потписивању *postpaid* уговора показали на увид важећу возачку дозволу, на поклон је добило *hands-free* уређај. Крајем године одржано је и предавање за ђаке средњих саобраћајних школа у Београду, како би се у директном контакту ђаци, као будући возачи, упознали са опасностима приликом неодговорне употребе мобилног телефона током вожње. Тиме је најављена и нова, едукативна фаза кампање која се наставља путем предавања и радионица.

Кампања „Када возиш, паркирај телефон!“ у бројкама:

- Телевизијски спот, као носилац кампање је на *youtube* каналу Телеком Србија само у прва два месеца прегледан скоро 100.000 пута. Многи интернационални сајтови преузели су спот и делили га даље под називом Најбоља реклама против употребе мобилног телефона у вожњи. Међу првима, спот је поделио сајт *liveleak*, а за само 14 сати спот је погледало 31.000 посетилаца;
- Кампања има и активан живот на друштвеним мрежама – *Twitter*-у и *Facebook*-у;
- У анкети коју је спровео Српски комитет за безбедност саобраћаја, у сарадњи са Саобраћајним факултетом у Београду, од 1.000 испитаника:
  - 96% њих је запазило кампању и позитивно је оценило;
  - Од 72% испитаника који су навели да су користили мобилни телефон за писање порука током вожње пре кампање, 61% је навело да је кампања позитивно утицала на промену њиховог понашања и да то више не чине.
- У току само два месеца у оквиру кампање подељено је 6.000 *hands-free* уређаја – 5.000 корисницима у пословницама и 1.000 у току промотивних активности кампање;
- У току новогодишњих празника подељено је 150.000 флајера о кампањи на српском и на енглеском језику на наплатним рампама широм Србије;
- Сви професионални возачи у Друштву добили су *hands-free* уређаје и сва корпоративна возила означена су налепницом са логотипом кампање.

Имајући у виду постигнуте резултате и значајан медијски одјек, сасвим је разумљиво што је кампања „Када возиш, паркирај телефон!“ освојила признање за најбољу *non-profit* кампању на „Ноћи рекламождера 2013“, као и награду за најбољи ТВ спот, најбољу друштвену одговорну кампању и најбоље елементе у дигиталној комуникацији, које додељује Удружење за тржишне комуникације.

Пројекат „Град прича“

Пројекат "Град прича" осмишљен је и покренут како би се локалне заједнице и партнери подстакли на иновативност у приступу изазовима побољшања туристичке понуде и комуникацијских алата. Званично је покренут представљањем апликације за мобилне уређаје "Београд прича", потом и апликације „Нови Сад прича“, које су намењене посетиоцима у циљу лакшег сналажења и обиласка најзначајнијих културно-историјских знаменитости у тим градовима. Иновативност нарочито долази до изражаја употребом функционалности „проширене стварности“ (*Augmented Reality*) приликом проналажења објеката. Она омогућава једноставан и забаван начин приступања основним информацијама о објекту који је описан у апликацији. Партнери Друштва у овом пројекту, Туристичка организација Београда (ТОБ), Туристичка организација Града Новог Сада (ТОНС), уврстили су апликацију у саставни део презентације града на свим сајамским манифестацијама, међу којима је и највећи сајам туризма "World Travel Market", који се одржава у Лондону.

Планирано је да, по узору на ова два града, пројекат "Град прича" обухвати реализацију апликација за веће градове у Србији који имају осмишљену туристичку понуду и значајан број културно-историјских знаменитости које се на овај начин могу представити.

По угледу на пројекат „Град прича“ Телеком Србија, друштво mtel у Црној Гори је у сарадњи са Националном туристичком организацијом Црне Горе, представио бесплатну апликацију „Montenegro Talking“ која на једноставан, брз, едукативан и забаван начин, кориснике води на туристичке дестинације и доноси потпуно нову перцепцију туристичке понуде Црне Горе, њених градова, историјских и културних знаменитости. Апликација обухвата локације у Подгорици, Цетињу и на Приморју, а доступна је на црногорском, руском и енглеском језику.

Улагање у младе и образовање

Подршка деци и маргинализованим групама

Улагање у укључивање и социјализацију маргинализованих група, од самог оснивања било је једно од основних опредељења Друштва приликом одлучивања о друштвено одговорним пројектима. Бројни су примери учешћа у пројектима који су усмерени ка побољшању положаја деце без родитељског старања. Друштво је тако постало један од првих партнера невладине организације „Центар за интеграцију младих“ у спровођењу програма „Свратиште за децу улице“ у Крфској улици.

Улагање у спорт и популаризација здравог начина живота и истинских вредности, једно је од основних опредељења по којима је Друштво постало препознатљиво чак и у међународним оквирима. Истрајно залагање на укључивању деце у спортске активности и промоцију здравих навика награђено је у оквиру пројекта „One Team“, који је покренуло елитно кошаркашко такмичење „Евролига“. „Партизан One Team Телеком“, пројекат који је покренут у сарадњи са Кошаркашким клубом „Партизан“, проглашен је за најбољи пример рада и партнерства у оквиру програма „One Team“. Програм је превасходно намењен деци без родитељског старања како би им се, путем кошарке и вредности које бављење спортом промовише, помогло да постану активни чланови заједнице и на тај начин утиче на њихову интеграцију у друштво. Пројекат „One Team“ заправо настоји да искористи снагу спорта како би се подигао ниво толеранције и помогло рушење предрасуда јавности према овој социјалној групи.

Једна од активности у овом пројекту била је и посета деце из Дома „Дринка Павловић“ математичком кампу Телеком Србија на Тулби код Пожаревца, који се традиционално организује, а намењен је старијим основцима у циљу развијања менталних и физичких способности.

Захваљујући сарадњи са КК „Партизан“, штићеници дома били су у прилици да кроз дружење и игру са нашим најбољим кошаркашима јачају тимски рад и фер-плеј, да се друже са омиљеним играчима и посећују утакмице клуба.

У оквиру подршке спортским талентима Друштво се у сарадњи са Атлетским савезом Србије укључило и у пројекат „Дечија атлетика“, који промовише увођење тог спорта у наставу физичког образовања у

основним школама у Србији. У програм су укључени школарци од првог до четвртог разреда. Друштво је допринело остваривању пројекта обезбеђивањем специјално дизајниране опреме за тренинге прилагођене узрасту деце. Акција је реализована у 30 градова широм Србије, а одржава се под покровитељством Међународне атлетске федерације и Европске асоцијације атлетике.

Настављајући успешну сарадњу са Асоцијацијом фотографских аутора (АФА) из претходне године на пројекту „ОкО улице“, током 2013. године Друштво је подржало пројекат „ОкО града“ у организацији овог удружења. Пројекат је покренут са циљем да мобилише младе из маргинализованих група и пружи им прилику да свој доживљај живота у Београду претворе у уметничке фотографије. Младима окупљеним у певачко плесној радионици ГРУББ, већином из ромске популације, фотографи удружења одржали су обуку и обезбедили потребну опрему и подршку приликом фотографисања, а добијене фотографије приказане су на изложби одржаној у галерији Артгет Културног центра Београда.

Хуману акцију донирања средстава за изградњу куће за породицу Ђурић из околине Бијељине, друштво Мтел Бања Лука је успешно покренуло и завршило, а већ традиционално поводом празника Светог Николе, пакетићима су даривани штићеници Дечијег дома „Рада Врањешевић“ и деца која бораве у Заводу за физикалну медицину и рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“ у Бања Луци, као и малишани вртића „Царица Милица – Свети Евгеније“, при Епархији захумско-херцеговачкој и приморској у Требињу. Пакетићима су обрадована и деца чланова требињског удружења „Бебе“.

И друштво mtel у Подгорици настоји да промовише подршку хуманитарним акцијама и да буде присутно у животима оних којима је помоћ најпотребнија, а нарочито деци. Акције „Бајкери без граница“ у којој је друштво учествовало донацијом за децу без родитељског старања у дому „Младост“ у Бијелој, донација модема са неограниченим интернетом за ђаке пешаке са севера Црне Горе, као и донација 110 модема са неограниченим интернетом за одликаше из социјално угрожених породица, представљају доказ посвећености хуманом аспекту друштвене одговорности.

Трећи mt:s Android™ конкурс

Како подршка младима и образовању представља једну од најважнијих области на пољу друштвене одговорности Друштва, пре три године покренут је конкурс за израду Android апликација у сарадњи са „Математичком гимназијом“ у Београду. Конкурс је покренут са циљем да на што бољи начин повеже основну делатност компаније и предузимљивост средњошколаца талентованих за програмирање који су тако добили прилику да практично примене знање стечено у школи.

Поред сарадње са „Математичком гимназијом“, образовном институцијом од посебног значаја, трећи mt:s Android конкурс је обухватио и гимназију „Светозар Марковић“ у Нишу и гимназију „Јован Јовановић Змај“ у Новом Саду, чији су ђаци добили позив да се укључе. Како би ученицима приближили основну идеју конкурса и упознали их са условима и правилима, током септембра 2013. године представници Друштва одржали су презентације у свакој од ове три школе.

Искуства током досадашњег вођења конкурса показала су да мобилне апликације представљају добру платформу на којој ученици могу да искажу своје програмерско умеће и креативне потенцијале.

У односу на први конкурс који је покренут 2011. године, апликације које су се нашле у ужем избору на другом и трећем конкурсима указују на велики напредак по питању квалитета и функционалности, а приметна је и све већа заинтересованост ученика за учешће на конкурсима.

Посебну мотивацију за ученике, поред вредних награда које Друштво припрема за три првопласирана тима - за победнички тим предвиђена је награда у виду посете Светском конгресу мобилне телефоније у Барселони, а као друга и трећа награда предвиђени су таблет рачунари и паметни мобилни телефони - представља и прилика да стекну практична знања из области ИТ чија занимања постају све траженија када је у питању њихова будућа каријера. Такође, Друштво обезбеђује постављање свих функционалних апликација на тржиште апликација за мобилне уређаје, Google Play.

Подршка пројектима на пољу образовања

Велики број друштвено одговорних активности Друштва усмерен је на побољшање услова за стицање знања младе генерације.

Међу најзначајнијим пројектима подржаним у 2013. години издвајају се „Географска лабораторија на отвореном“ у Рипњу, затим „Утицај интерактивног вежбања на развој способности ученика („Brain breaks“) у београдској основној школи „Иво Андрић“, а поводом Међународног дана књиге за децу Друштво је донирало велики број дечјих књига ученицима основних школа „Милун Јакшић“ у селу Бање, „Краљ Милутин“ у Грачаници, „Свети Сава“ у Сушици и „Миладин Митић“ у Лапљем Селу.

Друштво подржава нашу „репрезентацију знања“, односно тимове младих талената који доносе медаље са међународних такмичења из више научних дисциплина. Поред ученика „Математичке гимназије“ из Београда, са којом постоји партнерска сарадња, тимове чине представници других средњошколских установа у Србији.

Тако су ове године ученици „Математичке гимназије“ остварили сјајан резултат на такмичењу „Архимед“, одржаном у Букурешту, освојивши шест медаља: четири златне и две сребрне. Поред подршке за учешће на такмичењу „Архимед“ у Букурешту, омогућен је одлазак математичара на Математички вишебој који се одржава у Москви, Ојлерову олимпијаду у Санкт Петербургу и учешће на престижном Међународном такмичењу из математике, физике и информатике у Казахстану на коме су се млади математичари такмичили први пут.

Подршка предузетништву младих

Препознајући значај унапређења образовања кроз развој предузетништва међу младима, Друштво већ три године уназад пружа подршку организацији „Достигнућа младих“ и њиховом пројекту „Пословни изазов“. Овај пројекат конципиран је тако да представници пословног сектора постављају средњошколцима пословне изазове – задатке које током једнодневног такмичења ученици решавају. Током 2013. године, кроз ангажовање запослених као ментора за ученичке тимове и у својству чланова жирија, Друштво је активно подржало одржавање пословног изазова у Београду.

За дугорочно партнерство које са организацијом „Достигнућа младих“ траје већ три године, Друштву је почетком 2014. додељена престижна „Виртус“ награда, најзначајније признање за корпоративну филантропију у земљи.

У вези са студентима

Друштво годинама уназад остварује успешну сарадњу са студентским организацијама ESTIEM, AIESEC и EESTEC, преко локалних канцеларија у Београду. Сарадња се реализује током планираних годишњих манифестација ових студентских организација, у којима волонтерски учествују запослени у Друштву који током предавања настоје да студентима пренесу знања и искуства из пословног окружења.

Добар показатељ заинтересованости студената за стицање знања у области иновативних пословних идеја и покретања бизниса представљају и овогодишње манифестације студентских организација – „Open IT“ у организацији AIESEC -а и „Академија модерног менаџмента“ коју организује ESTIEM, којима је насловна тема била предузетништво. Током предавања и радионица и стручњаци Друштва имали су прилику да се додатно упознају са ставовима и начином размишљања студената и будућих колега.

У оквиру подршке младима и образовању, у 2013. години друштво Мтел је у Босни и Херцеговини доделило 25 нових стипендија студентима у оквиру пројекта „м: стипендије“. На тај начин, већ трећу годину за редом најбољи студенти електротехничких факултета у БиХ постали су стипендисти Мтел-а.

Награђивањем добрих идеја и позитивних промена компанија Мтел настоји да укаже на потребу подршке знању и умећу, нарочито младих људи.

У 2013. години додељене су новинарске награде „Срђан Алексић“, за професионално извештавање о маргинализованим групама у БиХ. У оквиру пројекта „Студентско предузетништво“ који Мтел подржава већ другу годину, током 2013. одржан је и „Пословни форум младих“ на ком су награђене најбоље студентске пословне идеје. Такође, Мтел је учествовао и у награђивању најбоље идеје у оквиру такмичења за најбољу идеју у области креативне индустрије „*Startup Challenge*“.

Допринос квалитетнијем образовању у Црној Гори, друштво mtel даје кроз многобројне акције и сарадњу са основним и средњим школама, као и са високошколским установама. Најбоље ђаке, студенте и победнике на престижним такмичењима mtel награђује поклоном. У 2013. години посебно треба истаћи подршку централној манифестацији у оквиру

пројекта Министарства науке Црне Горе „Фабрика знања – Отворени дани науке”, као и подршку студентима Електротехничког факултета – НВО “Best”.

Улагање у здравство

Подршка пројектима у здравству дуги низ година је у средишту стратешког опредељења улагања у заједницу. Друштво сваке године издваја значајна средства за опремање и реновирање здравствених установа, негујући равномеран регионални приступ. У том контексту, треба издвојити вредне донације за здравствене центре у којима здравствену заштиту остварује велики број корисника. Клиника за неурохирургију Клиничког центра Србије опремљена је тако савременим операционим микроскопом који је од изузетног значаја за рад Клинике за неурохирургију на захтевним операцијама. У овој установи обави се око 2.500 таквих интервенција годишње.

Поред значајне подршке Клиничком центру Србије, Друштво је донирало средства и Универзитетској дечјој клиници у Тиршовој за опремање реновираног Одељења абдоминалне хирургије и набавку преносног апарата за ултразвучну дијагностику обољења и повреда мишићно скелетних органа код деце. У претходном периоду, у виду *in-kind* донације, Друштво је обезбедило и бесплатан IPTV у просторијама јавне намене за Клинички центар Србије, Клиничко болнички центар „Звездара“, Универзитетску дечију клинику „Тиршова“, Институт за здравствену заштиту мајке и детета „др Вукан Чупић“ и Специјалну болницу за церебралну парализу и развојну неурологију „Сокобањска“. Донације су омогућиле набавку неопходне медицинске опреме и у другим здравственим институцијама у Србији, међу којима су и Ургентни центар Србије, Клиника за кардиологију Клиничког центра Ниш, Општа болница Панчево, Дом здравља Куршумлија, Здравствени центар Косовска Митровица и Центар за базну рехабилитацију Косовска Митровица.

Друштво Мтел у Босни и Херцеговини и у 2013. години наставило је да негује традицију учествовања у хуманитарним пројектима и акцијама. Донацијама здравственим установама у 2013. години, Клиничком центру Бања Лука за куповину 344 душека за пацијенте и требињској болници за набавку хистероскопа, Мтел је наставио да помаже овим установама како би пацијентима био олакшан пут до излечења, али и здравственим

радницима побољшани услови рада. Такође, у циљу унапређења лечења и обуке лекара, Мтел је подржао и одржавање Конгреса доктора медицине Републике Српске.

За делатност на пољу друштвене одговорности, друштво Мтел у Босни и Херцеговини је добило награду за допринос развоју корпоративне друштвене одговорности за 2013. годину, коју додељује Привредна комора Републике Српске.

Подршка пројектима у култури и науци

У уверењу да уметност и наука морају да се ослањају на подршку пословног сектора, Друштво традиционално подржава пројекте и манифестације у области науке и културе који су од националног значаја. Наслеђе једног од најугледнијих светских научника Михајла Пупина, заслужног за изузетно значајне патенте у области телекомуникација, свакако је област у којој Друштво жели да дâ свој пуни допринос. У сусрет обележавању значајног јубилеја у 2014. години, 160 година од рођења научника српског порекла, истоимено образовно удружење и Телеком Србија покренули су низ активности које имају јединствено усмерење - афирмацију наслеђа и приближавање података из његовог живота домаћој и светској јавности. Први корак у том правцу била је сарадња на пројекту "Виртуелни музеј Михајла Пупина", којим се одаје почаст овом бриљантном научнику, проналазачу и професору. Посетиоци виртуелног музеја имају прилику да се упознају са Пупиновом животном причом кроз десет музејских целина. Истовремено, виртуелни музеј доноси и потпуно нов начин представљања научне и културне баштине. Поред тога, омогућен је и приступ Пупиновом Завичајном комплексу у Идвору путем виртуелне шетње на Интернету. Развојем виртуелне 3Д презентације Завичајног комплекса у Идвору, заинтересовани посетиоци могу да виде Пупинову родну кућу, школу, Народни дом за чију изградњу је донирао средства и оближњу цркву који чине завичајни комплекс. Посете овим музејима нуде упознавање са важним и широј јавности недовољно познатим информацијама о Михајлу Пупину.

Друштво је, такође, дугогодишњи покровитељ програма „Великани музичке сцене“ који организује Задужбина Илије М. Коларца у Београду, као и најстаријег српског фестивала хорске музике „Мокрањчеви дани“ који уједно представља и важан културни догађај за Неготинску крајину.

Програм фестивала заснива се на препознатљивој концепцији заснованој на хорском извођењу и промоцији домаћег музичког стваралаштва. Као верном пријатељу манифестације, друштву Телеком Србија је 2013. године уручена посебна плакета за допринос организацији фестивала.

Подршком Мтел-а позоришној уметности у Босни и Херцеговини, као и претходних година, настављена је традиција учествовања у одржавању важних културних догађаја попут „Театар феста Петар Кочић“, као и у одржавању „ХИИ међународног фестивала позоришта за децу Бања Лука 2013“. Друштво Мтел било је део низа културних и образовних манифестација попут „Дана Владе С. Милошевића“, која је одржана поводом годишњице рођења једног од највећих композитора и културних прегалаца са ових простора, и пружила подршку одржавању манифестације „Дучићеве вечери поезије“ у Требињу.

Желећи да промовише добре и позитивне приче из живота, Мтел је покренуо и пројекат – причу о херојима данашњице у БиХ. „Мој херој“ је документарни серијал од пет епизода у којима се промовишу приче о заслужним људима и правим друштвеним вредностима. У оквиру сарадње са УНИЦЕФ-ом реализован је Први дечији фестивал једноминутног филма „Имате минут?“, у оквиру пројекта „Јачање система социјалне заштите и инклузије деце у БиХ“.

Допринос очувању културне баштине

Друштво од свог оснивања 1997. године, настоји да допринесе развоју целокупне заједнице, а то остварује и у виду подршке верским заједницама, како у Србији, тако и у земљама некадашње Југославије у којима послује. Друштво је препознато као један од највећих дародаваца за подизање храма Светог Саве у Београду и укључено је у рад Друштва за подизање Храма од његовог обнављања 2001. године, а један од водећих пројеката у оквиру друштвено одговорног пословања била је дигитализација Хиландарске ризнице.

Друштво се донацијом укључило у организацију Донаторске вечери за Храм и Црквено-парохијски центар Свете Петке на Чукаричкој падини у Београду, подржало је издавање часописа "Светигора" и листа за омладину "Орлић", а годинама уназад обезбеђује средства за постављање штанда СПЦ на Сајму књига у Београду. Поред улагања у изградњу, Друштво помаже и обнову верских објеката, међу којима су и манастири на

Косову и Метохији - Пећка Патријаршија, манастир Бањска, Високи Дечани, Грачаница и Соколица.

Друштво подржава и православне светиње у региону. У оквиру обележавања јубилеја 1700 година Миланског едикта, освештан је и новоизграђени Саборни храм Христовог васкрсења у Подгорици. Том приликом Друштву је уручена Захвалница Великог донатора Храма. Обележавање јубилеја Друштво је подржало и кроз обезбеђивање телекомуникационе инфраструктуре за ТВ пренос литургије у Нишу, а за исту намену омогућена је интернет веза. Донирана су и средства за изградњу чесме испред хотела „Му плаце“. Чесма је део пројекта „17 чесама за 17 векова хришћанства“ који је покренула нишка градска општина Медијана.

Друштво настоји да изађе у сусрет свим верским заједницама, те је тако у оквиру Јубилеја дата подршка и београдској надбискупији и подржана организација Свете Литургије на стадиону Чаир у Нишу. Обезбеђена су и средства за реализацију културних пројеката исламске заједнице.

Одговорност према корисницима

Примењујући савремена технолошка решења која омогућују комуникацију у сваком тренутку и на сваком месту, Друштво настоји да успостави и омогући беспрекорну комуникацију са својим корисницима и партнерима. У случајевима када савремена решења нису довољна, од одговорних компанија се очекује додатни искорак у сусрету са потребама корисника. Имајући у виду потребе више од 50.000 наших суграђана који имају оштећен слух, Друштво је покренуло обуку из знаковног језика за запослене у пословницама који долазе у непосредан контакт са корисницима.

Запослени из пословница у Београду, Новом Саду, Бачкој Паланци, Зрењанину, Кикинди, Суботици и Сремској Митровици, прошли су кроз едукативни програм који је прилагођен делатности Друштва и обухвата око 800 одабраних гестова груписаних у 16 тематских целина. Пошто су усвојили све предвиђене знакове и конвенционалне фразе, запослени могу без потешкоћа да одговоре на сва питања која се тичу телекомуникационих услуга. Обука је изведена у неколико фаза и обухватила је укупно 45 запослених. Друштво планира наставак обуке из знаковног језика како би на крају биле обухваћене све посећеније

пословнице у земљи. Као и своје запослене, Друштво и све своје кориснике третира једнако, трудећи се да услуге прилагоди њиховим специфичним потребама. Обука за запослене из знаковног језика покренута је у сарадњи са Удружењем тумача за лица оштећеног слуха Србије (УТЛОСС).

Током 2013. године, друштво Мтел је грађанима Бања Луке, Бијељине и Андрићграда даровало бесплатне *WiFi* зоне, а у Бијељини је постављено и соларно дрво – еколошки пуњач за мобилне уређаје. Такође, грађанима Бањалуке дарован је и Зимзоград – новогодишњи град, пратећи европске и светске трендове и подршке пројектима који доносе дух Европе на ове просторе.

Волонтеризам запослених

Друштвено одговорне активности Телекома Србија одраз су деловања и залагања и његових запослених - њиховог труда и рада на радном месту, али и њихове добротворности и хуманости. У оквиру Друштва постоји и хуманитарно удружење „Од срца“ које окупља добровољне даваоце крви међу запосленима и пензионерима Телеком Србија. Удружење добровољних давалаца крви се, осим основне делатности, бави и добротворним радом, а недавно је покренуло и активности промовисања донорства органа.

Удружење је присутно на територији целе Србије и његови чланови својим активностима настоје да негују традицију солидарности са осталим члановима заједнице. Акције овог удружења доприносе унапређењу друштвене одговорности Друштва и подизању свести запослених када је реч о важним друштвеним темама, као што су здравље и хуманост, унапређење заштите животне средине, залагање за промене навика у погледу чувања и коришћења ресурса.

Удружење „Од срца“ има закључене споразуме о сарадњи са Институтом за трансфузију крви Србије и Институтом за трансфузиологију ВМА. Поред наведених института, Удружење је успоставило сарадњу и са другим установама: Црвеним крстом Србије, МУП-ом Србије, Факултетом примењених уметности, као и другим сличним удружењима у Републици Српској, Федерацији БиХ, Црног Гори, итд.

Током 2013. године, у низу акција овог Удружења у Нишу, Пироту, Прокупљу, Новом Пазару, Крагујевцу, Сомбору, Пожаревцу, Панчеву, Шапцу, Смедереву, Суботици, Сремској Митровици, Чачку и Бору прикупљено је 1.026 јединица крви.

Мтел Бања Лука и ове године учествовао је у активностима за „Дан отворених врата“, у оквиру подршке обележавању „Међународног дана девојчица у информационо-комуникационим технологијама“, као и у пројекту “Волонтирај–кредитирај”, у оквиру којег су ученици средњих школа имали прилику да буду запослени у друштву Мтел на један дан.

Извештај о заштити животне средине

Стратегија друштвено одговорног пословања је релевантан део корпоративне стратегије Телекома Србија, у циљу успостављања равнотеже између остваривања економских интереса, друштвеног развоја, заштите животне средине и очувања природних ресурса. Став запослених и менаџмента Друштва је да је задатак свих, а посебно великих привредних субјеката, не само да дају свој допринос друштву, већ и да одговорно, савесно и паметно користе ресурсе, улажу у одрживи развој и на тај начин врате свој дуг друштву и заједници. У складу са тим, Телеком Србија, као активни и одговорни члан друштва, поштује закон и етичке принципе опште прихваћене у вођењу пословања и одбацује и осуђује средства нелегалног и неприличног понашања да би се постигли пословни циљеви, које остварује искључиво квалитетом својих производа и услуга. Када су спољашње јавности у питању, Телеком Србија обезбеђује да тржиште, добављачи и јавност буду информисани о деловању Друштва поштујући фер конкуренцију, јер верује да је то у његовом сопственом интересу и у интересу његових корисника и власника капитала.

Телеком Србија предузима мере за заштиту животне средине усвајајући еколошки оријентисане технологије и методе са циљем да се смањи негативан утицај на животну околину. При обављању делатности, Друштво води рачуна о аспектима заштите животне средине, као што су рационална потрошња енергије, превенција настајања отпадног материјала, правилно одлагање отпадног материјала и његова рециклажа. Друштво инвестирањем и уградњом најсавременије телекомуникационе

технологије доприноси примени чистих технологија и технологија које троше мање електричне енергије у односу на уређаје који су коришћени протеклих деценија.

Као друштво са највећим уделом на тржишту комуникација, Телеком Србија је сасвим извесно највећи донатор у региону и његове филантропске активности су дубоко инкорпориране у корпоративном стратешком плану, тако да чине његов саставни део, а не опциону делатност. Стога, корпоративна филантропија представља један од стубова компаније, а друштвено одговорно пословање начин на који се доприноси одрживом развоју, и то не кроз појединце, већ кроз пројекте намењене великом броју корисника, кроз инфраструктуру, која постаје опште добро и тако, кроз цело друштво. Друштво даје допринос развоју правих друштвених вредности пружајући помоћ широј друштвеној заједници. Посебан акценат ставља се на развој креативних, талентованих и младих људи који ће у скоријој будућности бити лидери у локалној и широј заједници. Друштво улаже у пројектован урбани и рурални развој, учествује у изградњи здравствених одељења, услужних капацитета и других видова инфраструктуре и ради на одрживом развоју како би се побољшао квалитет живота грађана и повећао број корисника донација.

Телеком Србија генерише разне врсте отпада који се уредно уклања према законским прописима. Друштво има закључене уговоре за откуп опасног и неопасног отпада са предузећима овлашћеним за такву врсту делатности, док се радиоактивни отпад редовно предаје ЈП Нуклеарни објекти Србије који једино има одобрење за преузимање ове врсте отпада.

Бука која се емитује у животну средину углавном потиче од чилера клима уређаја који су инсталирани на објекте Друштва. Уколико се сумња да је ниво буке који се емитује у животну средину већи од законом прописаних вредности, приступа се мерењима. У току 2013. године нисмо имали прекорачење дозвољеног нивоа буке.

Електромагнетно зрачење које се емитује у животну средину углавном потиче од радиобазних станица мобилне телефоније. Пре инсталирања базне станице, ради се Студија процене утицаја на животну средину у којој

су наведени сви технички подаци и мере заштите за ту базну станицу. По одобрењу Студије о процени утицаја на животну средину, базна станица се пушта у рад. Постоје прописи и стандарди који регулишу дозвољени ниво зрачења. Пре првог пуштања у рад мери се ниво зрачења, а уколико постоји жалба на ниво зрачења од стране трећих лица, ангажује се установа да измери ниво зрачења. Према Закону о заштити од нејонизујућег зрачења, мерења нивоа електромагнетног зрачења радио базних станица врши се сваке две године. До сада нисмо имали прекорачење дозвољеног нивоа зрачења.

Уговорена је испорука 3.000 кутија за одлагање отпадног канцеларијског папира и у току је акција постављања кутија у зградама у којима се налази канцеларијски простор. Тако ће Друштво прикупити отпадни папир и он неће „завршавати“ у комуналном отпаду.

Низом акција савесног одлагања електронског отпада и одговорним односом према природи, Телеком Србија и зависна привредна друштва показују посвећеност заштити животне средине и спремност да се еколошки савесно послује. Приликом доношења стратешких одлука, Друштво узима у обзир одредбе важећег закона који регулише област заштите животне средине, као и све потенцијалне ризике свог пословања и утицаје који се могу рефлектовати на природно окружење, посебно имајући у виду специфичности пословања сектора телекомуникација. Настављени су програми из области енергетске ефикасности, економичнијег трошења ресурса и управљања електронским отпадом, а активности на пољу рециклаже и одлагања отпадног материјала у Друштву дале су позитивне резултате.

Током 2013, Друштво је предало или продало различите врсте отпадних материја.

На плану заштите животне средине и људи у 2013. години друштво Мтел Бања Лука највише пажње посветило је раду базних станица и електромагнетном зрачењу, те регистрацији компаније у Фонду за заштиту околиша БиХ.

Континуираном сарадњом са министарствима здравља и социјалне заштите Републике Српске, Министарством за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС, Регулаторном агенцијом за комуникације, Техничко-еколошким заводом, Институтом заштите, екологије и

информатике, Републичком здравствено-санитарном инспекцијом и општинским комуналним полицијама, у 2013. години обезбеђено је доследно извршавање обавеза на плану заштите животне средине и људи.

У 2013. години вођене су активности у циљу регистрације компаније у Фонду за заштиту околиша БиХ. Фонд обухвата делатности у вези са прикупљањем средстава, подстицањем и финансирањем припреме, спровођења и развоја програма, пројеката и сличних активности у подручју очувања, одрживог коришћења, заштите и унапређивања стања околине и коришћења обновљивих извора енергије.

Обавезе друштва према Фонду проистичу из Правилника о управљању амбалажом и амбалажним отпадом и Правилника о управљању отпадом од електричних и електронских производа. На овај начин Мтел директно утиче на заштиту животне средине на подручју БиХ.

У току године организоване су и јавне расправе на којима су грађанима презентовани подаци и законски прописи о зрачењу базних станица, односно да је грађење ових објеката у складу са нормама прописаним Законом о заштити од нејонизујућих зрачења.

У циљу заштите животне средине, Мтел такође континуирано спроводи интерну и екстерну кампању за уштеду папира, односно коришћење електронских рачуна уместо папирних.

Друштво mtel у Црној Гори подржава еколошке пројекте у складу са стратегијом друштвено одговорног пословања. Један од њих је и подршка манифестацији „Дани Боровнице“ у Плаву. Током 2013. године настављене су активности у циљу унапређења свести запослених о потреби очувања животне средине – смањена је употреба папира, јер се комуникација одвија искључиво путем електронске поште. Када су у питању корисници, промовисана је достава рачуна такође путем електронске поште.

ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТИ

КОНСОЛИДОВАНИ ИЗВЕШТАЈ

Консолидовани биланс успеха

У милионима РСД	2013. година	2012. година
Пословни приходи	119.477	122.222
Пословни расходи	(99.341)	(100.566)
ЕБИТ	20.136	21.656
Стопа ЕБИТ	16,9%	17,7%
ЕБИТДА	45.232	47.422
Стопа ЕБИТДА	37,9%	38,8%
Финансијски расходи нето	(2.029)	(9.671)
Порез на добит	(2.408)	300
Нето добит	15.700	12.286
Стопа нето добити	13,1%	10,1%

У 2013. години остварени су укупни пословни приходи у износу од 119,5 милијарди динара и нижи су за 2,2% у односу на 2012. годину. У посматраном периоду пословни расходи опадају за 1,2% и износе 99,3 милијарде динара.

Наведена кретања утичу на пад оперативне добити (*ЕБИТ*) и *ЕБИТДА*, као и њихових стопа.

Остварена нето добит износи 15,7 милијарде динара, што представља раст од 27,8% у односу на претходну годину. На пораст нето добити у 2013. години значајно утиче смањење финансијских расхода, нето, услед отплате дела дугорочних обавеза, као и пад негативних курсних разлика.

Пословни приходи опадају за 2,7 милијарди РСД због пада прихода услуга јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуга мобилне телефоније.

Услуге јавне фиксне телекомуникационе мреже опадају за 1,6 милијарди РСД и укључују фиксну телекомуникациону мрежу, интернет, мултимедију и комбиноване пакете услуга. Мобилна телефонија опада за 1,4 милијарде РСД, највећим делом због пада *prepaid* прихода (за 3,1 милијарду РСД), док *Postpaid* приходи расту (за 1,7 милијарди РСД).

Пословни расходи у 2013. години износе 99,3 милијарде РСД и опадају за 1,2%. У 2012. години Матично предузеће је извршило модернизацију мобилне мреже, односно заменило радио базне станице чија је вредност била 2,5 милијарди РСД.

Консолидовани биланс стања

у милионима РСД

	31.12.2013.	31.12.2012.
АКТИВА		
Стална средства	199.703	206.269
Нематеријална улагања	61.784	63.880
Некретнине, постројења и опрема	131.640	137.232
Остала стална средства	6.279	5.157
Обртна средства	39.729	49.256
Залихе	8.046	6.777
Потраживања	17.588	19.339
Готовина и готовински еквиваленти	8.334	15.879
Остало	5.761	7.261
УКУПНА АКТИВА	239.432	255.525
АКЦИЈСКИ КАПИТАЛ И ОБАВЕЗЕ		
Капитал власника	123.657	116.595
Основни капитал	100.000	100.000
Остало	23.657	16.595
Мањински интерес	19.437	19.959
Укупан акцијски капитал	143.093	136.553
Дугорочне обавезе	34.618	59.772
Кредити	27.362	50.880
Остале дугорочне обавезе	7.256	8.892
Текуће обавезе	61.721	59.200
Краткорочни део кредита	31.313	31.975
Обавезе из пословања	13.092	9.122
Остале текуће обавезе	17.316	18.103
УКУПНА ПАСИВА	239.432	255.525

Консолидовани токови готовине:

у милионима РСД

	2013.	2012.
Добит пре пореза	18.107	11.985
Усаглашавање добити	27.615	28.186
Готовински токови из пословних активности, нето прилив	<u>45.722</u>	<u>40.171</u>
Готовински токови из инвестиционих активности, нето одлив	<u>(17.725)</u>	<u>(15.032)</u>
Готовински токови из активности финансирања, нето одлив	<u>(35.542)</u>	<u>(27.202)</u>
Нето одлив готовине и готовинских еквивалената	(7.545)	(2.063)
Готовина и готовински еквиваленти на почетку периода	15.879	17.942
Готовина и готовински еквиваленти на крају периода	<u><u>8.334</u></u>	<u><u>15.879</u></u>

Рацио анализа консолидованих резултата пословања:

У милионима РСД	2013.година	2012.година
Укупан дуг	58.675	82.855
Нето дуг	50.341	66.976
Нето дуг/ЕБИТДА	1,11	1,41
Укупне обавезе/ЕБИТДА	2,13	2,51
Коефицијент задужености	26,0%	32,9%
Ригорозни рацио ликвидности	0,89	0,82

У току 2013. године побољшани су финансијски показатељи задужености и ликвидности који се прате на консолидованом нивоу и то највећим делом због отплате кредита у Матичном предузећу.

Поред тога, у децембру 2013. године, потписан је Анекс уговора о дугорочним кредитним аранжманима, на основу кога је Матично предузеће добило повољније услове отплате преосталог дела кредита. Реструктурирање овог кредита побољшава ликвидносну позицију Матичног предузећа од 2014. године.

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈИ МАТИЧНОГ ДРУШТВА И ЗАВИСНИХ ДРУШТАВА

ОСНОВНИ ФИНАНСИЈСКИ ПОКАЗАТЕЉИ

Телеком Србија

Биланс успеха

У милионима РСД	2013. година	2012. година
Пословни приходи	89.049	90.947
Пословни расходи	(73.870)	(75.071)
ЕБИТ	15.179	15.876
Стопа ЕБИТ	17,0%	17,5%
ЕБИТДА	31.575	32.678
Стопа ЕБИТДА	35,5%	35,9%
Финансијски приходи / (расходи) нето	2.037	(5.465)
Порез на добит	(1.887)	841
Нето добит	15.329	11.251
Стопа нето добити	17,2%	12,4%
Зарада по акцији	19,16	14,06

Добит Матичног друштва, након опорезивања, износи 15,3 милијарде динара, што представља раст од 36,2% у односу на 2012. годину. У 2013. години, *ЕБИТ* износи 15,2 милијарди динара, а *ЕБИТДА* 31,6 милијарди динара.

На нето резултат у 2013. години значајан утицај има позитиван финансијски подбиланс, као последица смањења негативних курсних разлика и мањих расхода камата услед значајног смањења кредитних обавеза, као и приходи од дивиденди.

Пословни приходи су у посматраном периоду износе 89 милијарди динара и опадају за 2,1% у односу на 2012. годину, и то највећим делом због пада прихода традиционалне фиксне телефоније .

Биланс стања

У милионима РСД	31.12.2013.	31.12.2012.
СТАЛНА СРЕДСТВА	161.990	167.845
Нематеријална улагања	5.568	6.303
Некретнине и опрема и аванси	90.972	96.010
Учешћа у капиталу зависних правних лица	60.703	60.909
Остало	4.747	4.623
ОБРТНА СРЕДСТВА	25.935	34.565
Залихе	6.663	5.829
Потраживања	13.522	13.167
Готовина и готовински еквиваленти	2.012	10.862
Остало	3.738	4.707
УКУПНА АКТИВА	187.925	202.410
ТЕКУЋЕ ОБАВЕЗЕ	52.355	51.458
Текућа доспећа дугорочних кредита	29.870	29.931
Обавезе из пословања	8.412	6.908
Остале краткорочне обавезе	14.073	14.619
ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ	27.807	50.946
Дугорочни кредити	23.845	46.658
Остале дугорочне обавезе	3.962	4.288
КАПИТАЛ	107.763	100.006
УКУПНА ПАСИВА	187.925	202.410

У 2013. години, на име дивиденди акционарима је исплаћено 5,5 милијарди динара.

Токови готовине

У милионима РСД

	2013.	2012.
Добит пре опорезивања	17.216	10.411
Усаглашавање добити	13.119	12.664
Нето прилив готовине из пословних активности	30.335	23.075
Нето одлив готовине из активности инвестирања	(8.290)	(7.377)
Нето одлив готовине из активности финансирања	(30.895)	(18.853)
Нето одлив готовине и готовинских еквивалената	(8.850)	(3.156)
Готовина и готовински еквиваленти на почетку године	10.862	14.019
Готовина и готовински еквиваленти на крају године	2.012	10.862

Рацио анализа

	2013.	2012.
Укупан дуг	53.715	76.589
Нето дуг	51.702	65.727
Нето дуг / ЕБИТДА	1,64	2,01
Укупне обавезе / ЕБИТДА	2,54	3,13
Коефицијент задужености	32,4%	39,7%
Ригорозни рацио ликвидности	0,68	0,65

Смањење коефицијента задужености на дан 31. децембар 2013. године условљено је највећим делом отплатом дугорочних кредитних обавеза.

Мтел

Биланс успеха

У милионима РСД	2013. година	2012. година
Пословни приходи	27.399	28.290
Пословни расходи	(21.160)	(21.260)
ЕБИТ	6.239	7.030
Стопа ЕБИТ	22,8%	24,8%
ЕБИТДА	12.397	13.429
Стопа ЕБИТДА	45,2%	47,5%
Финансијски приходи нето	238	101
Порез на добит	(636)	(713)
Нето добит	5.841	6.419
Стопа нето добити	21,3%	22,7%

Нето добит у 2013. години износи 5,8 милијарди динара и опада за 9,0% у односу на 2012. годину.

Укупно остварени приходи Мтел-а у 2013. години су за 3,1% нижи у односу на претходну годину, због пада прихода традиционалне фиксне телефоније (за 309 милиона динара), као и мобилне телефоније (за 426 милиона динара).

У 2013. години пословни расходи Мтел-а износе 21,2 милијарде динара, и нижи су за 0,5% у односу на претходну годину.

Биланс стања

У милионима РСД	31.12.2013.	31.12.2012.
СТАЛНА СРЕДСТВА	38.793	37.929
Нематеријална улагања	4.151	4.655
Некретнине и опрема и аванси	29.625	29.771
Учешћа у капиталу зависних правних лица	3.488	3.402
Остало	1.529	101
ОБРТНА СРЕДСТВА	11.272	10.641
Залихе	1.085	557
Потраживања	3.734	2.585
Готовина и готовински еквиваленти	5.714	4.457
Остало	737	3.042
УКУПНА АКТИВА	50.065	48.570
ТЕКУЋЕ ОБАВЕЗЕ	7.440	5.636
Текућа доспећа дугорочних кредита	1.090	1.254
Обавезе из пословања	3.993	1.679
Остале краткорочне обавезе	2.357	2.703
ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ	1.944	2.472
Дугорочни кредити	1.455	1.861
Остале дугорочне обавезе	489	611
КАПИТАЛ	40.681	40.462
УКУПНА ПАСИВА	50.065	48.570

Токови готовине

У милионима РСД	2013.	2012.
Добитак пре опорезивања	6.477	7.131
Нето прилив готовине из пословних активности	11.051	13.426
Нето одлив готовине активности инвестирања	(2.381)	(2.629)
Нето прилив готовине из активности финансирања	(7.413)	(10.019)
Нето прилив готовине	1.257	778
Готовина на почетку године	4.457	3.679
Готовина на крају године	5.714	4.457

mtel

Биланс успеха

У милионима РСД	2013. година	2012. година
Пословни приходи	4.753	4.860
Пословни расходи	(4.555)	(4.652)
ЕБИТ	198	208
Стопа ЕБИТ	4,2%	4,3%
ЕБИТДА	1.293	1.407
Стопа ЕБИТДА	27,2%	29,0%
Финансијски расходи нето	(62)	(156)
Порез на добит	(18)	16
Нето добит	118	68
Стопа нето добити	2,5%	1,4%

Нето добит у 2013. години износи 118 милиона динара и већа је за 73,5% у односу на претходну годину, чему је знатно допринело смањење финансијских расхода, нето, због отплате кредитних обавеза.

У 2013. години, пословни приходи износе 4,8 милијарди динара, а расходи 4,6 милијарди динара.

Пословни приходи опадају за 107 милиона РСД услед пада прихода од услуга мобилне телефоније (за 162 милиона РСД). Пад прихода од мобилне телефоније условљен је пре свега падом *prepaid* прихода од 143 милиона РСД, док *postpaid* расте за 26 милиона РСД. Приходи од WiMaxа, расту за 3 милиона динара.

Пословни расходи у 2013. години износе 4,6 милијарди РСД и нижи су за 2,1% у односу на 2012. годину, пре свега због пада трошкова амортизације (за 104 милиона РСД) и оператора (66 милиона РСД). Истовремено трошкови мобилних телефона расту за 142 милиона РСД због повећане продаје *postpaid* пакета.

Биланс стања

у милионима РСД	31.12.2013.	31.12.2012.
СТАЛНА СРЕДСТВА	5.449	5.689
Нематеријална улагања	1.692	1.873
Некретнине и опрема	3.691	3.727
Остало	66	89
ОБРТНА СРЕДСТВА	1.344	1.324
Залихе	260	359
Потраживања	717	503
Готовина и готовински еквиваленти	208	59
Остало	159	403
УКУПНА АКТИВА	6.793	7.013
ТЕКУЋЕ ОБАВЕЗЕ	1.895	1.819
Текућа доспећа дугорочних кредита	476	944
Обавезе из пословања	944	534
Остале краткорочне обавезе	475	341
ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ	1.984	2.422
Дугорочни кредити	1.810	2.232
Остале дугорочне обавезе	174	190
КАПИТАЛ	2.914	2.772
УКУПНА ПАСИВА	6.793	7.013

Токови готовине

У милионима РСД	2013.	2012.
Добитак пре опорезивања	136	52
Усаглашавање добити	1.079	1.270
Нето прилив готовине из пословних активности	1.215	1.322
Нето одлив готовине из активности инвестирања	(160)	(263)
Нето одлив готовине из активности финансирања	(906)	(1.059)
Нето прилив готовине	149	-
Готовина на почетку године	59	59
Готовина на крају године	208	59

Рацио анализа

У милионима РСД	2013.	2012.
Укупан дуг	2.286	3.176
Нето дуг	2.078	3.118
Нето дуг/ЕБИТДА	1,61	2,22
Укупне обавезе/ЕБИТДА	3,00	3,01
Коефицијент задужености	41,6%	52,9%
Расходи камата/пословни приходи	1,65%	3,53%
Ригорозни рацио ликвидности	0,63	0,56

На смањење коефицијента задужености утиче отплата кредитних обавеза у току 2013. године.

ТЕЛУС

Биланс успеха

У милионима РСД	2013. година	2012. година
Пословни приходи	1.705	1.654
Пословни расходи	(1.506)	(1.495)
ЕБИТ	199	159
Стопа <i>ЕБИТ</i>	11,7%	9,6%
ЕБИТДА	206	167
Стопа <i>ЕБИТДА</i>	12,1%	10,1%
Финансијски приходи нето	34	53
Нето добит	197	197
Стопа нето добити	11,6%	11,9%

Пословни приходи износе 1,7 милијарди динара, што представља раст од 3,1% у односу на претходну годину. Приходи од продаје Матичном предузећу чине 59% прихода (2012: 60%), ЈП ПТТ чине 26% (2012: 26%), а остатак се односи на приходе остварене од продаје услуга трећим лицима.

Бржи раст пословних прихода у односу на пословне расходе довео је до раста *ЕБИТ*, *ЕБИТДА* и нето добити, као и њихових стопа.

Биланс стања

У милионима РСД	31.12.2013.	31.12.2012.
СТАЛНА СРЕДСТВА	26	31
ОБРТНА СРЕДСТВА	842	978
Потраживања	694	399
Готовина и готовински еквиваленти	139	166
Остало	9	413
УКУПНА АКТИВА	868	1.009
ТЕКУЋЕ ОБАВЕЗЕ	128	136
ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА	64	99
КАПИТАЛ	676	774
УКУПНА ПАСИВА	868	1.009

Токови готовине

У милионима РСД	2013.	2012.
Добит пре опорезивања	233	212
Усаглашавање добити	(145)	(99)
Нето прилив готовине из пословних активности	88	113
Нето прилив / одлив готовине из активности инвестирања	184	(57)
Нето одлив / прилив готовине из активности финансирања	(300)	52
Нето прилив / одлив готовине	(28)	108
Готовина на почетку године	166	58
Готовина на крају године	138	166

FiberNet

Биланс успеха

У милионима РСД	2013. година	2012. година
Пословни приходи	49	43
Пословни расходи	(112)	(132)
Пословни губитак	(63)	(89)
Финансијски приходи нето	7	15
Нето губитак	(56)	(74)

Приходи од продаје су остварени по основу давања у закуп оптичког кабла зависном друштву mtel (75%) и Матичном друштву (16%), док остали чине 9% (2012. година: mtel 80%, Матично друштво 16%, остали 4%).

Пад пословних расхода условљен је пре свега нижим трошковима закупа због ниже уговорене накнаде за коришћење земљишта Жељезница Црне Горе за потребе оптичког кабла (од августа 2012. године за 0,29 EUR/м).

Биланс стања

У милионима РСД	31.12.2013.	31.12.2012.
СТАЛНА СРЕДСТВА	781	819
Нематеријална улагања	427	447
Некретнине и опрема	354	372
ОБРТНА СРЕДСТВА	188	373
Потраживања	88	27
Готовина и готовински еквиваленти	68	45
Остало	32	301
УКУПНА АКТИВА	969	1.192
ТЕКУЋЕ ОБАВЕЗЕ	56	105
ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА	82	81
КАПИТАЛ	831	1.006
УКУПНА ПАСИВА	969	1.192

TS:NET B.V.

Биланс успеха

У милионима РСД	2013. година	2012. година
Пословни приходи	70	69
Пословни расходи	(38)	(38)
ЕБИТ	32	31
Стопа ЕБИТ	45,7%	44,9%
ЕБИТДА	63	62
Стопа ЕБИТДА	90,0%	89,9%
Нето добит	25	24
Стопа нето добити	35,7%	34,8%

Пословни приходи се у целини односе на приходе од изнајмљивања опреме Матичном друштву. У структури пословних расхода највеће учешће имају трошкови амортизације (више од 80%).

У јануару 2013. године исплаћене су дивиденде Матичном друштву у износу од 420 хиљада EUR.

У току 2013. године извршен је повраћај улога Матичном друштву, чиме је смањен капитал у износу од 712 хиљада EUR.

Биланс стања

У милионима РСД	31.12.2013.	31.12.2012.
ОБРТНА СРЕДСТВА	60	137
Готовина и готовински еквиваленти	45	123
Остало	15	14
СТАЛНА СРЕДСТВА	211	241
УКУПНА АКТИВА	271	378
ТЕКУЋЕ ОБАВЕЗЕ	1	6
КАПИТАЛ	270	372
УКУПНА ПАСИВА	271	378

HD-WIN

Биланс успеха

У милионима РСД	2013. година	2012. година
Пословни приходи	1.709	1.560
Пословни расходи	(1.936)	(1.926)
Пословни губитак	(227)	(366)
Финансијски расходи нето	(121)	(92)
Нето губитак	(348)	(458)

Пословни приходи расту за 149 милиона РСД, пре свега услед раста прихода по основу продаје ТВ права и лиценци.

Расходи расту за 10 милиона РСД, углавном због трошкова купљених права и лиценци.

Наведена кретања довела су до смањења пословног губитка у односу на 2012. годину.